

MARTINSKÝ Evanjelik

2017/5-6

ROČNÍK 24

Toto je Ten, o ktorom som povedal: Ten, ktorý prichádza po mne, je predo mnou, pretože bol skôr ako ja. Z Jeho plnosti sme zaiste všetci prijali, a to milosť nad milosť. Lebo zákon bol daný skrze Mojžiša, ale milosť a pravda stali sa skrze Ježiša Krista. Boha nikto nikdy nevidel; jednorodný Syn Boží, ktorý je v lone Otcovom, ten (Ho) známym učinil.

J 1, 15 - 18

Ludo Fulla: Betlehem (Martin 1950)

Evanjelický a. v. cirkevný zbor, Evanjelická spojená škola, Biblická škola a Centrum kresťanského vzdelávania v Martine s najväčšou láskou želajú svojim členom, učiteľom, žiakom, študentom, ako aj priaznivcom doma i v zahraničí požehnané Vianoce 2017 a nádejou naplnený nový rok 2018.

Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!
Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

Advent

PAVOL ORSZÁGH HVIEZDOSLAV

Príď, doba spásy! Čakáme ťa súrne,
voláme, rumeň prudký na líci
a v rukách fakle, ako strážnici,
v tmu čiernu nimi zasvecujúc z túrne;

príď, ticho-tíško rozhrň nebo chmúrne,
káž blahozvesťou zapláť dennici –
ba strhaj razom v divej víchrici
rmut všetok... obzor prečisť búro-búrne!

Brud zmy tvoj prúd, lož vypuď tvoja metla...
Dost' trpela si zlobe, potupe,
dost' zhovievala rohatému bludu;
zleť žiarou, zapáľ' vzduch plný svetla
v znak: v pohanenej slávy chalupe
že prišla na svet pravda môjho ľudu!

Príď... Aj ver, príde ona, požehnaná
spasenia doba! Prudko priletí,
prv, než sa nazdá rákoš v podsvetí,
než vzkypí mu z úst nová kľatba, hana...

Ó, netrať mysle, nerúť do zúfania
sa, krdle verných! Vid', rán zánety
ti vlastných planú, planú v ústrety
– sňa zore – zorám veľikého rána!

Závora pukne brány u východu,
z nej vlnot šľahne jasný, bohatý
a oblečie svet do novoty žitia...
Až prikryje Boh tedy, pozve k hodu:
bedlite, proste, pejúc roráty:
nech rosí z nebies milosť úrečitá!

(Úryvok z básne, 1891)

Vianoce 2017

Už sme si odvykli – zabúdame na časy, keď nás koncom jesene, ešte pred začiatkom zimy, z rádia deň čo deň upozorňovali slová a melódia piesne „Po roce vianoce, vianoce prichádzajú...“ na blížiace sa sviatky. Áno, vianoce s malým „v“, no s veľkým upozornením, že je najvyšší čas začať so zásobovaním sa jedlom a darčekom, aby sme prichádzajúce Vianoce náležite pripravení oslávili. Čo budeme oslavovať, to sa v piesni nespomínalo. Dnes sa už v piesňach objavujú aj Vianoce s veľkým „V“ a narodenie Božieho Syna nám speváci ospevujú nielen v slovenskom, ale aj v mnohých iných jazykoch. Oblúbené melódie a vianočná atmosféra v sprievode veľkých symfonických orchestrov na benefičných koncertoch nám pripomínajú potrebu lásky, spolupatričnosti a pomoci tripiacim blížnym a prenasledovaným nielen u nás, ale v celom svete. Veď Vianoce sú o veľkej milosti, ktorá sa prejavila v chudobnej maštaľke a musí pokračovať i dnes. Udalosť – narodenie Spasiteľa, ktoré poznačilo ľudí a svet, by si zaslužilo ten najlepší 4 – 5-hviezdičkový hotel... Také však v tej dobe pre cestou a putovaním unavených Jozefa a Márie ešte neboli a nenašli sa. Skromná maštaľ so slamou, jaslami naplnenými čerstvým senom a pokojné domáce zvieratá predstavujú jednoduché prostredie, v ktorom sa môžu zrodiť veľké veci. Veľa takých udalostí si história pamätá...

Aj Martin Luther za skromných podmienok počas školských, univerzitných a kláštorných štúdií dokázal vytvoriť veľké množstvo prednášok, kázni, spisov a prekladov, ktoré hlboko zasiahli do dejín a vývoja cirkvi. Jeho reformačné myšlienky a výpovede, pribité na severné dvere zámockého kostola vo Wittenbergu, boli začiatkom Veľkej reformácie, ktorej 500. výročie si počas celého roka 2017 pripomíname. Nasledoval aj ďalší dôležitý počin – preklad Novej zmluvy do nemčiny z gréckej pôvodiny. Opäť za veľmi skromných podmienok v nevelkej cele na hrade Wartburg. Mnoho našich cirkevníkov aj členov spevokolu mohlo toto prostredie v minulosti osobne navštíviť. Boli priam prekvapení jeho strohosťou.

Rovnako v skromných podmienkach nášho svätomartinského cirkevného zboru sa v roku 2004 začala naplňovať veľká vízia brata farára Jána Bohdana Hroboňa – zriadenie Základnej evanjelickej školy v Martine. Bola to iba jedna trieda s 25 žiakmi, ale položila základy dnešnej Spojenej evanjelickej školy, ktorej gymnaziálni absolventi môžu od budúceho roka nastúpiť na vysokoškolské štúdiá. V cirkevných, prenájatých a po čase aj odkúpených a zrekonštruovaných priestoroch, upravených na triedy vďaka nadšeniu zriaďovateľov, podpore a pomoci patrónov zo zahraničia i z domova, aj modlitieb veriacich, vyrastá požehnané dielo s oslavou Najvyššieho. Vyhľadávaná škola, nádejná novodobá pokračovateľka historického patentálneho a neskôr patronátneho gymnázia z 19. storočia. Ďalší dôkaz Božej milosti a požehnaní.

Verím, že tieto vianočné sviatky budú naplnené radosťou z anjelskej zvesti o narodení malého Ježiška a spoločne si budeme môcť do nového roku zaspievať „Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle“.

Kázeň o narodení Ježiša Krista najvýstižnejšie charakterizuje svojho autora a zároveň je ukázkou jeho vrcholnej formy. Hoci vyzerá úplne jednoduchá, nevyumelkovaná, Luther sa pri jej príprave pohrúžil do predchádzajúcich interpretácií tohto príbehu. Študoval Augustína, Bernarda, Taulera a Ludvíga Saského, autora Kristovho životopisu, a ich výklady naplnil hĺbkou svojej teológie a oživil svojou obrazotvornosťou.

Kázeň o narodení Ježiša Krista

MARTIN LUTHER

Ako nenápadne a jednoducho sa odohrali tieto udalosti na zemi, ktoré sú tak zvestované v nebi! Na zemi sa to udialo takto: Medzi najúbohejšími obyvateľmi mesta žila jedna chudobná mladá žena Mária z Nazaretu, a tak málo si ju ctili, že si nikto nevšimol, aký zázrak nosí. Ona mlčala, nevychvalovala sa, ale slúžila svojmu mužovi, ktorý nemal ani sluhu ani slúžku. Jednoducho odišli z domu. Možno mali oslíka, ktorý niesol Máriu, hoci v evanjeliách sa o tom nepíše, a môžeme si právom myslieť, že išla peši. Cesta z Nazaretu v Galilei do Betlehema, ktorý leží na opačnom konci Jeruzalema, trvala určite dlhšie než deň. Jozef uvažoval: „Keď prideme do Betlehema, ubytujeme sa u príbuzných a všetko potrebné si požičiam.“ To bol teda skvelý nápad! Akoby nestačilo, že mladá, ani nie rok vydatá nevesta nemohla porodiť svoje dieťa v Nazarete, vo vlastnom dome, a namiesto toho musela podstúpiť celú tú dlhú cestu, keď bola ťarchavá! O čo horšie to muselo byť, keď prišla a nenašla sa pre ňu izba! Všade mali plno. Nikto neuvoľnil izbu tejto tehotnej žene. Stvoriteľa celého tvorstva musela porodiť v maštali, lebo nikto jej neprepustil miesto. Hanba ti, úbohý Betlehem! Ten útulok mali spáliť pekelné plamene, lebo aj keby Mária bola len úbohou slúžkou alebo nevydatou ženou, v takej chvíli by mal byť každý rád, že môže pomôcť.

Mnohí z vás, čo ste sa tu zhromaždili, aby ste počúvali vianočnú zvesť, si teraz myslíte: „Keby som tam len mohol byť! Hneď by som Jezuliatku príbehol na pomoc! Plienky by som mu pral. Aký šťastný by som bol, keby som sa išiel spolu s pastiermi pozrieť na nášho Pána uloženého v jaslách!“ Áno, boli by ste. To však vravíte iba preto, lebo viete, aký veľký je Kristus. Keby ste tam boli bývali vtedy, nepočínali by ste si o nič lepšie než tí ľudia v Betleheme. Aké detinské a hlúpe myšlienky! Prečo tak nekonáte teraz? Krista máte vo svojom blíznom. Mali by ste mu poslúžiť, lebo čokoľvek, čo robíte pre svojho blízneho v núdzi, robíte pre samého Pána Ježiša Krista. No ten pôrod bol ešte žalostnejší. Nikto si nevážil túto ženu, ktorá mala priviesť na svet svojho prvorodeného. Nikto si jej stav nezobral k srdcu. Nikto si nevšimol, že v cudzom prostredí nemá ani len tú najmenšiu maličkosť potrebnú pri pôrode. Ocitla sa tam celkom nepripravená: bez svetla, bez ohňa, uprostred noci, v hlbokéj tme. Nenašiel sa nikto, kto by jej poskytol obvyklú pomoc. Hostia v domoch popíjali, veselili sa a nikto sa o túto ženu nepostaral. Myslím, že keby si Jozef s Máriou uvedomili, že jej ťažká hodinka je tak blízko, ostala by Mária v Nazarete. Len si pomyslíte, čo asi mohla použiť ako plienky – nejaký kus odevu, ktorý mohla obetovať, možno svoj závoj – určite nie Jozefove spodky, ktoré sú te-

raz vystavené v Achene. Pomyslite si, ženy, že tam nebolo nikoho, kto by Jezuliatko okúpil. Ani trocha teplej vody, ba ani studenej. Bez ohňa, bez svetla. Matka si sama robila pôrodnú babu aj slúžku. Studené jasle boli lôžkom i vaničkou. Kto ukázal tomu úbohému dievčaťu, čo má robiť? Veď dovtedy nemala dieťaťko. Div, že to maličké nezamrzlo. Nerobte z Márie kameň, lebo čím väčšej Božej priazni sa ľudia tešia, tým sú krehkejší.

Uvažujme teda o narodení Ježiša tak, ako ho ponímame pri svojich vlastných deťoch. Hľa, Kristus ležiaci v lone svojej mladej mamičky! Čo môže byť sladšie než nemluvniatko, nežnejšie než matka? Co krajšie než jej mladost? Čo pôvabnejšie než jej panenstvo? Pozrite sa na to nič netušiace dieťa. A predsa všetko na svete patrí Jemu, ktorého by sa vaše svedomie nemalo báť, ale nachádzať v ňom útechu. Neváhajte. Podľa mňa sa ľudstvu nedostalo väčšej útechy, než je tá, že Kristus sa stal človekom, dieťaťom, nemluvňaťom, hrajúcim sa v lone a na prsiach tej najlaskavejšej matky. Komu by tento pohľad neposkytol útechu? Prekonaná je sila hriechu, smrti, pekla, svedomia a viny, ak pristúpite k tomuto spokojne si mrnkajúcemu nemluvňaťu, ktoré neprišlo preto, aby vás súdilo, ale aby vás spasilo.

Sláva na výsostiach Bohu

VLADIMÍR KNOŠKO

Na betlehenských poliach
zdalo sa byť všetko ako inokedy.
Strážcovia stáda vôbec netušili,
že o chvíľu sa nebo otvorí
a oni v prekvapení zmeravení
počujú od anjela zvest o príchode Mesiáša
túžobne očakávaného, prorokmi ohlasovaného,
z Ducha a cnostnej Panny zrodeného.

Na betlehenských poliach
zdalo sa byť všetko ako predtým,
ale anjelský chór už ladil svoje hlasy,
aby užasnutým ľuďom
zaspieval hymnus Božej slávy,
určený každému, kto ochotne ho prijme
v dobrej vôli.

Aká to zvláštna noc!
Aká to veľká česť pre prostých pastierov
byť ako prví pozvaní
k jasličkám Syna Božieho,
ktorý sám seba neskôr nazývať bude
aj Synom človeka.

BOH, KTORÝ ŤA HĽADÁ alebo ovečka od pastiera celkom závislá

Kázeň s vianočným podtónom v októbri 2017

V mene Boha Otca i Syna i Ducha Svätého.

Vtedy povedal im toto podobenstvo: Keby niekto z vás mal sto oviec a stratil by jednu z nich, či nenechá deväťdesiatdeväť na pustinne a nejde za stratenou, dokiaľ ju nenájde? A keď ju nájde, položí si ju s radosťou na plecía, potom, príduc domov, zavolá si priateľov a susedov a povie im: Radujte sa so mnou, lebo som si našiel stratenú ovečku.

L 15, 3 - 6

Milí bratia, milé sestry v Pánovi Ježišovi Kristovi!

Častokrát počívame o tom, aký je Pán Boh nevšimavý. Že sa Ho ten náš život až tak netýka. Predstava, že Pán Boh je vysoko na nebi, v nedostupných a bezpečných dialavách alebo svetoch je veľmi častá. Ako farár sa s otázkami typu „prečo to Boh dopustil?“, alebo „kde bol ten váš Boh, keď mi umrel syn, dcéra, alebo keď sa toto či ono stalo?“, a napokon „ak by ten váš Boh bol, tak to, čo sa deje na svete, by nedopustil“, sa stretávame často.

Ťažko je na takéto otázky hľadať odpoveď, lebo ľudia, ktorí ich kladú, sú práve v tej chvíli ťažko zranení, ubolení a úplne bezmocní. A zisťujeme, že to, čo potrebujú, nie je odpoveď na ich otázky, ale paradoxne ten Boh, ktorý im má byť blízky, a to práve v takýchto chvíľach. Jeho prítomnosť je jednoducho veľmi žiaduca.

Áno, takýto je náš Boh. S Martinom Lutherom povedané: je pri nás najmä vtedy, keď máme pocit, že je ďaleko, že nás nepočuje, že nás nevidí, vtedy je nám najbližšie. Pretože je to Jeho podstata byť blízko pri človeku. Keď evanjeliá hľadajú meno pre Mesiáša prichádzajúceho do Betlehema, tak Ho nenazývajú „mocný“, ani „svätý“, ani „nedostupný“, ani „všemohúci“, ale „Emmanuel“ – „Boh s nami“. Boh je v Ježišovi Kristovi s nami, je pri nás. Apoštol Pavel píše mladému Timoteovi: Ak sme neverní my ľudia, On ostáva verný, lebo seba samého zaprieť nemôže. Takýto je tento náš kresťanský Boh. Je s nami!

A takto nám ho predstavuje aj podobenstvo o stratenej ovečke. Pán Boh je ako pastier, ktorý je ochotný urobiť zdanlivo nezodpovednú vec: nechá na pustinne deväťdesiatdeväť oviec a vyberie sa za tou stratenou. Týmto podobenstvom nám chce ukázať, ako veľmi Mu na tebe aj na mne záleží. On sa pýta na tú jednu stratenú ovcu. To je náš Boh. My ľudia by sme reagovali inak. My by sme povedali: máme ešte deväťdesiatdeväť, jedna ovečka hore-dolu. V tomto je náš Boh iný, ide za nami do rizika, je ochotný trpieť, tak veľmi je osobný, tak veľmi chce, aby sme Mu patrili, aby sme boli pri Ňom. Je to otec, ktorý skáče do rozbúrenej rieky pri záplave, aby zachránil svoje dieťa, hoci má doma ďalšie. Nehovorí si: veď mám doma ešte ďalšie dve deti, rodinu, manželku, kamarátov, ale skočí. Je to matka, ktorá v smrteľnej úzkosti a v nádeji na záchranu objíma v náručí svoje dieťa tak, ako ich našli pri vykopávkach v Pompejách, zuhoľnatých na kameň. Pán Boh neuteká od človeka, neotáča mu chrbát, ale ako hovorí podobenstvo, strateného človeka hľadá.

Kedy sa človek môže Pánu Bohu takto stratíť? Kde najčastejšie sa ako ľudia od Pána Boha zatúlame? Na túto otázku neexistuje jednoznačná odpoveď. Ale pokúsime sa spo-

Učiteľ Evanjelickej spojenej školy v Martine TOMÁŠ GULÁN bol nominovaný na ocenenie Žilinského dobrovoľníckeho centra za aktivity v školskom sociálnom projekte It Don't Matter if You're Black or White (voľnočasové a animátorské aktivity v Komunitnom centre Bambusky). Ocenenie mu bolo udelené v decembri 2017. Blahoželáme.

menúť aspoň niektoré možnosti. V prvom rade je to v čase, keď sa človek má dobre. Vtedy sa najskôr od Pána Boha oddelí a odíde, zabudne. Keď sa má človek dobre, keď je zdravý, dobre zabezpečený, žije si spokojne a nič mu nechýba, vzniká nebezpečný typ nudy. Život prestáva byť zaujímavý. Stráca sa z neho dynamika. Rozmýšľame, hovoríme si: čo by sme ešte urobili, čo by sme si ešte opiekli, lebo to sme si opekali včera, toto sme mali predvčerom... Jeme, a nie sme nasýtení, pijeme, a sme smädní, ide me na zábavu, a naše srdce ostáva bez radosti.

Toto je ovečka, o ktorú je dobre postarané. Pán jej všetko zabezpečuje, potravu, šťavnatú trávu, bystré potoky, bezpečie domova, a napriek tomu všetkému pokukuje, poškuľuje po tmavých lesoch a močiariskách, a to ju láka odísť z bezpečia.

Je z generácie ovečiek, ktoré si už nepamätajú ani biedu, ani hlad, ani zimu, ani vojnu, všetko je samozrejmé, dokonca si tá ovečka myslí, že má právo mať sa dobre. A tak utečie, stratí sa z dohľadu svojho Pána, nepotrebuje Ho.

Aké nebezpečné a zároveň nerozumné, bratia a sestry, je myslieť si, že nám mimo Pána Boha bude lepšie ako s Ním. O tom by vedeli rozprávať ovečky, ktoré Pán Boh v močiaroch tohto sveta našiel a zachránil. Je to aj zvláštny paradox, uznajme si to vospolok, sestry a bratia, veď väčšina našich modlitieb je zameraná na to, aby nám bolo dobre, aby sme mali to i ono, aby sme boli zdraví, aby sme boli v bezpečí.

Treba byť veľmi opatrní pri týchto prosbách a učiť sa miernosti a pokore. Pozerať sa za bránu košiara tak, aby som nevidel len to dobrodružstvo, ktoré ma tam čaká, ale aj

úžasnú biedu a strach, násilie a bolesť, ktoré tam sú aj preto, lebo tam niet môjho Pána. Ak nám je dobre, máme to robiť programovo a systematicky, aby sme neprišli do pokušenia.

Pamätám si, ako raz naše deti nemali svoj deň, hundrali, všetko sa im málilo, všetko im bolo zrazu samozrejmé. Hrôzu tejto chvíle dokonal malý Milanko vetou: „Toto je najhorší deň môjho života.“ s jemu príslovečným prízvukom. Zobrali sme ich vtedy s manželkou na bicyklový výlet, na Bambusky medzi „nepriprôsobivých“, a povedali sme im: „Keď budete bývať v takýchto domčekoch, keď budete mať rodičov, ktorí sa o vás od rána do večera neobzrú, a s holým zadkom budete sedieť v blate, a bude to všetkým jedno, a nebude jasné, či vás má vôbec niekto rád, tak potom túto vetu môžete povedať, že je to najhorší deň vo vašom živote. Ten večer bol u nás veľmi tichý. Deti si uvedomili, čo všetko pri Pánu Bohu máme. A Zuzanke tá cesta bola akoby prorockou – teraz tam aj s pánom učiteľom Tomášom Gulánom a s ďalšími žiakmi, gymnazistami, chodia každý piatok a prinášajú evanjelium, k tomu rôzne pomôcky, a jedno poobedie strávia s tými deťmi, aby sa s nimi hrali a niečo ich naučili, aby im aspoň na chvíľu doniesli atmosféru košiara, v ktorom môže byť dobre.

Ale to isté, bratia a sestry, platí aj pre všetkých nás, ktorí tu sedíme. Je ti tento cirkevný zbor malý? Málo duchovný? Slabý? Už sa nudíš? Zájdi na Gemer, do hociktorého cirkevného zboru, a budeš si vážiť každú nedeľu, ktorú tu stráviš. Plný kostol, ktorý tu nájdeš, biblické hodiny, na ktoré môžeš každý štvrtok prísť, mládež, deti, spevokol, besiedku, kalanetiku, futbal, basketbal, sedemstošesť detí, ktoré každý deň prídu do našej školy, aby chválili Pána, a ďalšie a ďalšie aktivity, len si pozri Spravodaj!

Človek sa môže stratiť aj z nevedomosti. Nemá duchovné základy, nie je pokrstený, konfirmovaný, nepozná Božie slovo a cesta do spoločenstva, do kostola, ktorou kráčali jeho predkovia, je už veľmi zarastená, nedá sa nájsť. Ani nevie, že nejaký košiar existuje, že je nejaký Pán Boh, že je nejaké spoločenstvo, ktoré má Pastiera, a tak sa túla po svete. Sme vďační najmä Evanjelickej spojenej škole, ktorá takýchto ľudí zachytáva cez deti a rodičov, zvlášť z takých rodín, ktoré už tretiu, štvrtú generáciu nevedia, kto je to Pán Ježiš Kristus. Áno, je to Evanjelická spojená škola, ktorá ich vyhľadáva a pozýva, ale nie je to jednoduché. Potrebujeme a budeme veľmi potrebovať – cirkevný zbor i škola –, aby sme spolupracovali, kráčali vedno, a tým zvestovali evanjelium.

Človek sa môže stratiť aj preto, že sa sklamal v ťažkom období života, keď sa svet postavil proti nemu, našiel si miesto v cirkvi, ale sa ho nemal kto ujať, nemal sa ho kto opýtať: „Ako sa máš, čo tu robíš, kto ťa sem pozval, treba ti nejakú pomocť?“ A tak ostal sám, nezaopatrený, nepovšimnutý. Aj tu si máme brať príklad z nášho Pána Ježiša. Podobenstvo hovorí: A keď ju našiel, položil si ju na plecía a s radosťou ju niesol. Toto máme my urobiť s tými, ktorí sa medzi nás zatúlajú. Vezmeme ich na plecía a nosme medzi nás a ďalej s nami, pokiaľ to len bude možné a pre nich potrebné. Opäť nie ľahká výzva.

Ale to všetko sa dá urobiť, keď sa pozeráme na Krista, na Pána Ježiša. Keby sme ako cirkev boli radostnejší a vďačnejší, bolo by nás omnoho viac. A takto by sme, bratia a sestry, ozaj mohli pokračovať ešte veľmi dlho. Ale to najdôležitejšie je, že nie sme stratení úplne. Lebo ako sme čítali, máme dobrého Pastiera, ktorý nás hľadá, neúnavne hľadá. Teba aj mňa. Ktorý bol ochotný položiť za nás aj svoj život. Veď práve On hovorí o sebe: „Ja som dobrý pastier a dobrý pastier kladie život za ovce“. Amen.

MILAN KUBÍK,
ZBOROVÝ FARÁR-KONSENIOR

Doba spásy

ZLATICA ORAVCOVÁ

Advent je svätých tajov doba,
Advent je doba čakania.
Keď odchádza a mizne zloba –
Advent je doba pokánia.

Na oltári už svieca svieti
A spieva pieseň detský chór.
Úprimná túžba vieru vznieti –
Lásky je plný duše dvor.

Nie kupovanie, predávanie
Nie na ulici zhon a ruch.
Z nebeskej ríše sláva vanie –
A volá si nás Kristov Duch.

Nie beznádejnosť, slzy tupé –
Táto púť šťastím značená!
V čistých sa vodách srdce kúpe –
Boh život dal mu do vena.

Advent je svätých tajov cesta,
Advent je tichý Boží čas.
Do nebeského volá mesta –
Pán Ježiš ide, spasí nás!

Zvon zvoní...

Zvon zvoní adventný
Zvon zvoní v tieto dni
Chvejú sa šťastím srdca cievy
Chveje sa šťastím srdca krov
A v očiach čistej Panny – devy
Radosť sa zračí z Božích slov
Zvon zvoní v tieto dni
Zvon zvoní adventný
Mária
Tíško pristúpila
Poslúchnuť Boha hotová
Jej slová plní viery sila
Som služobnica Pánova

50-eurovka

*Je to niečo úžasné, že takíto ľudia ešte jestvujú na tomto svete.
Je to dôkaz toho, že dobrí ľudia ešte stále existujú.*

Dobrý deň! Volám sa Martina a chcela by som vám povedať svoj príbeh. Chcela by som sa poďakovať jednej osobe, a keďže neviem, kto to je, nemám ako, iba prostredníctvom rádia.

V utorok ráno v predvianočnom týždni som cestovala trolejbusom č. 204 v Bratislave. Akurát nastúpil aj revízor a kontroloval lístky. Každý mesiac si cez internet dobíjam mesačný lístok. Som študentka, ale keďže mám už 26 rokov, musím si všetko cestovné hrať sama. Pánu revízorovi som podala lístok s tým, že mi ešte platí, no po priložení k stroju zistil, že mi v pondelok platnosť skončila. Prešvihla som to a nevšimla si. Verdikt znel: pokuta 50 eur. Snažila som sa ho presvedčiť, aby mi to odpustil, veď to bol len jeden deň, vysvetľovala som, že nemám mu ani ako zaplatiť, cestovné je drahé, ubytovanie tiež... no nedalo sa, vypísal pokutu a odišiel.

Prišlo mi to ľúto, lebo nie som na tom finančne najlepšie, a Vianoce sa blížili. Nedalo sa zabrániť slzám a ako som tak sedela s plačom a rozmýšľala nad tým všetkým, jeden muž – chlapec, neviem... bola som mimo... – mi podal poskladaný papier a povedal, že mi to vypadlo, a vystúpil. Pozerala som na papier, nechápala som, čo to je, bolo to po anglicky, a tak som to otvorila. Vovnútri papiera bola 50-eurovka a na papieri napísané: Veselé Vianoce. Obzerala som sa za ním, ale trolejbus sa už pohol, a on zmizol niekde medzi ľuďmi... Ako som na to pozerala v šoku, rozplakala som sa ešte viac, ale z toho úžasného činu človeka, ktorý ma nikdy predtým nevidel a nikdy pravdepodobne neuvidí.

Je to niečo úžasné, že takíto ľudia ešte jestvujú na tomto svete. Je to dôkaz toho, že dobrí ľudia ešte stále existujú. A tento jeho čin nerozplakal len mňa, ale aj moju sestru, sesternicu a spolužiačku, ktorým som to neskôr vyrozprávala.

Touto cestou sa mu chcem celým srdcom poďakovať a zaželať mu tiež Veselé Vianoce a popriať do života len to najlepšie!!

Dostal som list

Dostal som list. Doporučene. Do vlastných rúk. Nemusel som podpisovať prijatie. Nemusel som ísť kvôli tomu na poštu. Priniesol mi ho vietor a pricapil na sklo môjho auta. Stála na ňom neviditeľná správa napísaná tekutinou, ktorá prúdi v žilkách listov. Píše sa tam o plynutí času, o spravodlivosti vesmíru, ktorý rodí nové hviezdy a tie vyhasnuté odsúva nabok, o tom, že Boh sa stará nielen o nás, ale aj o tú najmenšiu vetvičku na stromoch, o tom, že je čas siatby a čas úrody, a že ak celkom oprýchne koruna nášho života a ostanú iba nahé kýpte, celkom na vrcholci zasvieti jabĺčko našich skutkov, doškriabané, orosené dažďom a zasrienené mrazom, možno navštvúvené červami, možno popraskané a zvráskavené, možno trpké, možno kyslé, možno sladkasté... Ale to už nebudú naše ústa, ktoré ho budú ochutnávať. Potomstváť nových ľudstiev odovzdáme úrodu svojho života. O tom všetkom sa píše v správe, ktorú mi priniesol lejak z minulých dní, aby som nezačul na dni, ktoré prídu zajtra – – –

DANIEL HEVIER

Keď som bol ešte chlapec

Keď som bol ešte chlapec, požiadal ma otec pozametať chodník a podstenu od snehu, aby mal Ježiško ľahšiu cestu, keď príde s darčekmi.

Veľmi ochotne som tak urobil, lebo otcovo slovo bolo pre mňa autorita a nepochyboval som, že taká je pravda o Ježiškovi a darčekoch.

Neskôr sa táto domnienka stala neudržateľnou. Veď to malé bezmocné dieťaťko mi predsa nemohlo nič priniesť, ale ono samo bolo darom pre každého, kto v Neho uveril.

V súvislosti s touto vianočnou epizódou mi na um prišiel Ježišov výrok: „Ak nebudete ako deti, nevojдете do kráľovstva nebeského.“

Tak ako pozemskému otcovi máme bezvýhradne veriť aj slovu Otca nebeského, i keď sa nám to zdá rozumom nepochopiteľné.

Vianoce strácajú svoj duchovný rozmer. Napriek tomu však čosi nadpozemské núti ľudí so slabou vierou prichádzať vo vianočnom čase do kostola, nájsť v skrini po starej mame odložený spevník, pomodliť sa a zaspievať „Tichú noc“.

Aj u mňa čaro detských vianočných sviatkov vybledlo. Stopy však ostávajú. A len nerád sa lúčim s vetvičkou, na ktorej sú ozdoby z čias môjho detstva a mladosti.

Nech vás pokoj a dobrá vôľa každého sprevádza!

VLADIMÍR KNOŠKO

NA VIANOCE JE DOBRÉ MYSLIEŤ NA JÁNA KRSTITEĽA A ČITAŤ O ŇOM

Otec sa rozpráva so synom

POBYT NA PUSTATINE

(Mt 3, 1 – 4; Mk 1, 4; L 3, 1 – 2; J 1, 6)

Ján sa ako kňazov syn mal stať tiež kňazom, učil sa v Jeruzaleme, ale miesto toho (pravdepodobne po smrti rodičov) odišiel na pustatinu, kde sa mnoho rokov posilňoval na duchu. Že šiel na pustatinu už v odradšom veku, to poukazuje nielen na vtedajší zvyk, ale svedčí aj o tom, že sám poznával stav národa, ľudí i hriechy. Iste aj rodičia pri výchove poukazovali na toto všetko, ale vnímavá mladá duša to pozorovala a skusovala na základe vlastného záujmu. Potvrďovalo sa mu to aj z Písma, najmä z prorociev. A keďže mal byť Nazirejom, utiahol sa do samoty.

Šiel tak, aby mohol byť s Hospodinom na modlitbách, meditáciách a ako nazírej postil sa na znak sebadisciplíny. Náš biblický preklad jeho samotu predstavil ako pobyt na púšti, no to sa mi nevidí dosť presné. Na obraze, na ktorý sa spolu dívame, nevidíme púšť, miesto podobné arabskej alebo saharskej púšti, kde niet rastlín, živočíchov, slovom niet života, len žltý alebo šedý piesok. Preto nepoužívam slovo púšť, ale radšej pustatina, kraj, ktorý je sice opustený, odľahlý, skalnatý, plný jaskýň a roklín, ale je porastený aj rastlinami, prípadne lesom, akési opustené a prekliate miesto pri Mŕtvom mora.

Žil tu asketicky ako pustovník. Pokrmom mu boli kobyľky a poľný med. Ba aj ovocie stromu, ktorý po ňom vraj dostal meno „svätotojánsky chlieb“. Opojné nápoje nepil, nehopil sa, nestrihal, obliekal sa do odevu z kozej a ťavej srsti, nie kožou alebo kožuchoch v našom zmysle, okolo bedier mal kožený opasok. Ako žid dbal, aby sa ničoho nečistého nedotýkal. Jeho vonkajší zjav nebol kultivovaný, postava pravdepodobne vysoká, chudá, pochmúrna a prísna. Robil dojem podivína, v tom sa prispôboval svojmu okoliu okolo preklínaného Mŕtveho mora. Židovský človek mohol

v jeho zjave vidieť prísnu postavu proroka Eliáša z 9. storočia pred Kristom, ktorý pôsobil v časoch úpadku do pohanstva a rozpadnutia sa palestínskej ríše (2Kráľ 1, 8). Apokryfické spisy ho považujú za prvého eremitu, mnícha.

Podľa apokryfov sú aj také mienky, že Ján Krstiteľ do 30. roku žil životom esénov, v málom, donedávna málo známom židovskom spoločenstve, ktorého členovia v počte asi 4000, žili hlavne v okolí Mŕtveho mora, ale roztratené aj na iných miestach.

Čo to bolo za spoločenstvo? Spýtal sa syn.

Ich meno esén, syn môj, odvodzujú buď z aramejského slova a znamená „mlčiaci“, alebo zo sýrskeho slova „chasan, zbožný“. Prvý raz sa spomínajú okolo r. 150 pred Kristom. Ich spôsob života dosiaľ nie je dosť známy. Možno, že vykopávky, ako sa ukazuje v novšom čase, vynesú na svetlo podrobnejšie správy. Z doterajších správ usudzujeme, že ich život sa v niečom podobal gréckemu pohanskému pytagoreizmu. Nie však gréckemu terapeutizmu, lebo sa nezapodievali lekárstvom. Žili v bezženstve, mali spoločný majetok, boli vegetariáni, lebo sa stavali proti vylievaniu krvi, nosili biele rúcho, boli mlčanliví, ich skupiny boli roztratené po celej Palestíne. V práci telesnej usilovní, fyzicky čistí, asketickí, žili najviac ako roľníci, remeselníci, ale nie obchodníci. Skromní, mierni, spoločné stolovanie považovali za obeť. Ako židia svätili sobotu, vážili si Zákon, verili v anjelov i v nesmrteľnosť. Základ bol židovský, ale nadvstavba pytagorejská a perzská. O tom svedčí to, že sa korili svetlu, slnko vítali ako Božie svetlo, nezaujímali sa o život ostatných, telo im bolo žalárom duše, krstili sa zvláštnym spôsobom na znak očisťovania, po krste večer sa posilňovali požívaním chleba a vody atď.

Ján Krstiteľ ich poznal a niektoré jeho asketické spôsoby majú čosi spoločné s esén-

skymi. No predsa sa v mnohom od nich líši, menovite pohanské elementy u Jána chýbajú. Neuzavrel sa celkom pred svetom. Uvažoval o skazenosti ľudí, o príprave na hrozný deň Hospodinov, na príchod Mesiáša, túžil po náprave, nežil mnišsky v tom zmysle, že eséni robili rozdiely medzi sebou, prístupivších prijímali po ročnej próbe a kandidatúre, zatiaľ čo Krstiteľ volá všetkých k pokániu. Boli organizovaní. Učenie nesmeli prezradiť, a preto nemožno Krstiteľa stotožniť s esénmi. Samota ho nenaplnila sektárskou samolúbosťou, ale bola mu prípravou ako Ježišovi, Pavlovi, ale i Buddhovi, Mohamedovi atď. k reformnému vystúpeniu.

VYSTÚPENIE

(Mk 1, 1 – 3; Mt 2, 2 – 3; L 3, 3 – 4)

Vnuknutím Božím Ján vystúpil ako prorok, keď dosiahol pre kňazov a prorokov predpísaný vek 30 rokov. Keď bol o pol roka starší ako Ježiš, môžeme dosť dobre povedať, že podľa nášho letopočtu stalo sa to v lete, keď bolo možné kŕstiť v Jordáne, pravdepodobne v roku 29. po Kr. To sa zhoduje aj s historickými údajmi Lukáša, keď zisťuje, že to bolo v 15. roku panovania cisára Tiberia, za tetrarchov Antipasa, Filipa, Lyzaniáša, za Judského prokurátora Piláta a za veľkňazov Annáša a Kaifáša (L 3, 1 – 2). Toto vymenovanie nie je významné len pre orientáciu, ale pre historicitu, keď sa neveriacimi popiera historická skutočnosť Ježiša Krista.

Povedali mu, že vystúpi ako prorok. Už otec Zachariáš ho pomenoval prorokom Najvyššieho. Nakoľko slovo prorok sa v našich časoch zúžilo sa len na predpovedanie budúcnosti, počasia a podobné, treba si ho objasniť v biblickom zmysle. Môže obsahovať aj spomenuté predpovedanie, ale to je málo. Ako India mala svojich askétov, Čína patriarchálnych mudrcov, Grécko filozofov, Rím právnikov, tak Izrael vynikol v dejinách sveta svojimi prorokmi. Áron, praded prorokov, nepredpovedal len budúcnosť, ale tľmočil Mojžiša a jeho prostredníctvom Hospodinovu vôľu. Tak bolo u pravých prorokov do 4. storočia

pred Kristom. Aj staré židovské meno pre prorokov „nabi“ je z arabského a znamená oznamovateľa Božej vôle (1Sam 9, 9; 2Kráľ 17, 13) pre oblasť náboženského, ale aj mravného, politického, zdravotného i sociálneho života. Starí proroci boli, ako náš preklad hovorí, vidúci, vidiaci, ktorí nie prostredníctvom myslenia, rozumu, ale akýmsi mimoriadnym, tajuplným, nadprirodzeným zážitkom, vnútorným Božím vnuknutím nadchnutí, duchovným zrakom nazreli nielen do tajov času, budúcnosti, ale aj minulosti, prítomnosti, do hĺbky duše človeka, javov prírody, do behu dejín a za tým všetkým vidia Božiu vôľu alebo vôbec vyššej mocnosti. Podľa toho sú to nielen náboženski, ale aj mravnostní a politickí proroci. Prorok je ovládaný, inšpirovaný ako básnik nie vlastnou, ale cudzou mocou. Osobnosť proroka je často pasívna v podvedomom alebo vedomom stave. Znalci hovoria: „Boh len tak môže hovoriť v nás, keď

človek zamkne, onemie.“ Sú to neraz vízie, extatické zážitky, o akých budeme hovoriť aj u Ježiša aj Pavla atď.

Syn sa spýtal: Môžu byť aj falošní proroci? Áno, syn môj, veď i v Starej zmluve aj u Ježiša počujeme varovať pred falošnými prorokmi. Keď prorokovať znamená vyjaviť, hlásať skryté, tajuplné, to môže byť správne, alebo falošné.

A čo je známkou falošných? Spýtal sa ďalej syn.

Odpoviem ti nakrátko slovami Ježišovými: po ovoci života poznať falošného proroka.

Ján bol náboženským, mravnostným a čiastočne i politickým prorokom, pravda, v poslednom aspekte nie bezchybný. U neho nenachádzame extatické stavy. Len dav ho považoval za „posadnutého démonom“ (Mt 11, 18), kým on bol ovládaný duchom „Hospodinovým“. Prizvukujem, duchom Hospodinovým, no aj židovským – politickým názorom, a preto som povedal: nie bezchybný, nie ježišovský.

Pustatina, kde vystúpil, bola medzi Betlehemom a Jerichom, v okolí južného Jordánu, na pravej i ľavej strane. Literatúra jeho pôdu a spôsob menuje „eremos“, čo neznamená púšť, ale jordánsku pustatinu, nížinu. Dobré si musíš, syn môj, predstaviť, že slávna rieka Jordán vyteká z prameňov na úpätí vrchu Hermon, pri posvätnej jaskyni neďaleko mesta Cezarea Filipova, tečie na juh, do Mŕtveho mora a samo meno Jordán má od slova „jared“, čo značí tok rieky. Jordán je dlhý 320 km, široký od 12 do 60 m, hlboký 2 až 3 m. Vteká do Mŕtveho mora, ktoré je 390 m pod hladinou ostatných morí. Údolie Jordánu je hlboké. Má mnoho brodov, kade prechádzali pútnici, ktorí putovali na sviatky do Jeruzalema. Z týchto brodov chýrny bol zvlášť brod pri Jerichu známy pod menom Betabaram, tiež brod Betánia Zajordánska. Povedali sme, že vteká do Mŕtveho mora, vlastne jazera, ktoré je 75 km dlhé a 16 km široké. Jeho okolie je smutné, púste, na mnohých miestach robí dojem prekliatej Sodomy a Gomory. Naproti tomu sám

Jordán od Ježišovho krstu stal sa posvätným.

Keď Ján vystúpil, chodil po celom južnom okolí a mocným, príslym hlasom mravokárcu volal, aby sa ľudia kajali z hriechov na znak pokánia a krstili v Jordáne na ich odpustenie.

Pokánie činiť, kajaf sa, grécky „metanoia“, latinsky „mutatio mentis“, po slovensky doslovne znamená premenu zmysľania a obrátenie. Týmto slovom Ján akoby chcel povedať všetkým, ktorí prichádzajú k nemu: nebuďte sebavedomí, pyšní na svoj pôvod, na kultické obrady, na zákonnícky formalizmus, na príbuzenstvo s vplyvnými sadukajmi, na samozspravidlivosť farizejov, na malicherných zákonníkov, ale uznajte, ľutujte svoje hriechy, a tak sa pripravte na veľký súdny deň Hospodinov, ktorý sa blíži.

Posledná myšlienka „priblížilo sa kráľovstvo nebeské“ ľud zachvátila nadovšetko, lebo to bol ohlas na citlivú strunu roztúženého izraelského srdca po Mesiášovi, o ktorom verili, že príde v posledný deň súdu. Práve veľký deň Hospodinov si žiadal pokánie. Biblista Žilka napísal, že tým slovom otváral brány do chrámu kráľovstva. Kráľovstvo sa ešte len približovalo a nastúpilo až zvestou Ježišovho evanjelia. Pokánie je len zápornou stranou, kladná je až v Ježišovom evanjeliu. Preto nazval Ježiš Jána vrátnikom oviec, ktorý otvára vráta, aby mohli na pašu, ale samotnú pašu dal až sám Ježiš (J 10, 3). Že Ján a jeho vrstovníci tomu kráľovstvu nerozumeli ešte tak ako Ježiš, ukazuje táto výpoveď o kráľovstve Božom, na ktorej Ježiš staval ďalej.

Syn ma prerušil s otázkou: Prečo nepovedal Ján otvorene, že v osobe Ježišovej prišiel Mesiáš?

Syn môj, ešte sa s Ním nestretol, osobne Ho neznal, ale hlavne, Ján sa prispôbil nádejam národa. Židia podľa Danielovho proctva čakali, že po štyroch ríšach príde piata, Mesiášova, ktorá založí Hospodinovo kráľovstvo nebies. Možno, že aj ten moment mal v tom zástoj. Keby bol hneď na začiatku poukázal na osobu Nazaretského Ježiša, boli

by sa mu posmievali, vzopreli a poznamenali, ako sa neskoršie stalo: „Či môže byť z Nazareta niečo dobré?“ Aj bez pomenovania zvesť dala do pohybu celý kraj. Ako vidíš na druhom obraze, zástupy z okolia celého Judska nielen zo zvedavosti, ale i z túžby prichádzali k Jordánu.

Vo zvesti predstavil Ján aj seba. Zbehlejší v Písme zbadali, že jeho slová sú ozvenou proroka Izaiáša z 8. stor. pred Kr., keď hlásal o sebe, že je „hlas volajúceho: Na púšti pripravujte cestu Pánovi, vyrovnávajte mu chodníky; každé údolie nech je vyrovnané, každý vrch a kopec znížený; čo je krivé, nech sa vyrovná a hrboľaté cesty nech sú uhladené.“ (Iz 40, 3 – 5)

Obrazný – oprávnený je citáť na vtedajší stav národa. Nahromadilo sa už primnoho hriechov, hlboké boli údolia úpadkov, neschodná, hrboľatá cesta pre príchod Panovníka, všetko treba upraviť, vyrovnáť. Tak vítavali orientálnych kráľov a tu ide kráľ kráľov, aby založil nebeské kráľovstvo, a on sám je len hlasom, ktorý volá na pustatine, ale podľa Izaiáša nie o tejto je reč, lež o púšti života, ktorú treba zúrodniť.

Syn sa pozastavil nad týmto výkladom a povedal: Otec, veď sa cituje: „...hlas volajúceho na púšti, pripravujte cestu Pánovi.“ A ty hovoríš „hlas volajúceho“, a len potom dodávaš: „na púšti pripravujte“, ktorý citáť je správny?

Podľa Izaiáša. Jeho citáť je to druhé. Toto je aj názornejšie, lebo svet sa stal púšťou a tú bolo treba upraviť. Slovo na púšti vzťahovať na Jána je síce lákavé, ale zbytočné, keď ho každý videl na púšti, a pritom sa zamlčí krásna a hlboká myšlienka Izaiáša, keď poukazoval pripravíť cestu vracajúcim sa zo zajatia do vytúženej vlasti cez púšť.

ROZHOVORY S ĽUDOM

(L 3, 10 – 14)

Zvyčajne sa vec predstavuje tak, akoby bol Krstiteľ nejaký kazateľ. Nie, on nehovoril kázne v dnešnom zmysle slova. Ale mal rozhovory s ľuďmi aj s vodcami ľudu, aké máva otec

so svojimi deťmi a ako radca, keď príde k nemu niekto o radu. Ján nehovoril všeobecne len o hriechu, o pokání, o nebeskom kráľovstve, ale tieto veľké bankovky menil na drobné mince. Dával rady, úpravy podľa konkrétnych otázok a konkrétnych potrieb života.

Na otázku zástupov „čo robiť“, odpovedal sumou zákona, príkazom milosrdenstva, ktorý prýšťa z nového ducha, z ducha lásky. On radil: „Kto má dve košele, nech dá tomu, kto nemá; a kto má pokrm, nech urobí podobne.“ To platí všetkým, hľa, aký to nový duch, nová smernica, nový sociálny cit, ohlas v tých časoch!

Túto smernicu rozmenil ešte na drobnejšie. Prišli nenávidení colníci, exekútori nenávidených Rimanov. Povedal im: „Nevyberajte viac, ako vám prikázali.“

Dobre bude si pamätať, že v Palestíne clá boli na severovýchodných hraniciach Galiley a z druhej strany Iturey a Trachonitis, v Kafarnaume a na južnej strane na hraniciach Judey pri Jerichu. Na týchto hlavných a aj menších colniciach vyberači a najímateľa colníck vyberali viac, než bolo predpísané, lebo prenajímateľ sa obával, aby pri menšej premávke za neprajnejších okolností nedoplácal.

Prišli žoldnierski vojaci, ktorým hovoril: „Nikoho nevydierajte, ani neudávajte, ale pristávajte na svojom žolde.“ Nevydierajte, lebo tak konali totiž žoldniersi, neudávajte, lebo oni udávali pri stálych vzburách nespokojencov, ale pristávajte na svojom žolde. Nevytýkal im teda ich zamestnanie, nerevoltoval proti vrchnosti. Zamestnanie samo nepovažoval za hriech, dôraz dával na to, ako si ho zastávajú, ako robia a robia tak, akí sú.

Možno že v týchto zástupoch boli aj jeho judskí rodáci, ktorí sa pred 30 rokmi pýtali: „Čo len bude z tohto dieťaťa?“ Tu mohli nájsť odpoveď. Ktovie, ako ho chápali, s akým uspokojením odišli, či pri nich Krstiteľ nepochodil tak ako Ježiš v Nazarete, že nemal cti vo svojej očíne.

Všeobecne dav ľudu vyznával hriechy a na znak toho mnohí sa dávali pokrstiť ponore-

ním v Jordáne. Preto ho ľud a jeho neskorší učeníci nazvali Krstiteľom.

Syn postavil otázku: Bol krst niečo nové, neobyčajné a ako mohol krstiť, keď sám nebol pokrstený?

Ján nežiadal nič neobyčajné, lebo krstom chcel, aby sa prejavilo to základné, čo žiadal, totiž pokánie. Krst mal byť symbolom premenenia mysle, očistenia. Krst nebol len u židov. Podľa bádateľov aj u Chaldejcov i v sabizme (uctievачi hviezd) stretáme sa s krstom. Krst ako prostriedok očisťovania bol rozšírený aj u iných východných národov a siekt. Jeho zvyk prevzali aj esení a u samých židov bol už dávno pred Krstiteľom, ako o tom svedčia miesta Písma (1M 35, 2; 2M 19, 10; Num 19, 7). Aj u prorokov je to tak. Podľa Ezechiela a Zachariáša ľud mal byť očistený vodou práve pred príchodom Mesiáša (Ez 36, 25; Zach 13, 1). V Krstiteľovej dobe aj farizeji krstili z pohanstva prístupujúcich novovercov. A na otázku, ako mohol krstiť, keď sám nebol pokrstený, odpovedal: On prijal vyšší krst, krst Božím Duchom (L 1, 15).

SLOVÁ FARIZEJSKÝM A SADUKAJSKÝM POKRYTCOM

(Mt 3, 7 – 12; L 3, 7 – 9)

Do davu ľudu už aj len zo zvedavosti mohli sa zamiešať farizeji a sadukaji. Pravdaže sa pozastavili nad obsahom rečí, rozhovorov, nie menej nad tým, že prijíma colníkov a vojakov, ktorí boli nenávidení a ktorými pohrdali farizeji a sadukaji, a taktiež že od všetkých ľudí žiada pokánie, očistenie. Pokánie teda bolo podmienkou krstu, bez ktorého sám krst je prázdnu formou. V zástupoch prichádzajúcich k Jordánu, vidiac aj farizejov a sadukajov, vediac o ich pokrytctve, prirodzene, mal slovo aj k nim. Videl im do duše, že prichádzajú bez pokánia, učia bludom, ľud vedú ako slepi, neplnia podmienku krstu, a predsa ako pokrytci na zaslepenie ľudu chcú sa dať pokrstiť.

Ako k ostatným vrstvám mal primerané slová, tak primerane hovoril aj na adresu ich postavenia a života: „Vreteničie (hadie) pleme-

no, kto vám ukázal, ako uniknúť budúceму hnevu? Vydávajte ovocie hodné pokánia!“ Kým k ľudu bol prívetivý, šetrný, zatiaľ farizejom a sadukajom povedal ostré slová výstražy: „Nemyslite si, že môžete povedať: Veď máme otca Abraháma! Lebo vravím vám, že Boh aj z týchto kameňov môže vzbudiť Abrahámovi dieťky.“

Otec, pýtal sa syn, neboli to ostré slová? A ako je to, že podľa Lukáša hovorí ich celému zástupu a to hneď na začiatku vystúpenia.

Chápem ňa, syn môj, že cítiš tu rozpor, ale pamätaj, že evanjelisti nezaznačujú všetko, a tak chronologicky je možné, že ich povedal už skôr než predošlé, ale logicky je pravdepodobné, že hneď na začiatku vystúpenia nemohol tak hovoriť. Logika žiada, že ich mohol povedať, až keď ho niekoľkokrát počúvali a skúsili. Je pravda aj to, že sa ožyva v nich ešte starozmluvná predstava príchodu Mesiášovho. Že Ján v tom ohľade stál ešte na pôde Starej zmluvy. Ale boli to slová oprávnené, ich správaniu primerané. Neboli mierne ako tie, ktoré povedal ostatným vrstvám. Ale či svojim pokrytctvom neboli vreteničím plemenom, keď ich dielo bolo otravné, jedovaté ako otrava hada? Či si nezakladali len na pôvode bez viery Abrahámovej? Oprávnená bola aj strašná hrozba povedaná obrazne, že sekera je už priložená na korene stromov, lebo každý „strom, ktorý nerodí dobré ovocie, bude vyťatý a hodia ho do ohňa“. Povedal len pravdu, lebo príchod súdu bol blízky.

Na ďalšiu otázku odpovedám, že slová boli adresované farizejom a sadukajom, prítomným keď aj v zástupe, ale nie celému zástupu. Slová mohol povedať len v druhej polovici tridsiateho roku.

Samospravodliví pohlavári odišli urazení a začali kuť pomstu, ktorá prišla hneď po pokrstení Ježiša.

ÚRYVOK

DR. SAMUEL ŠTEFAN OSUSKÝ

GALÉRIA POSTÁV NOVEJ ZMLUVY

(HISTORICKO-PSYCHOLOGICKÁ TRILÓGIA)

LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ : TRANOSCIOUS, 2010

500

VÝROČIE
LUTHEROVEJ
REFORMÁCIE

V CIRKEVNOM
ZBORE
V MARTINE

28.
OKTÓBER

18:00
BIBLICKÁ ŠKOLA
MEMORANDOVÉ NÁM.

DIVADLO: MARTIN LUTHER
ŽIACI EVANJELICKEJ SPOJENEJ ŠKOLY

29.
OKTÓBER

8:30 a 10:00
EV.A.V. KOSTOL
MEMORANDOVÉ NÁM.

SLUŽBY BOŽIE
KÁŽE: DAVID DANIEL

17:00
EV.A.V. KOSTOL
MEMORANDOVÉ NÁM.

KONCERT
HUSLE: MILAN PAĽA

18:30
ČĀRY-MĀRY
NĀM. VAJANSKĀHO 3

O REFORMĀCII PRI KĀVE
DOBRĀ KĀVA A DOBRĀ HOSTIA

30.
OKTÓBER

9:00 - 11:00
ZBOROVĀ SIEŇ
MEMORANDOVÉ NĀM.

REFORMAČNĀ KVAPKA KRVI
DĀRUJ KRV A POMŌŽ TĀM, KTORĀ TO POTREBUJĀ

17:00
OC TULIP

VÝSTAVA K 500. VÝROČIU
REFORMĀCIE

31.
OKTÓBER

17:00
EV.A.V. KOSTOL
MEMORANDOVÉ NĀM.

SLĀVNOSTNĚ SLUŽBY BOŽIE
JEDINE VIERA, JEDINE MILOSTĀ,
JEDINE PĀSMO, JEDINE KRISTUS

NA POĀIATKU
BOĀO SLOVO

EVANJELICKĀ CIRKEVNĀ ZBOR V MARTINE
M. R. ŠTEFĀNIKA 13, 036 01 MARTIN
ECAVMARTIN@GMAIL.COM | WWW.ECAVMT.SK

POKLAD V HLINENÝCH NÁDOBÁCH

29. 10. 2017 – Martin

Reformačná kázeň

Lebo nie seba kážeme, ale Krista Ježiša, Pána. O sebe však hovoríme ako o vašich služobníkoch skrze Ježiša. Lebo Boh, ktorý povedal: Nech z temnosti zažiarí svetlo! – zažiaril v našich srdciach, aby svietila známosť slávy Božej v tvári Kristovej. Tento poklad máme, pravda, v hlinených nádobách, aby sa ukázalo, že tá prenesmierna moc je z Boha a nie z nás.

2 K 4, 5 - 7

Milí bratia a sestry v našom Pánovi Ježišovi Kristovi, predstavte si scénu, ktorá sa odohrala pred päťsto rokmi v malom saskom mestečku Wittenberg. Podľa juliánskeho kalendára bola sobota, 31. októbra 1517, deň pred Dňom všetkých svätých. Martin Luther, augustiniánsky mních a profesor Bible na novozałożenej univerzite, poslal listy Albrechtovi z Brandenburgu, arcibiskupovi v Mainzi, Magdeburgu a Halberstade a Hieronymovi Scultetymu, brandenburskému biskupovi. Informoval ich o tom, že by chcel mať verejnú diskusiu o jeho práve dokončených 95 tézach o moci a účinnosti odpustkov.

Kráčal dole Dlhou ulicou od Čierneho kláštora a univerzity k zámockému Kostolu všetkých svätých na západnej strane mesta. Prilíbil sa k bráne zámockého kostola – ktorá slúžila ako univerzitná nástenka, vzal si veľký kus papiera a prikľincoval kópiu svojich téz na bránu. Boli to práve tieto údery kladivom, ktoré otriasli kresťanským svetom a európskou civilizáciou až k samotným základom. Téz sa veľmi rýchlo odkopirovali, vytlačili v niekoľkých latinských vydaniach a potom aj v nemeckom preklade a rozšírili sa po celej Európe. Reformačná šestnásteho storočia sa začala. Luther sa stal verejnou, historickou postavou, ktorého odvážny čin presvedčenia a vzdoru zmenil Európu.

Pri oslavách päťstého výročia pribitia deväťdesiatich piatich téz však musíme pripustiť, že tomuto Lutherovmu skutku prikladáme väčší význam, ako si v skutočnosti zaslúži. Správame sa tak, ako keby sa v ten okamih skončil stredovek a začal novovek, reformačné hnutie a evanjelická cirkev. Lutherov čin sa zosekularizoval, dokonca spolitizoval. Dnes mnohí vnímajú Luthera ako prvú medializovanú postavu novoveku, ktorého túžba po pravde a slobode viedla k vzburu proti ignorantským a bigotným autoritám.

Nie som si však istý, či by Luther súhlasil s moderným opisom svojho činu. Vlastne nemôžeme ani naisto povedať, či boli tieto tézy vôbec pribité na dvere zámockého kostola 31. októbra 1517. Dôkazy z dokumentov nie sú presvedčivé. Samotný Luther nikdy nespomenul, že by ich bol pribil na dvere zámockého kostola v predvečer Všetkých svätých. Luther si spomína na to, že 31. októbra 1517 ako verný učiteľ cirkvi poslať svojim cirkevným nadriadeným tieto tézy

spolu s pozvaním k verejnej debata. Luther po diskusii túžil s nadšením a celým svojím srdcom, ale nikdy sa neuskutočnila. Naproti tomu sa tézy stali dôležitými, lebo kritizovali doktrinálne vyhlásenia a pastorálne praktiky, ktoré napokon zmenili základné prvky neskorého stredovekého katolicizmu a najmä sporné spojenie vysoko výnosného používania odpustkov spolu so sviatosťou pokánia. Luther naznačil, že všetky teologické formulácie, cirkevné praktiky a kresťanský život musia spočívať na základe Božieho slova.

Martin Luther začal svoje tézy so slovami: „Keď nás Pán a Majster Ježiš Kristus povedal ‚Pokánie činite‘ (Mt 4, 17), chcel, aby celý život Jeho veriacich bol ustavičným pokáním.“ Nasledujúcich 94 výrokov alebo záverov útočilo na teológiu odpustkov a praktik spojených s takzvanou sviatosťou pokánia. Označil ich za ničenie pravej viery v evanjélium. Luther v 37. téze hovorí, že „každý opravdivý kresťan, či živý alebo mŕtvy, má účasť na všetkých duchovných pokladoch Krista a cirkvi za daru Božieho aj bez odpustkov.“ V 60. téze pokračuje: „My hovoríme z dobrého dôvodu a bez lahkomyseľnosti, že tento poklad je mocou kľúčov cirkvi, ktorá jej bola darovaná zásluhami Krista.“ Skutočným pokladom cirkvi je najsvätejšie evanjélium slávy a milosti Božej.

V týchto tézach môžeme odhaliť, čo sa stalo jadrom Lutherovho vlastného chápania evanjelia a toho, čo sa neskôr stalo známe ako wittenberská teológia. Po prvé, teológia musí byť zakotvená v Božom slove, v Písme, v Biblii, ktorá je smerodajnou pre teológiu života. Po druhé, ľudom sa hriechy odpúšťajú a zaslubuje sa im večný život. Nie však pre to, čo urobili, ale kvôli dielu a osobe Pána Ježiša Krista. Ježiš Kristus, Slovo, ktoré sa stalo telom, je pravým pokladom cirkvi. Byť kresťanom znamená, že spoznáme a činíme pokánie zo svojej hriešnosti a vzdám sa akékoľvek nádeje, že ma moje takzvané, dobré skutky môžu zachrániť, spasíť. Kresťan musí veriť jedine v to, čo vykonal Kristus, a potom žiť pokorne s vierou, vo viere a podľa Božieho slova. Toto je podstata, jadro reformačného hnutia, ktorého začiatok si pripomíname.

Je správne pripomínať si toto hnutie, ktoré sa považuje za začiatok reformácie. Je správne, aby sme nezabúdali na Martina Luthera a iných reformátorov, ktorí zvestovali autoritu Písma a spasenie z viery

v Pána Ježiša Krista. Je správne si pripomínať, že v kríži Pána Ježiša, v jeho obeti, máme odpustenie hriechov. Toto je totiž kľúčové pre Lutherovu vieru, ako aj pre vieru všetkých nás, ktorí sa považujeme za jeho duchovných potomkov.

Mali by sme byť však veľmi opatrní, aby sme si pri spomienke na Luthera a iné hlavné udalosti reformácie v tento a ďalšie roky Luthera a ani reformačné hnutie neprikrášľovali. Sám Luther priznal svoju hriechnosť a ľudskosť, svoje silné aj slabé stránky. Vždy sa považoval za pozemskú nádobu malej hodnoty. Nebol to Luther alebo jeho slová, ktoré by boli zdrojom a mocou jeho kázania a vyučovania, ale živé, večné slovo, ktorým je Pán Ježiš Kristus. Neustále tvrdil, že „dokonale čisté, jediné a isté slovo Božie musí byť základom našej viery“. Evanjelium nám nebolo dané preto, aby sme sa snažili o svoju vlastnú chválu a slávu, a aby nás chválili ľudia..., ale aby úžitok a česť Pána Ježiša boli oslávnené, a aby sme chválili Otca za milosť, ktorú nám dal v Pánovi Ježišovi Kristovi.“

Celý život Luther tvrdil, že to nebol Martin, ale živé slovo – čítané, zvestované a prislúchané v sviatostiach, ktoré v skutočnosti zreformovali cirkev a zmenili životy jednotlivých kresťanov. „Ja som jednoducho učil, kázal Božie slovo a pisal som o ňom. Inak som neurobil nič. A potom, kým som spal, slovo Božie tak oslabilo pápežstvo, že ho tak nezničil predtým žaden princ alebo cisár. Ja som neurobil nič. Všetko to spravilo slovo Božie.“ Nešlo o žiadnu falšnosť skromnosť. Luther skutočne veril, že sa jednotlivci a spoločnosti môžu a aj sa menia mocou živého Božieho slova. Jediné Slovo prenáša hriech a svet, obnovuje a zachováva cirkev, telo Kristovo. Ako kresťania máme veriť, dôverovať, vyznávať a žiť v evanjéliu. Ako duchovní potomkovia reformátorov sa máme považovať za agentov, poslov živého Slova vo svete.

Ale Luther tiež pevne veril, že Slovo sa musí prijímať, kázať, žiť, vyznávať. Neexistuje oddelene od Božieho ľudu. Ako ani Boží ľud, telo Kristovo, neexistuje bez Jeho slova. Tak ako sa Kristus stal telom, vzal na seba ľudské telo, aby zjavil Božiu moc a našu záchranu, tak aj nám, ako aj Lutherovi, bol zverený nesmierny poklad, ktorý máme niesť ďalej. Krstom sme boli adoptovaní za Božie deti. Písmo nás učí, sviatosti živia posilňujú, aby sme sa aj my mohli deliť o tento nádherný poklad, ktorým je najsvätejšie evanjelium Božej slávy a milosti.

Toto by malo znamenať, že my, ktorí žijeme tu a teraz, si máme tento poklad chrániť ako moc, ktorú nám Boh dáva prostredníctvom svojich vyvolených, pozemských nádob. Je to moc, ktorá pretvára nás aj svet, moc pokory, pokánia, dôvery, lásky. Je to moc milosti, ktorú nám Pán Boh dal skrze kríž Pána Ježiša Krista, ako to zvestovalo Jeho slovo predtým. Prostredníctvom každého jedného z nás, ktorí vyznávame Ježiša Krista, Jeho milosrdenstvo a lásku, sa môže premieňať svet, v ktorom žijeme.

K tomu, aby takáto vieru, moc, láska, tento poklad, ktorý Pán Boh vložil do pozemských nádob, rástol, musíme užívať prostriedky milosti – sviatostné Slovo, ktorým prijímame odpustenie svojich hriechov; našu adopciu za deti Božie prostredníctvom Slova a vody krstu a radosť z prítomnosti tela Kristovho medzi nami a s nami vo Večeri Pánovej. Mali by sme Písmo čítať, počúvať a študovať, aby sme mohli byť povzbudení a posilnení k účasti na evanjéliu odpustenia, života a záchranu. Mali by sme byť ochotní užívať rozličné dary, ktoré nám Pán Boh zveril, a mali by sme k tomu povzbudzovať aj iných. Mali by sme spoznať, že každá nádoba má svoj význam a nesie jedinečné poklady, duchovné a materiálne, aby sa mohlo budovať telo Kristovo. Najlepšie si pripomenieme a ostaneme verní nášmu reformačnému dedičstvu vtedy, keď budeme vyznávať Pána Ježiša Krista, živé Slovo, tu a teraz, kde žijeme a s kým žijeme.

Nie je to ľahké. Zaiste to nebola ani ľahká ani bezpečná cesta, po ktorej sa vybral Luther. Ale cítil, že bol v zajatí Božieho slova. Bol to Boh, ktorému Luther uveril, ktorý premenil jeho aj svet. On sa len pevne držal kríža Pána Ježiša Krista, slova Božieho. Tak by to malo byť aj pre nás. Tak ako Luther aj my by sme sa mali držať a prilnúť k Tomu, ktorý je autorom i dokončovateľom našej viery. Nemali by sme opúšťať slovo Božie, ktoré pretrvá do večnosti. Môžeme si byť istí, že Duch Svätý bude s nami, bude nás viesť a posilňovať pri našej snahe mať účasť na poklade evanjelia, keď budeme zvestovať Božie slovo v pravde a s láskou. Aj keď sme slabé a hriechne ľudské bytosti, môžeme práve touto účasťou na poklade Slova slúžiť ako tí, ktorí prinášajú zmierenie do našich rozbitých rodín, spoločností, národov. Toto je naša výzva a mal by to byť aj náš cieľ práve v tomto čase, keď si pripomíname naše dedičstvo duchovných potomkov reformácie. Amen.

MODLITBA ZA PAMIATKU REFORMÁCIE

Milostivý Bože, ďakujeme Ti, že si v každom veku vzbudil hlasy, ktoré hlásali evanjélium nášho Pána Ježiša Krista. Dnes si pripomíname a vzdávame vďaka najmä za Martina Luthera a ostatných reformátorov 16. storočia, ktorí rískovali všetko, aby obnovili čisté doktrínu a prax Tvojej cirkvi. Ďakujeme Ti za ich vyhlásenie, že Kristov kríž je jadrom kresťanskej viery. Keď si pripomíname reformáciu, prosíme Ťa, aby sme si o sebe nenamýšľali viac, ako by sme mali, a aby sme sa nikdy neunavili počúvať, žiť v Tvojom slove. Daj, aby sme denne činnili pokánie z nášho hriechu, ďakovali za milosť, milosrdenstvo a pokoj, ktoré si nám udelil v evanjéliu a prostredníctvom evanjelia odpustenie hriechov. Prosíme Ťa, aby si vzbudzoval verných služobníkov, ktorí budú hlásať a číť Tvoje slovo k budovaniu a povzbudeniu Tvojho ľudu v čase prenasledovania a ohrozovania viery, ale aj v čase pokoja a prosperity. Pane, zachovaj nás v Tvojom slove a vo svojom milosrdenstve vyslyš našu modlitbu. Amen.

DOC. DAVID PAUL DANIEL, EM. UČITEĽ EBF UK V BRATISLAVE

JEDINE PÍSMO, JEDINE MILOŠŤ, JEDINE VIERA, JEDINE KRISTUS

Slávnostné služby Božie na 500-ročnú Pamiatku reformácie
Martin 31. 10. 2017

V mene Boha Otca i Syna i Duchu Svätého, amen!

*Ale keby sme aj my, alebo keby vám aj anjel z neba zvestoval iné evanjelium miesto toho,
ktoré sme vám my zvestovali, nech je prekliaty.*

GAL 1, 8

Milí naši vzácní hostia, zástupcovia kresťanských cirkví tu v Martine, ale takisto aj vedenia mesta, i naše milé sestry starostky, milý pán starosta, vážení bratia a sestry v Pánovi Ježišovi Kristovi!

Iste by bolo vhodné začať túto veľkú slávnosť patričným pátosom, alebo ako kedysi naši predkovia kazatelia – generálnym úvodom. Ale chcem začať na úvod otázkou: Čo pre vás znamená evanjelium? Akú má pre vás cenu, hodnotu? Myslím na evanjelium Ježiša Krista, na evanjelium o Ježišovi Kristovi. Myslím na tú dobrú správu, ktorú si máme osvojiť skôr, než si otvoríme ráno noviny alebo zapneme televízor a pozrieme si iné správy. Čo pre vás znamená tá dobrá správa, evanjelium? Myslím na tú dobrú správu, ktorú si máme zamilovať viac ako povedzme správu Európskej centrálnej banky, podľa ktorej na nasledujúci rok nesiahne na úrokové sadzby, alebo dokonca si ju máme zamilovať viac ako správu, že pre mesto Martin sa už skončila nútená správa, a podobne. Myslím na tú dobrú správu, ktorá je nám od Boha daná ako záchranné koleso. Ako jediná vec, ktorej sa môžeš chytiť, aby si si zachránil život. Nám tonúcim, topiacim sa v hriechu a slabostiach, v náboženských sebaklamoch, v pýche, v nevere, v odpadnutí...

Čo pre nás znamená evanjelium? Evanjelium má mať pre nás vysokú cenu. Apoštol Pavel to galatským kresťanom pripomína slovami: Ak vám niekto prinesie iné evanjelium než to pravé, nech je prekliaty. To sú silné slová. Ako keby povedal: Dajte si pozor, čomu a komu uveríte vo svojom živote, komu sa odovzdáte, na koho sa spoliehate, ku komu sa utiekate, keď sa vám život skomplikuje, keď vás prikvačí duchovná bieda, núdza alebo depresia. Dennodenne sa stretávam s ľuďmi v takýchto etapách ich života. Prichádzajú na faru. A dobre viem, aké iné evanjeliá už vyhľadali, čomu podľahli, komu sa zaviazali. A vieť, ako sa neraz končia naše rozhovory? Takmer vždy sa končia slovami: „Jedine Pán Ježiš Kristus.“ Len Jeho milosť, veď tak to čítame v Písme svätom. A tomuto učeniu máme veriť. Akoby zaznievali po každom tom rozhovore práve tie reformačné princípy: Sola Scriptura, Sola Gratia, Sola Fide, Solus Christus, teda: jedine Písmo, jedine milosť, jedine viera a jedine Kristus, ku ktorým postupne aj v tom reformačnom procese došlo, aby boli zárukou, že si cirkev zachová správny smer. Smer ku krížu Ježiša Krista a k Jeho vykupiteľskému dielu, k Jeho láske a napokon aj k Jeho nebesám.

SOLA SCRIPTURA – jedine Písmo. To je to prvé, na čo nás má reformácia upozorňovať. Keď hovoríme o Písme, sme v zajatí dnešných predstáv, rôznych písmeňiek, znakov a pa-

ragrafov, kde všetko musí byť čierne na bielom. Ale reformácia o Písme nehovorí ako o mŕtvvej litere, o nejakom zákone či o nejakom paragrafe, ale ako o živom, tvoriacom Božom slove. Je to Slovo, ktorým – počúvajte dobre – vznikli nebesá a zem, slnko a hviezdy, týmto Slovom z prachu povstal Adam – človek, nie náhodou, ale Božím Slovom.

Božím slovom sa pretrhli nebesá a vody zaplavili celú zem pri potope, len Noach a jeho rodina sa zachránili. Toto Slovo povolalo Abraháma, zaslúbilo mu Izáka, hoci boli so Sárrou celý život bezdetní. Týmto Slovom vybral Samuel Dávida, slabého, nevýrazného a bezvýznamného pastiera, aby sa stal kráľom nad celým izraelským národom. Toto Slovo zobralo v podobe serafína horúci uhlík do rúk a priložilo ho k ústam proroka Izaiáša, ktorý sa bál zvestovať Božie slovo; „Toto Slovo stalo si ku mne,“ hovorí prorok Izaiáš. Toto Slovo odvieďlo izraelský národ do otroctva. A tým istým Slovom bolo z otroctva vyslobodené. Toto Slovo bolo na počiatku u Boha, a Boh bol tým Slovom. Toto Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami. Tak to čítame v Písme. Toto Slovo, nijaké iné, toto Slovo zastavilo apoštola Pavla na ceste do Damašku, keď išiel opäť lynčovať kresťanov, ako veľké svetlo, aby sa aj on stal kresťanom. A práve toto Slovo, toto isté Slovo viedlo Martina Luthera k zúfalstvu nad svojím hriešnym životom a nad neuspokojivými možnosťami cirkvi. A práve toto Slovo, ako evanjelium o Božej milosti, ho premohlo až natoľko, že na sneme vo Wormse ho nemohol odvolať, a to práve pre toto Slovo, a povedal: „Ak ma z Písem, ak ma z Božieho Slova presvedčíte, že nemám pravdu, sám všetko hneď teraz odvolám a svoje knihy spálím, pretože nemajú zmysel ani cenu! Ak ma z Božieho slova usvedčíte.“

Je pre teba, milý brat, milá sestra, Božie slovo až takto dôležité? Keď berieš do ruky Písmo, Bibliu, čo to pre teba znamená? Čo tam hľadáš? Čo chceš z toho Slova? Len ľahké potešenie pre istú chvíľu nepokojja? Čo hľadáš v tom Slove? Takto ťa premáha? A takto ťa oslovuje, ako sme to teraz počuli? Tento reformačný deň ťa pozýva objaviť silu tohto Slova.

SOLA GRATIA – jedine milosťou. Bratia a sestry, v rámci reformačných slávnostných dní sme v cirkevnom zbore vyšli niekoľkokrát medzi ľudí. Povedali sme si: áno, ak má reformácia byť dnes pre nás aktuálnou, tak nech nás vedie po ceste evanjelizácie a rozprávania o Kristovi tam, kde to už veľmi dlho nebolo počuť. Vyšli sme medzi ľudí, aby sme im priniesli spomínané Slovo. Do televízie Turiec, do kaviarne, na ulice a naposledy včera večer do obchodného centra Tulip, kde sme otvárali výstavu k 500. výročiu reformácie. Čítali sme žalmy, spievali piesne; ďakujem všetkým ktorí nás prišli povzbudiť, lebo sme sa ozaj báli vyjsť do tohto profánneho prostredia. Ale uvedomil som si, keď sme spievali, a tí ľudia sedeli pri káve – niektorí si to nevšimli, niektorých to vyrušovalo, ako veľmi sme sa vzdialili duchovným veciam. Ako to už nepotrebujeme, ako cudzo to tam všetko znelo, aj ten žalmy. Vedľa erotického shopu, vedľa ostatných obchodov, vedľa kaviarničiek, vedľa detí, ktoré sa tam hrali na trampolinách, zrazu zaznievalo Božie slovo. Ako cudzo to znelo. Ako nás to všetkých vyrušilo, dokonca aj mňa ako kazateľa. – Začali sme sa radovať, začali sme si užívať, začali sme jesť, piť, stavať domy, obchodovať, to všetko bez Pána Boha. Obávam sa, či dnešný svet, ktorý potrebuje milosť viac ako inokedy predtým, vôbec slovu milosť ešte rozumie.

Bojím sa, že v čase, keď si za peniaze ozaj môžeme kúpiť všetko, v dobe, v ktorej sa aj posledný prejav, obraz Božej milosti a daru lásky, zachovaný, povedzme, v podobe inštitútu amnestie prezidenta, stáva obchodným tovarom, ako sa stali kedysi kúpené Mečiarove

amnestie, stane sa aj Božia milosť predmetom nejakej privatizácie. Mám veľké obavy, že to takto svet začne chápať, pokiaľ im ako cirkev nevysvetlíme, čo tá milosť ozaj znamená. Nečudo, že ten stredoveký cirkevný hriech v podobe odpustkov si dnes rázi nanovo cestu v podobe hesla: Keď na to máš, tak si to môžeš dovoliť. Najmä preto je dôležité opäť hovoriť o milosti a cirkvi vzdialenému človeku to nanovo odhalí a túto milosť mu ukázať.

Milosť nie je to, čo si vytvoríme my, kúpime alebo nebudaj dobrým správaním zaslúžime. Milosť – to je dar. Apoštol Pavel píše do Efezu: „Lebo milosťou ste spasení skrze vieru, a to nie sami zo seba, je to dar Boží. Nie zo skutkov, aby sa nikto nechváli.“ Spása je nám daná, nie preto, akí sme, ale napriek tomu, akí sme. Pán Boh nás má rád nie preto, že sme dobrí alebo zlí, ale napriek tomu, akí sme, nás má rád. Je to pre nás „opus alienum“, čo znamená „dielo cudzie“. Pre človeka je to cudzie dielo, vykonané Bohom, nie nami. Milosť stojí vždy mimo nás. Vždy. Náš príspevok a naše snahy toto dielo môžu len pokaziť a znehodnotiť. Taká je Božia milosť. A preto jedine milosť – Sola Gratia. Aj keby som vám ja, bratia a sestry, ako váš farár v budúcnosti, alebo aj anjel z neba, zvestoval iné evanjelium ako to, čo ste počuli, nech sme prekliati, lebo nie sme hodní toho, aby sme boli prijatí.

SOLA FIDE – jedine viera. Toto je náboženský termín, dnes už teologický, ktorý je potrebné nanovo vysvetľovať; ak sa ľudí opýtate na vieru, tak to je takmer vždy o tom, že veria, že nejaký Pán Boh je. To je desivá skutočnosť. Ak sme vieru zamenili len s nejakým poznaním, s nejakou informáciou o tom, že kdesi asi Pán Boh je, a ja tomu verím, že kdesi Pán Boh je, to nie je viera! Z viery sme urobili len nástroj poznania, nič viac. Informácia o Bohu, studená, chladná, bez citu, bez zápasu, bez môjho osobného nadšenia, bez slzy, keď zistím, že som hriešny, keď ublížim niekomu! Urobili sme z toho niečo, čo je veľmi chladné. Čo dnes povie človeku tento reformačný princíp – jedine viera? Nie je pre neho osídлом a pascou? Lacným vybavením spásy? „Ja, pán farár, verím, že Pán Boh je. Ale do kostola chodiť nebudem, ani do zhromaždenia, viete, to nemusím. Ale ja verím, že Pán Boh je.“ Mysleli na to naši reformační otcovia, keď do princípov ‚sola‘ teda ‚jedine‘ – vložili aj vieru? Určite nie. Mohli by sme siahnuť do rôznych definícií viery, ale dovoľte mi prečítať výklad Martina Luthera k Malému katechizmu, keď hovorí o Viere všeobecnej kresťanskej:

Nevieš, čo je viera? Počúvaj dobre: „Verím, že Pán Boh mňa i všetky ostatné stvorenia, ráčil stvoríť a dal mi telo aj dušu, oči, uši, všetky údy, rozum i všetky zmysly, aj ich doteraz zachováva, k tomu mi hojne a na každý deň dáva odev, obuv, pokrm, nápoj, dom, dvor, manželku, manžela, dietky, pole, dobytok, rozličný majetok so všetkými potrebami života, mňa pred každým nebezpečenstvom chráni, od všetkého zlého zachováva, a to všetko činí len a len z Otcovskej a Božskej dobroty, milosrdenstva, bez akýchkoľvek mojich zásluh, hodností, za to všetko povinný som Jemu ďakovať, Jeho chváliť, Jemu slúžiť, Jemu byť poslušný. To je iste verná pravda. Verím, že Ježiš Kristus, pravý Boh pred vekmi od Otca splodený a pravý človek z Márie Panny narodený, je mojím Pánom. Je mojím Pánom, ktorý mňa, zlorečeného a zatrateného človeka, vykúpil, privlastnil si, vyslobodil od všetkých hriechov, od smrti večnej a moci diabolskej nie zlatom, ani striebrom, ale svojou svätou a drahou krvou a svojimi nevinným umučením, smrťou, aby som bol Jeho, aby som bol Jeho vlastným a žil pod Ním, v Jeho kráľovstve, a slúžil Mu v ustavičnej spravodlivosti, nevinnosti a blaženosti, tak ako On vstal z mŕtvych, žije a kraluje naveky. To je iste pravda. Verím, že ja zo svojho vlastného rozumu a zo svojej sily nemôžem v Ježiša Krista, môjho Pána, veriť, ani k Nemu prísť, ale že ma Duch Svätý evanjeliom povolal, svojimi darmi

osvietil, v pravej viere posvätil, zachoval tak, ako aj celú cirkev kresťanskú. Tu na zemi povoláva, zhromažďuje, osvecuje, posväcuje a pri Ježišovi Kristovi v jednej pravej viere zachováva. V tejto cirkvi mne a všetkým veriacim každého dňa všetky hriechy odpúšťa a v deň súdny mňa i všetkých mŕtvych vzkriesi a dá život mne aj všetkým v Krista veriacim. To je iste pravda.“

Znamená toto „verím v Boha“ aj pre nás, bratia a sestry, to isté čo pre Luthera? Ak áno, tak iba Sola Fide – jedine vierou, nič viac.

SOLUS CHRISTUS – jedine Kristus. Prichádzame k poslednému princípu, ku ktorému všetko smeruje a z ktorého všetko vychádza, a to je Kristus. Bez Neho by ani Písmo, ani viera, ani milosť nič neznamenali. Kristus je kameň, na ktorom môžeš postaviť stavbu svojho života. Ale je aj kameň, o ktorý sa môžeš potknúť, spadnúť, a tvoj pád môže byť veľký, hovorí Písmo. Nevieť, či si všetci uvedomujeme, čo sa myslí tým Solus Christus – Jedine Kristus!

Počas môjho štúdia teológie v Bratislave, sa uprázdnila izba v našom byte, tak sme prijali do podnájmu jedného moslimského študenta medicíny. Stal sa plnohodnotnou súčasťou našej rodiny a strávili sme spolu veľa času, keď som sa vrátil z internátu domov na víkendy alebo v nejaké sviatočné dni. Volal sa Abdul-hai. Bol vynikajúci študent medicíny a aj verný moslimský veriaci. Bolo o čom sa rozprávať a hľadať nejaké styčné body alebo vyjasňovať si veci. Pri jednej príležitosti, pamätám sa ako dnes, čistili sme zemiaky k obedu, ktorý maminka pripravovala, rozprávali sme sa a on mi hovorí, lebo si vážil moju mamu z vďaky, ako sa o neho starala, ako ho prijala, ako mu varila, prala ako nám všetkým, a hovorí so škrabkou so zemiakom v ruke: „Milan, vieš, pozerám sa na túto tvoju mamu. Úžasne trezlivá, pracovitá, poctivá, prijala ma, cudzieho, aj nábožensky, to je neskutočné! Vieš, ona by bola taká moslimka!“ A potom po chvíľke pridáva: „Ale prečo vždy spomenie Krista? Ja to nechápem. Všetko má, čo potrebuje. A ona vždy: Kristus!“ A vtedy som pochopil, čo znamená Kristus.

Kristus, bratia a sestry, to je pečat', to je občiansky preukaz nebeského kráľovstva. My nemáme iné, len Krista. Nemáme! Máš tento občiansky preukaz? Môžeme ukázať všetko, môžeme byť dobrí, láskaví, milosrdní..., ale máme Krista? Ten moslim mi to ukázal! A to už som bol tretíak na fakulte! Ukázal mi, čo pre mňa Kristus znamená! Samozrejme, nechtiac. Tam som si uvedomil, kto je to Kristus. Že slová apoštola Jána „bez Neho nepovstalo nič, čo povstalo“ majú ohromujúci rozmer a význam. Blúdiš? Si neistý vo svojej viere? Nemáš istotu spásy? Pozri sa, kde je Kristus v tvojom živote. Na akých hodnotách a činoch ho buduješ?

Bratia a sestry, ak by reformácia nepriniesla nič iné, len Sola Scriptura, Sola Gratia, Sola Fide a Solus Christus, len tieto štyri princípy by vytiahla na svetlo sveta, tak stojí si to aj dnes po 500 rokoch pripomenúť a ďakovať za to v prvom rade Pánu Bohu, ale aj odvážnym mužom a ženám viery, všetkým politikom a verejným činiteľom, ktorí sa nechali týmto Kristom ovplyvniť, a aj všetkým vám, ktorým toto evanjelium o Ježišovi Kristovi stalo sa záchranou života. Amen.

MILAN KUBÍK,

ZBOROVÝ FARÁR-KONSENTIOR

PRI ODHALENÍ PAMÄTNEJ TABULE

Milí bratia, milé sestry,

máme radosť, že v dnešný sviatočný deň, v ktorom si pripomínáme 500. výročie Lutherovej reformácie, môžeme v našom chráme Božom slávnostne odhaliť dve pamätne tabule, na ktorých sú mená pätnástich martinských evanjelických predtolerančných a pätnástich potolerančných farárov (vrátane jednej farárky), ktorí s oddanosťou, vernosťou a obetavosťou vykonávali službu Pánu Bohu a tomuto svätomartinskému evanjelickému a. v. zboru. Ich mená sme na tabule zapísali s najväčšou úctou.

<p>SVÄTOMARTINSKÝ EVANJELICKÝ A. V. ZBOR S VERNOSŤOU, OBETAVOSŤOU A VĎAČNOSŤOU V ÚSTRETÝ HOSPODINOVÍ VIEDLI, RADOSTNÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA VRÚČNE A HORLIVO ZVESTOVALI, KRESŤANSTVO K POKÁNIU, LÁSKE A K POKOJU POVZBUŽOVALI EVANJELICKÍ FARÁRI</p>	<p>PREDTOLERANČNÉ</p> <table border="0"> <tbody> <tr> <td>1 Laurentius-Vávřinec</td> <td>1544 – 1552</td> </tr> <tr> <td>2 Stanislav Gosnovicerus, <small>omn.</small></td> <td>1552 – 1583</td> </tr> <tr> <td>3 Tomáš Comides-Vranka</td> <td>1584 – 1595</td> </tr> <tr> <td>4 Martin Schlukovinus</td> <td>1595 – 1602</td> </tr> <tr> <td>5 Michal Bodovinus</td> <td>1602 – 1607</td> </tr> <tr> <td>6 Ondřej Carbonarius-Uhliar, <small>omn.</small></td> <td>1607 – 1623</td> </tr> <tr> <td>7 Michal Chmelius</td> <td>1623 – 1628</td> </tr> </tbody> </table>	1 Laurentius-Vávřinec	1544 – 1552	2 Stanislav Gosnovicerus, <small>omn.</small>	1552 – 1583	3 Tomáš Comides-Vranka	1584 – 1595	4 Martin Schlukovinus	1595 – 1602	5 Michal Bodovinus	1602 – 1607	6 Ondřej Carbonarius-Uhliar, <small>omn.</small>	1607 – 1623	7 Michal Chmelius	1623 – 1628	<table border="0"> <tbody> <tr> <td>8 Jur Žár, <small>omn.</small></td> <td>1628 – 1632</td> </tr> <tr> <td>9 Daniel Dubravius</td> <td>1633 – 1639</td> </tr> <tr> <td>10 Jur Roháč</td> <td>1642 – 1646</td> </tr> <tr> <td>11 Martin Rotarides</td> <td>1647 – 1658</td> </tr> <tr> <td>12 Ján Bombicerus</td> <td>1659 – 1667</td> </tr> <tr> <td>13 Ján Augustíni</td> <td>1668 – 1674</td> </tr> <tr> <td>14 Michal Záborský</td> <td>1674 – 1704</td> </tr> <tr> <td>15 Eliáš Telkonius, <small>omn.</small></td> <td>1705 – 1710</td> </tr> </tbody> </table>	8 Jur Žár, <small>omn.</small>	1628 – 1632	9 Daniel Dubravius	1633 – 1639	10 Jur Roháč	1642 – 1646	11 Martin Rotarides	1647 – 1658	12 Ján Bombicerus	1659 – 1667	13 Ján Augustíni	1668 – 1674	14 Michal Záborský	1674 – 1704	15 Eliáš Telkonius, <small>omn.</small>	1705 – 1710
1 Laurentius-Vávřinec	1544 – 1552																															
2 Stanislav Gosnovicerus, <small>omn.</small>	1552 – 1583																															
3 Tomáš Comides-Vranka	1584 – 1595																															
4 Martin Schlukovinus	1595 – 1602																															
5 Michal Bodovinus	1602 – 1607																															
6 Ondřej Carbonarius-Uhliar, <small>omn.</small>	1607 – 1623																															
7 Michal Chmelius	1623 – 1628																															
8 Jur Žár, <small>omn.</small>	1628 – 1632																															
9 Daniel Dubravius	1633 – 1639																															
10 Jur Roháč	1642 – 1646																															
11 Martin Rotarides	1647 – 1658																															
12 Ján Bombicerus	1659 – 1667																															
13 Ján Augustíni	1668 – 1674																															
14 Michal Záborský	1674 – 1704																															
15 Eliáš Telkonius, <small>omn.</small>	1705 – 1710																															

Niektorí z vás sa určite pamätáte, že touto myšlienkou sme sa v našom zbere na presbyterstve zaoberali už v roku 2009. V tom čase ju podporili pán farár Ján Hroboň a s ním aj vtedajší zboroví dozorcovia Milan Bruncko a Ján Žingor. Mnohé finančne náročné úlohy, ktoré sa v tom čase riešili, myšlienku odsunuli. V tomto roku sme sa k nej vrátili, nanovo ju prerokovali a na júlovom presbyterstve schválili s cieľom vyhotoviť a v chráme inštalovať mramorové pamätne tabule s chronologicky usporiadanými menami a biografickými dátami všetkých duchovných pastierov nášho zboru, a to tak tých, ktorí v zbore pôsobili v rokoch 1544 – 1710 pred postavením tohto tolerančného chrámu Božieho, ako aj tých, ktorí v ňom slúžili po jeho postavení, počínajúc rokom 1784.

Príprava mramorových pamätných tabúl nebola ľahká úloha. Z toho dôvodu bola v júli ustanovená skupina garantov a odborníkov, ktorí riešili zadanie z historickofaktografickej i estetickej stránky. Presbyterstvo do skupiny nominovalo predsedníctvo zboru, domáceho farára Milana Kubíka a zborového dozorcua Daniela Borcovana. V skupine ďalej pracovali Miloš Kovačka, ktorý navrhol kompletný text pamätných tabúl, Peter Ďurik, ktorý navrhol grafický model a písmo tabúl, a František Záborský, iniciátor a nositeľ a spolu s pánom farárom Milanom Kubíkom realizátor myšlienky.

Pamätne tabule ústretovo zhotovila firma Vojtecha Botoša s manželkou Elenou z Vrútok podľa zadania a požiadaviek nášho zboru.

Veľkým problémom bolo nájsť a získať kvalitný biely mramor. Napokon sa to podarilo vo vzdialenej Krupine, kde na naše pamätné tabule vybrali, vyrezali a vyleštli veľmi pekné kusy trvanlivého talianskeho mramoru.

Na otázky, čo nás viedlo k vyhotoveniu a inštalovaniu pamätných tabúl, odpovedáme:

Na čelo našej svätomartinskej evanjelickej a. v. cirkvi boli v minulosti povolani a zvolení oduševnení kňazi, ktorí s ozajstnou kresťanskou láskou a vierou kázali slovo Božie, zveľadovali martinskú evanjelickú cirkev, Turčiansky seniorát i generálnu cirkev, a to spravidla na vysokej úrovni, preto im patrí naša úcta a vďaka.

POTOLERANČNÉ

1. Ondrej Plachý, <small>senior</small>	1784 – 1804	9. Jozef Bučko	1940 – 1945
2. Jakub Maršalko	1804 – 1823	10. Ľudovít Vajdička	1946 – 1962
3. Pavel Záborský, <small>senior</small>	1824 – 1841	11. Štefan Baláž	1962 – 1966
4. Gustáv Dobroslav Grossmann	1841 – 1846	12. Ján Štancel	1966 – 1988
5. Jozef Horváth, <small>senior</small>	1846 – 1906	13. Zuzana Štanclová	1989 – 1993
6. Karel Kuzmány, <small>opponent</small>	1863 – 1866	14. Ján Bohdan Hroboň	1993 – 2001
7. Otto Škrovina, <small>senior</small>	1906 – 1939	15. Ján Hroboň	2001 – 2011
		16. Milan Kubík, <small>senior</small>	2008 –

SPOMÍNAJTE NA SVOJICH VODCOV,
KTORÍ VÁM ZVESTOVALI
SLOVO BOŽIE. Žid 13, 7

Pri 500. výročí
LUTHEROVEJ REFORMÁCIE
V ROKU PANA 2017
VDAČNE VENUJE
TURČIANSKOSVÄTOMARTINSKÁ
EVANJELICKÁ A. V. CIRKEV

 31. 10. 2017

Dnes už iba historické dokumenty v Seniorátnom archíve Turčianskeho seniorátu ECAV, uložené na martinskej evanjelickej fare, prezrádzajú, aké to boli neraz ťažké, bolestné časy, v ktorých v Martine účinkovali a trpeli, neraz aj väznení nielen oni, ale aj ich rodiny, manželky a zvlášť deti. Nezabúdajme, že v čase núdze ich zodpovedne zastupovali aj obeťaví kapláni a kaplanky. V časoch politických a náboženských sporov v minulých storočiach a, žiaľ, aj v 20. storočí, byť kňazom bola veľmi ťažká úloha. Objektívne treba priznať a i dnes pripomenúť, že v minulých ťažkých časoch neobmedzenej nadvlády panovníkov, kniežat, grófov a politikov boli nespravodlivo stíhaní a trestaní aj duchovní pastieri ďalších cirkvi a náboženských obcí, menovite rímski a grécki katolíci, pravoslávni a židia.

K vyhotoveniu a inštalovaniu pamätných tabúl nás pozvalo i samotné Písmo sväté v Liste Židom 13, 7, menovite výzva: Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali slovo Božie a nasledujte ich vieru!

V zastúpení skupiny, ktorú menovalo presbyterstvo nášho zboru, s vďakou na záver vyznávame: s pomocou Božou sa podarilo dobrú myšlienku uskutočniť a prostredníctvom pamätných tabúl slávnostne pripomenúť 500. výročie Lutherovej reformácie. Ďakujeme za dôveru, štedré milodary, podporu.

Spomínajme na svojich vodcov, ktorí nám zvestovali slovo Božie a nasledujme ich vieru!

FRANTIŠEK ZÁBORSKÝ

DANIELA HRONCOVÁ-FAKLOVÁ

Musel som byť kacírom

Konrád Cordatus – posol Lutherovej reformácie
Liptovský Mikuláš, Tranoscius 2016, 183 s.

Vyšlo s podporou Fondu na podporu umenia a Literárneho fondu

„Viete, o kom je práve reč? O bohatej cirkvi, o nehodných kňazoch a vikároch, o biskupoch a pápežoch. Počúvajte dobre a buďte si vedomí, že naša stará cirkev hreší. Veľmi hreší a v hriechu zlyháva. Jej prisluhovačov sa nebojte! *Mňa sa bojte*, odkazuje vám cez prorokov Hospodin! Iba toľko čo si utrel spotené čelo, zodvihol ruky takmer do výšky pliec a jedným dychom dokončil: ‚Povstaňme a zaskvejme sa, pretože prichádza svetlo a Hospodina sláva nad nás. Tma ešte zakrýva zem aj národy, ale nad nami vychádza Hospodin. Prideme k svetlu, nebojme sa! Nebojme sa!‘ dva razy zopakoval a už len pre seba zadýchčane zašepkal: ‚Neboj sa, nestrachuj, Cordatus!‘“

Kto je vlastne Konrad Cordatus, autor citovanej kázne – Rakúšan „z bratrického“ rodu rebelujúcich Čechov, pôvodným menom Konrad Hertz, rodák z rakúskeho Leombachu, prívrženec a priateľ Martina Luthera? A prečo o ňom píše práve Slovenka Daniela Hroncová-Faklová, milovníčka Radvane, kde vyrástla ako dcéra tamojšieho evanjelického farára, a preto dôverne pozná prostredie jedného z „Cordatových“ nemecko-slovenských banských miest – Banskej Bystrice?

Odpoveď hľadáme ponajprv v jej osobnom spisovateľskom ustrojení. Ako hovoria jej knižky, napríklad sládkovičovská ...a lipa v ňom tíško šumí, „sedí“ jej – literárnej múzejníčke – najmä literatúra faktu. Aj kniha o Cordatovi je takouto kni-

hou. Cordatus je reálna postava reformačných čias. Zostali po ňom rozličné stopy. Za vzácnu možno považovať Cordatovu „Postillu“, knihu kázni, ktorú po jeho smrti zostavil a vydal jeho priateľ Filip Melanchton. Ďalšie podnety na autorské modelovanie Cordatových kňazských osudov poskytla pomerne skromná historická literatúra.

Druhý motív odpovede na otázku, prečo vlastne Cordatus?, môžeme nájsť v banských mestách, v nemecko-slovenskom vzrušujúcom prostredí, ktoré s nadšením prijímalo Cordatove reformačné kázne v búrlivých časoch baníckych nepokojov či sociálnych konfliktov na strednom Slovensku.

Daniela Faklová-Hroncová čerpala z týchto i ďalších podnetov. A možno povedať, že tému „uchopila z celej sily“. S vášňou študovala pramene. Tam, kde chýbali zdroje, s mimoriadnym pôvabom pracovala s fantáziou. Dosiahla nielen historickú dôveryhodnosť Cordatovho životopisu, ktorý umne včlenila do dejov reformácie v Nemecku, Rakúsku i v Uhorsku, špeciálne v Hornom Uhorsku – najmä v banských mestách, predovšetkým v Kremnici, v Banskej Bystrici a v Banskej Štiavnici. Predstavila Buďin 16. storočia, kde Cordatus opustil učenie rímskokatolíckej cirkvi, v ktorej nič nepočul o Ježišovej láske a len neplodne vajat, a preto s nadšením a rozhodne prijal Lutherovu reformačnú platformu. Bol presvedčený o jej správnosti. Videl v nej

návod, ktorý môže priviesť zanedbanú a rozvrátenú rímskokatolícku cirkev k autentickým posolstvám evanjelia Ježiša Krista. Tým ju zreformovať – napraviť a obrodiť. V budínskom Chráme sv. Márie prednášal žeravé kázne, založené na čistom evanjeliu, ktoré ho priviedli na dvor uhorskej kráľovnej Márie, osobne naklonenej Martinovi Lutherovi a jeho učeniu.

Kráľovná Mária a Cordatus – koľko je autentického a koľko fantazijného v tomto vzťahu, ktorý Daniela Hroncová-Fakľová načrtla s mimoriadnou empatiou i majstrovstvom. Čítanie „na dúšok“ nám nedovoľuje rozmýšľať o tom, čo sú fakty a čo je fikcia. Dej totiž plynie hladko, presvedčivo. Aj keď spisovateľka do „vonnakjšieho rozprávania“ vkladá Cordatove úvahy a meditácie, kázňové pasáže, literárne „švy“ takrečeno nemožno spozorovať.

Cordatus, hoci nerád, predsa na želanie kráľovnej opúšťa Budín a vyberie sa do nebezpečného Horného Uhorska, „preplneného zbojníkmi“, „ovoňať“ hory, doly, mestá a šíriť Lutherovo učenie. Banské mestá navštívi dvakrát a zamiluje si kraj čarokrásny a hrboľatý. Prvýkrát na

Máriino želanie. Zoznami sa s baníckymi nepokojmi, ktoré prebiehajú takrečeno súčasne s nemeckým sedliackym povstaním a stane sa kazateľom ľudí, ktorými lomcujú povstalecké vášne.

Káže urputne, načiera do evanjelia plným priehrsťom. V jednej banskobystrickej kázni zvolá: „Katolícky klérus vykrikuje a straší luteránskym morom. Nedajte sa naľakať! Lutherove reformy sú na tej najlepšej ceste očistiť cirkev od neporiadkov, ktoré sa nakopili. Všade! Od samého Ríma a jeho Anjelskeho hradu, Vatikánu, na všetky sveta strany.

Ešte jedna kacírka otázka, ale i s „kacírskou“ odpoveďou: Viete, čo hovorí staré prislovie? Povieť vám: Ak jestvuje nejaké peklo, Rím stojí na ňom! Potom sa pýtam ústami nášho doktora Martina Luthera: Ó, pravá cirkev, kdeže si?!”

Nečudo, že Cordatus, odvážny kazateľ, ktorý svojimi kázňami rozsieval reformáciu v nemecko-slovenských banských mestách, sa napokon ocitol vo väzení, a to so svojim „banským“ druhom, kazateľom Janom Kresslingom z Kremnice. Odsedeli si v čase, v ktorom mali v Uhorsku zhorieť všetci luteránski kacíri, temné, studené, hnilobné mesiace v ostrihomskom väzení.

Ďalšie osudy Cordatove sú rovnako vzrušujúce. Spisovateľka ich podáva s veľkým zaujatím. Tak ako podmanivo opíše Cordatov „hertzovský“ detský a mladý Leombach v Rakúsku, tak podáva i jeho pobyt vo Wittenbergu, kde sa – štyridsaťročný – zapíše na univerzitu, počúva prednášky Lutherove a rozličné iné a ako učený Lutherov žiak a kazateľ sa ocitne v rozličných prostrediach a mestách, v Poľsku, opäť vo „svojom“ Uhorsku i v Čechách. Napokon opäť vo Wittenbergu, ženatý, s manželkou, hosť v Lutherovej domácnosti. Zapisuje v nej Lutherove „reči pri stole“ a spoluvytvára tým jedinečný fond reformačnej viery, bibliistiky,

ale i múdrosti, vzdelanosti, filozofie, ako aj reformačných príbehov, kríz, nebezpečenstiev a ich riešení. A ak rozpráva – a Luther ho počúva, hovorí najmä o Hornom Uhorsku, o vôňach tejto krásnej – slovenskej krajiny. Nečudo, že v knihe Luther Cordatovi povie: „Všetko, o čom vravíš, akoby som zažil. Buď je život v Hornom Uhorsku podobný nášmu, alebo si vynikajúci rozprávač, ktorý vyburcuje nielen záujem o vec, ale najmä predstavivosť. Už po mene poznám tebe blízkych ľudí a pred sebou vidím chrámové lavice s tvármi zvedavých poslucháčov. Aj mešťanov, aj remeselníkov, aj chudobu – baníkov a roľníkov..., okúňňavú mládež i pootvorené bezzubé ústa začudovaných starcov. Všetkých. Lebo – povedzme si na rovinu – komu si išiel zvestovať reformačné myšlienky?! Pár desiatkam privilegovaných alebo davu, zástupom veriacich, nespokojných nielen so svojím svetským panstvom, ale aj so svojou cirkvou, ktorá prvá porušuje Božie zákony i svetské pravidlá?“

Akoby to Luther hovoril Cordatovi o našom Slovensku dnes.

Máme pred sebou skvelé čítanie o dobe, v ktorej sa zrodilo učenie Martina Luthera a pozoruhodne sa šírilo v celej strednej Európe, špeciálne v Uhorsku.

Historici reformácie zdôrazňujú mimoriadny význam „spišskej“ i „budínskej“ cesty, po ktorých prenikali ohlasy Lutetrovho učenia do Uhorska a v tomto kontexte aj do Horného Uhorska. Autorka nás rozprávaním o Cordatovi privedie na cestu budínsku, na ktorej sa mladý kňaz a teológ, absolvent univerzitných štúdií vo Ferrare, Viedni a v Ríme, stretne so vzrušujúcimi správami o obrodnom učení Martina Luthera, vydá sa za ním a vášnivo káže čisté, nezmenené, autentické Kristovo evanjelium až do svojho odchodu na večnosť.

Kniha Daniely Hroncovej-Faklovej je

vznešená, reformačne principiálna, odbojná a je aj mimoriadne kritická k ťažkým sociálnym pomeroch v Hornom Uhorsku. A má v slove aj čosi žalmské, v tomto zmysle slova poetické.

Spisovateľka miluje lastovičky. V jej knihe „prileteli, pravdaže prileteli, a nielen do Viedne“. Neraz i do banských miest. Počítali Hospodinov čas. Jedna z nich dokonca vletela do banskobystrického chrámu počas bohoslužieb a iná spomedzi poslov reformačnej jari pozdravuje čitateľov knihy na obálke akad. maliara Stanislava Lajdu. Vidíme na nej reálny portrét Martina Luthera a fiktívny Cordatov, ktorý zodpovedá spisovateľkinej koncepcii: reformátori sedia pri stole, Luther rozpráva a Cordatus s brkom v ruke starostlivo zapisuje jeho prehovor. Nad reformátormi lastovička. Kladie otázku našim časom: Koľkokrát musím ešte priletieť? Odpoveď je známa: Ecclesia semper reformanda! Áno, v našich časoch treba všeličo skamenené, od Krista odklonené zreformovať!

Kniha, opakujem, akoby hovorila o našej dobe.

Na rozdiel od iných veľkých slovenských jubilejných vydaní reformačnej päťstoročnice (Kittelson, Bainton, Schilling a i.), zameraných predovšetkým na Martina Luthera, Daniela Hroncová-Faklová rozpráva najmä o jeho žiakovi a poslovi, ale Luther neostáva „bokom“. Je v centre pozornosti.

Kto chce poznať Martina Luthera slovenskými očami, musí siahnuť po Konradovi Cordatovi, reformátorovi, ktorý sám seba povzbudzoval, „Neboj sa, nestrachuj sa, Cordatus!“ a ktorého slovo znelo Horným Uhorskom.

Domácich viery povzbudzovalo: Nebojte sa, len verte!

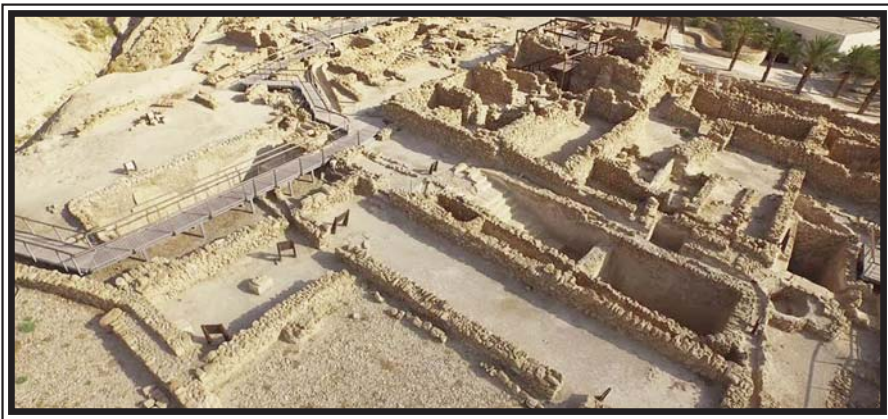
Vezmite, priatelia, a čítajte!

MILOŠ KOVAČKA

Tajomstvo v hlinených nádobách staré 2200 rokov

70 ROKOV OD OBJAVENIA PRVÝCH ZVITKOV V KUMRÁNE

Kumrán – celkový pohľad na vykopávky

Práve v tomto roku si pripomínáme 70. výročie odkrytia jedného z najväčších nálezov v oblasti biblickej archeológie. Ide o tzv. kumránske zvitky. A tak pre tých, ktorí majú záujem dozvedieť sa niečo viac o tomto takmer 2200-ročnom tajomstve, uvádzam pár informácií o mieste pobytu Kumráncov, niečo o ich spôsobe života a ich vzťahu k písmu (vtedy ešte len k Starej Zmluve), o ich písomných pamiatkach – kumránskych zvitkoch a napokon o ich teológii a náboženstve.

Slovo „tajomstvo“ som použil preto, lebo až do roku 1947 náš svet nevedel absolútne nič o mieste ich pobytu a ani len o tom, že niekedy nejakí Kumránci existovali. Bola to vlastne zatúlaná koza, ktorá sa na jar r. 1947 vyšplhala vysoko na útes vypínajúci sa nad Mŕtvym morom a priviedla pastiera k objavu, ktorý prekvapil celý vedecký svet a rozrušil milovníkov Biblie po celom svete. Beduínsky pastier menom Muhammed Ahmed, ktorý zatúlané zviera hľadal, pri pozorovaní diery v útese, naplnený zvedavosťou, hodil do jaskyne kameň. Zaznel zvuk rozbiajúcej sa hlinenej nádoby. Po porade s priateľmi sa dali do pátrania, ktoré viedlo k objavu niekoľkých starých kožených zvitkov. Najprv sa zvitky pohybovali v rukách beduínskych kupcov (ktovie, koľko z nich sa stalo obeťou ich neprofesionálneho zaobchádzania). Napokon sa zvitky dostali do správnych rúk. Výskumy z mnohých vedných oblastí naberali na obrátkach, ktoré sa až do dnešných čias nezastavili.

S narastajúcim počtom výskumov a výskumníkov začali narastať i problémy, otázky, domnienky a často aj špekulácie, ktoré nemali konca-kraja. Napríklad čo vlastne znamená názov náleziska Chirbet Qumran? Kto a kedy túto lokalitu obý-

val? Bolo to miesto na dlhodobé obývanie, alebo to bolo tajné miesto, kde sa schádzala určitá skupina oddelených židov kvôli štúdiu Písma? No objavili sa aj tézy, podľa ktorých (Edmund Wilson) „táto stavba v Kumráne je azda kláštorom: postavená je z kameňa medzi skaliskami. Svojím ohniskom a nádobkami na atrament, so svojimi mlynmi, usporiadaním svätých umývadiel a čistučkých hrobov zdá sa byť, a to ešte skôr ako Betlehem alebo Nazaret, kolískou kresťanstva.”

Omnoho viac svetla do tejto tmy kumránskych pamiatok vniesol dôkladný prieskum, ktorý sa uskutočnil r. 1951 pod vedením riaditeľa francúzskej biblickej školy v Jeruzaleme Rolanda de Vaux. Už prvé vykopávky koncom r. 1951 potvrdili názor, že Chibret Qumran (slovo aramejského pôvodu označujúce pás alebo opevnenie) bol dávnym sídliskom skupiny židov s veľmi tvrdým, až vojenským spôsobom života. Postupným odkrývaním jednotlivých vrstiev zemin sa našli okrem zvitkov, rukopisov a schránok na použité rukopisy aj nádoby, keramika a rôzne iné predmety na dennú potrebu. Tieto nálezy pochádzali z rímskeho obdobia, konkrétnejšie z obdobia predkresťanskej a ranokresťanskej éry. Avšak počiatok osídlenia sa podarilo presnejšie datovať až na základe nájdených mincí, pochádzajúcich z doby vlády Jana Hyrkana (134 – 104 pr. Kr.) Ďalšie archeologické práce v rokoch 1951 – 1956 priniesli jedinečné výsledky. Bolo odkryté sídlisko, v strede ktorého bola hlavná budova (30 x 37 m) s vežou. Mala niekoľko miestností: veľká miestnosť, v ktorej sa konalo spoločné stolovanie, vedľa nej miestnosť na prípravu pokrmov, hrnčiarska dielňa na výrobu riadov, pisárň a ďalšie dielne. V sídlisku sa nachádzalo viac cisterien, do ktorých sa zachytávala dažďová voda. Cisterny slúžili nielen na zásobovanie pitnou vodou, ale dodávali vodu na umývanie a očistné kúpele. V sídlisku sa nenašli žiadne spálne a ubytovne, a tak je domnienka, že Kumránci nocovali v jaskyniach, ktorých bolo v okolí mnoho. V jaskyni č. 4 bola pravdepodobne knižnica. Na východnej strane je cintorín s vyše 1100 hrobmi v presne usporiadaných radoch. Na južnej strane sa nachádza prameň sladkej vody Ain Fešcha (Ajn Paška). Tu chovali dobytok, pestovali datľové palmy a v malom rozsahu obrábali aj polia.

Pri dôkladnejšom prieskume hlavnej budovy boli objavené v stenách i v základoch rôzne praskliny, ktoré zanechalo silné zemetrasenie v r. 31 pr. Kr., a tak sa budova stala načas neobývateľnou. Po nemalých opravách sa sídlisko opäť stalo centrom kumránskeho náboženského života. To všetko trvalo až do rokov 68 – 70 po Kr., o čom svedčia jednak znova nájdené mince pochádzajúce z obdobia končiaceho sa tretím rokom židovského povstania (začiatok tohto povstania – jar 68 po Kr.). Toto obdobie potvrdzujú aj silné stopy po požiari, ktoré nasvedčujú, že sídlisko bolo násilne zničené. Podobne aj Jozefus Flavius (židovský spisovateľ a historik z 1. stor. po Kr.), ktorý hovorí o tom ako vojská cisára Vespaziana dobyli v júni 68 po Kr. Jericho, a to sa stalo východiskom ťaženia proti Jeruzalemu. Do tohto obdobia spadá aj zánik tejto náboženskej obce. Odvtedy, aj keď ešte v r. 72 – 73 po Kr. bolo sídlisko obývané rímskymi posádkami a v r. 132 – 135 po Kr. si tu hľadali útočisko židovskí povstalci za Bar-Kochbovo povstania, stredisko Kumráncov nebolo obnovené.

Pôvod Kumráncov a ich spôsob života

Dobu založenia sídliska možno datovať podľa nájdených mincí do rokov 134 – 104 pr. Kr. (vláda Jana Hyrkana), no zrod Kumráncov je o niečo starší. Dnes sa všeobecne uznáva názor (na základe nájdených textov, kde sa hovorí o „bezbožnom kňazovi“ a o jeho charakterových črtách, ktoré sa presne hodia na veľkňaza Makabejca Jonatána (153 – 143 pr. Kr.), že vznik kumránskeho spoločenstva sa viaže na toto obdobie. „Chasídum“ (zbožní) sa rozčlenili na esensko-kumránsku skupinu a farizejov. Kumránsky zbor pochádzal teda z jeruzalemských kňazských kruhov, ktoré naliehali na starostlivé dodržiavanie zákona. Pod vedením „učiteľa spravodlivosti“ (nikde nie je menovaný, ale vo výkladoch nájdených v Kumráne je mnohokrát spomínaný) boli po konfliktoch v Jeruzaleme vyvedení na púšť k Mŕtvemu moru (podľa Iz 40, 3), kde založili svoje sídlisko.

Život v Kumráne mal hierarchický charakter s vojenskou disciplínou a podľa Mojžišovho zákona bol prepracovaný do najmenších detailov. Bol vylúčený akýkoľvek kompromis (na rozdiel od farizejov). Len v takomto stave mohli úspešne očakávať (viest) boj proti synom tmy, na čele ktorých stál Belial. V hierarchii boli ako prví kňazi synovia Caddokovi (tradícia pochádzajúca z čias kráľa Šalamúna – 1Kr 2, 35). Potom nasledovali levítia a po nich množstvo mužov zmluvy. Na poslednom mieste boli tí, čo sa uchádzali o prijatie do zboru. Prijatie do zboru nebolo jednoduchou procedúrou. Uchádzači museli prejsť skúšobnou dobou. Tá trvala dva roky a počas nej sa ešte nemohli zúčastňovať na spoločnom stolovaní. Ak sa osvedčili, boli zapísaní medzi členov zboru a zadelení na príslušné hierarchické miesto. Potom nasledovala prisaha, ktorá zavazovala každého do bodky plniť Mojžišov zákon. Prijatý člen musel odovzdať všetok svoj majetok do vlastníctva zboru.

Zbor Kumráncov sa zhromažďoval k spoločnému stolovaniu na bohoslužbách a na štúdium Písma. Všetko muselo byť dôsledne organizované a každý musel sedieť podľa svojho hodnostného stupňa. Ak sa zišlo niekde viac ako desať mužov, nesmel medzi nimi chýbať kňaz, ktorý dňom i nocou študoval písma (Žalm 1).

Ťažko zvládnuteľná disciplína viedla aj k vzniku rôznych trestov, napríklad:

- kto uvedie nesprávny údaj o svojom vlastníctve, bude na jeden rok vylúčený z čistoty mnohých a bude dostávať o štvrtinu menší prídel jedla,
- kto povie „bláznivé“ slovo – tri mesiace,
- kto skočí do reči svojmu bližnému – desať dní,
- kto zaspí na zasadnutí – tridsať dní,
- kto sa bláznivo nahlas smeje – tridsať dní.

Ako vidieť, niektoré tresty sú neobvyklé, no aj napriek tomu by možno našli uplatnenie v nejednom cirkevnom zbore i dnes. Okrem uvedených – až „komických“ – boli aj tvrdé tresty vrátane vylúčenia zo zboru. Vylúčený sa nesmel zúčastňovať na spoločných stolovaniach, ani si nemohol zadovážiť pokrm zvonku, lebo kontaktom so „svetom lží“ by sa bol znečistil. Musel si v divočine hľadať úbohé živobytie.

Život Kumráncov bol nesmierne tvrdý, o čom svedčia aj rôzne spisy. Napríklad Damašský spis (CD), v ktorom sú predpisy o šabate (sviatočnom dni) – z mesta sa možno vzdialiť na 1000 lakťov, kým podľa farizejov cesta sobotného dňa bola 2000 lakťov. Ak by spadlo do studne alebo do jamy domáce zvieratá, nebolo dovolené ho v deň šabatu vytriahnuť. Podľa Mt 12, 11 a L 14, 5 to bolo dovolené.

Natíska sa otázka, ako vlastne Kumránci mohli žiť? Vedeli sa vôbec radovať zo života...? Ktovie?! Možno dodržiavanie Mojžišovho zákona, ktoré sa nám zdá ťažké, bolo pre nich nielen milosťou, ale aj radosťou.

Poklad v hlinených nádobách

Označenie rukopisov

Na lepšiu orientáciu v jednotlivých rukopisoch uvedieme spôsob ich označovania. Prvé písomnosti nájdené v oblasti Kumránu boli označované skratkou DS – Dead Sea (Mŕtve more). Po pribúdaní nálezov však vznikla potreba označovať ich v jednotlivosti, a to veľmi presným spôsobom. Tak sa vytvoril systém označovania vychádzajúci predovšetkým z miesta nálezov, teda z ktorej jaskyne ten-ktorý spis pochádza (1Q – 11Q). Základné označenie bolo doplnené údajmi podľa zásady: materiál; nálezisko; titul; reč. Ak je rukopis písaný na koži (je ich väčšina), tak sa typ materiálu neuvádza. Papyrus (p); meď (cu); ostrakon (o). Titul pri biblických knihách je označenie totožné so všeobecne zaužívanými skratkami. Pri komentároch je označenie p – pešer (výklad), napr.: 1QpHab – komentár k prorokovi Abakukovi z prvej jaskyne. Chválospevy majú označenie H – hódajót (chválospevy). Keďže v tej istej jaskyni sa našlo viacej exemplárov toho istého titulu, k označeniu sa pridáva malé a, b atď., napr. 1QIz^a – prvý rukopis Izajáša z prvej jaskyne. Spomeniem ešte jedno označenie, ktoré sa však nie vždy uvádza. Je to reč, v ktorej boli rukopisy písané. Hebrejsky – neuvádza sa; aramejsky – aram., grécky – gr.

Prehľad podľa jaskýň

1Q. 1QIza – prvý rukopis Iz, zachovalo sa všetkých 66 kapitol. 1QIzb – druhý rukopis zachovaný len z jednej štvrtiny. 1QpHab – Komentár k Abakukovi. 1QS – Pravidlo zboru. 1QM – Vojnový zvitok. 1QH – Chválospevy. 1QapGn – Aramejský písaný apokryf ku knihe Genesis (kap. 4 – 14). Toto sú najznámejšie rukopisy z 1 Q. Okrem toho bolo nájdených asi 1000 malých častí, z ktorých bolo poskladaných asi 70 neúplných spisov, napr. 14 kníh Starej zmluvy, časti komentárov k Micheášovi, Sofoniášovi, Žalmod atď.

3Q. Zaujímavým nálezom v tejto jaskyni sú dva medené zvitky skladajúce sa z troch plátov. Meď bola veľmi zoxidovaná a pri každom pokuse rozvinúť zvitok sa okraj zvitku rozpadol. Písmená, ktoré boli do tohto zvitku vryté, nechali na druhej strane (na rube zvitku) ryhy. Takýmto spôsobom ich bolo možné pomocou zrkad-

la prečítať. Reč bola pravdepodobne o nejakých pokladoch. Veľmi často sa tu opakovalo slovo „záháb“ (hebr. zlato) sprevádzané na mnohých miestach číslovkami. Po dôkladnejšom analyzovaní sa zistilo, že ide asi o 4 630 talentov, čo je približne 100 ton zlatých a strieborných predmetov. Tento medený zvitok po rozvinutí dosahoval dĺžku asi 2,5 m.

4Q. Štvrtá jaskyňa je považovaná za najbohatšie nálezisko. Nenašiel sa v nej síce ani jeden úplný zvitok, ale z množstva úlomkov a zvyškov (ich počet sa udáva asi na 25 000) sa dalo určiť asi 350 samostatných písomností. S výnimkou Knihy Ester sú tu zahrnuté všetky starozmluvné knihy, väčšinou v niekoľkých exemplároch (napr.: Izaiáš 12 x, Deuteronomium 11 x..., množstvo komentárov a apokryfov (apokryf – kniha, ktorá nemá kánonickú platnosť). Práve tu sa nachádza obrovské množstvo mimobiblickej literatúry, ktorá podáva nesmierne dôležité svedectvo o živote v zbere. Zaujímavosťou v 4Q sú aj texty písané tajným písmom. Hoci spôsob písania nebol veľmi zložitý (písali po hebrejsky, ale zľava doprava, teda opačne, niekedy použili aj upravené grécke písmeno), tieto texty svedčia o tom, že v Kumráne šlo v niektorých prípadoch o veľmi tajné veci, o ktorých pravdepodobne nesmeli vedieť ani tí, ktorí neboli ešte riadnymi členmi zboru.

2Q a 5Q – 10Q obsahovali len rôzne drobné útržky. Asi len z jednej tisícky sa dá zostaviť malý súvislejší celok.

Aj tento stručný výpočet ukazuje, že objav v Kumráne je najväčší biblický nález v 20. storočí.

Biblické texty

Pri konfrontácii s hebrejskými biblickými textami, ktoré boli k dispozícii do objavu v Kumráne (r. 1947), si treba uvedomiť, že kumránske texty sú takmer o jedno tisícročie staršie. Keďže najstarším úplným rukopisom hebrejskej Biblie je kódex ašerovskej školy (masoretský text) z rokov 1008 – 1009 po Kristovi (dnes sa nachádza vo Verejnej knižnici Saltykova-Ščedrina v Petrohrade), mnohí si mysleli, že omnoho staršie kumránske zvitky sa stanú dominantným materiálom pri prekladaní Biblie. Na ich veľké sklamanie sa zistilo, že kumránske starozmluvné spisy sú čo do formy takmer totožné z masoretskými textami z X. a XI. storočia (Masoretský text sa používa ako základný zdroj pre preklad Starej zmluvy.) A tak sa kumránske zvitky stávajú nielen novým zdrojom biblických písomností, ale sú to najstaršie, dnes známe „svedkovia“ biblickej doby. Takže hlavný prínos pre biblickú vedu je práve ich vzťah k Písmu a ich výklady a komentáre k jednotlivým biblickým textom, na pozadí ktorých poznávame reálie doby. Napriek tomuto hodnoteniu, ktoré môže vytvárať dojem akejsi degradácie biblických textov medzi kumránskymi nálezmi (hoci to tak nie je), chcel by som sa zmieniť o jednom z najznámejších.

1Q1za – úplný 7,5 m dlhý zvitok proroka Izaiáša vzbudil veľký ohlas práve pre-

to, že obsahoval celých 66 kapitol. Miestami bol rukopis opravovaný. Pravdepodobne je dielom dvoch pisárov. Druhý pisár (od kapitoly 36) pracoval menej presne, ale pomáhal si hojnejším dopisovaním samohlások pomocou matres lectionis (spoluhlásky s hodnotou samohlásky). Pôvodná hebrejčina sa skladá len zo spoluhlások. Vďaka tomuto druhému pisárovi môžeme presnejšie čítať a tak aj určovať význam slov v texte.

Kumránska jaskyňa

Izaiášov zvitok

Kumránsky zvitok sa snaží urobiť biblický text zrozumiteľnejším aj tým, že nahrádza niektoré staré a neznáme slová novými, častejšími a používanějšími. Napríklad Iz 9, 16:

Starý text:

„Preto sa Hospodin *neraduje* z ich mladých mužov a nemá súcit s ich sirotami a vdovami...”

Staré slovo „radovať sa” bolo nahradené novým „šetriť niekoho”, čím sa spresnil význam týchto slov. Po úprave kumránskeho pisára sa text stáva jasnejším.

Nový text:

„Preto Hospodin *neušetri* ich mládencov...”

Nebiblické texty a komentáre

1QS – Pravidlo zboru. Skladá sa z dvoch častí. V prvej sa nachádzajú ustanovenia pre zbor: návod na modlenie; ustanovenia o trestoch... V druhej časti sú požehňavajúce výroky. Celý spis je písaný v čistej hebrejčine.

IQM – Vojnový zvitok. Hovorí sa tu o boji, ktorý nastane. Nachádzajú sa tu výrazy a motívy svätej vojny, ako aj presné návody o výzbroji a spôsobe boja. Vojna je tu predstavená v intenciách poslednej doby. Na jednej strane je Belial a jeho vojsko a na druhej strane Michael a jeho anjeli.

IQpHab – Komentár k Abakukovi. V kumránskom zbore sa intenzívnym štúdiom Písma snažili nájsť význam textov pre prítomnosť. Tento komentár sleduje verš po verši 1. a 2. kapitolu a aktualizuje prorocké slová.

IQap Gn – Apokryfná kniha Genesis. Veľmi voľne narába so starozmluvným textom. Opisuje sa tu narodenie Noacha a jeho zázračný výzor. Podrobne je opísaná krása Sáry.

Mimobiblických textov je omnoho viac a zaslúžili by si dôkladnejšiu pozornosť. Pre malý záber tohto príspevku spomínam len tie najdôležitejšie.

Viera a učenie kumránskeho zboru

O viere a učení kumránskeho zboru podávajú svedectvo komentáre k jednotlivým biblickým knihám, ale hlavne mimobiblické spisy, napr. *IQS*, *IQM* a rôzne tajné texty.

IQS. V úvode tohto spisu sa pripomínajú základné povinnosti každého člena: hľadať Boha, konať dobro, milovať synov svetla a nenávidieť synov tmy. Je tu zmienka aj o tom, ako Boh stvorí duchov svetla a duchov temnoty (akýsi nádych perzského náboženstva – iránsky dualizmus, ktorý bol upravený prísny židovským monoteizmom), ktorí spolu v ľudskom srdci bojujú od počiatku. Ten, kto bol prijatý do spoločenstva, je povinný bojovať proti zlu. O niečo presnejšie o tom hovorí *IQM*. Anjel tmy a zlé moci sa usilujú priviesť k pádu synov svetla. To, v ktorej z týchto dvoch oblastí sa nachádza človek, sa dá určiť podľa jeho skutkov. Tomuto boju sa nemôže vyhnúť nikto.

Kumránsky zbor mal kňazský charakter. Pokračovať v kňazskej službe a pri-nášanie obetí však nebolo možné (nemali chrám). Dúfali, že v budúcej dobe spásy bude obnovený náležitý kult. Aj napriek tomu sa usilovali zachovať riadnu kultovú čistotu, ktorá bola potrebná na uskutočnenie posledného boja (byť neustále pripravený). Na konci majú vystúpiť tri postavy: prorok oznamujúci príchod mesiášskej doby a dvaja pomazaní – „kňazský” Mesiáš a „kráľovský” Mesiáš. Oznamuje je to u Zachariáša v 4. kapitole, kde prorok vidí dva olivové stromy. Kráľovský Mesiáš bude podľa vzoru Dávida a kňazský Mesiáš na spôsob Árona. On sa bude starať o čistotu zboru, jemu patrí prvé miesto na mesiášskej hostine.

Je to zaujímavé, ale aj veľmi zbožní Kumránci si uvedomujú, že nie je možné obstať pred Bohom bez milosti. Je to milosť Boha, ktorá ako jediná zachraňuje človeka a privádza ho na správnu cestu, teda do spoločenstva synov svetla. Keď je ospravedlnený, nadobúda schopnosť riadiť sa podľa zákona a plniť jeho požiadavky. Nad tým všetkým je Božia milosť a milosrdenstvo, ktoré posilňujú človeka, aby mohol zachovávať zákon.

Kumrán a cirkev

V Novej zmluve sa nehovorí nič o stretnutí Ježiša s Kumránami a nie je to ani opačne. Kumránske spoločenstvo žilo veľmi uzavreto, ale niektoré myšlienky predsa len mohli preniknúť medzi ostatných židov. Dokonca môžeme badať určitú podobnosť medzi myšlienkami prvých kresťanov a Kumráncov.

Do úvahy ako prvá prichádza novozmluvná postava Jána Krstiteľa. Na základe niektorých údajov v Novej zmluve sa Ján môže javiť ako jeden z Kumráncov. Ján bol askétom (Mk 1, 6; Mt 11, 8). Pôst ukladal ako povinnosť pre svojich stúpenčov (Mt 3, 1 – 12). Zvestoval deň Božieho súdu. Pôsobil na pustom mieste a žil na púšti. To všetko by mohlo svedčiť o Jánovej príslušnosti ku Kumráncom. Ak však zoberieme do úvahy obsah Jánovej zvesti, vynárajú sa nie malé protiargumenty. Ján prichádzal so zvestou pre všetkých, dobrých aj zlých, bohatých aj chudobných, božích aj neznabohov. Dokázal sa im priblížiť, a to by Kumránec nedokázal a ani v podstate nemohol. Jánovo napomínanie nemalo za cieľ rituálne očistenie, ale mravnú čistotu v zmysle čistého srdca. V jeho zvesti nebolo ani nič politické a vojenské, čo by sme u Kumráncov jednoznačne očakávali. Aj napriek týmto faktom je jeho pôvod dosť nejasný.

U Ježiša je to ešte jednoznačnejšie. I keď nie je vylúčené, že sa Ježiš s Kumránami stretol, v žiadnom prípade nemôžeme tvrdiť, že by pochádzal z kumránskeho zboru. Ježišova láska k nepriateľom a styky s cudzincami a najmä hriešnikmi hovoria jednoznačne proti! V Kumráne bolo pravidlom synov svetla milovať a synov tmy nenávidieť. U Ježiša Krista Božie milosrdenstvo a láska prekračujú tieto hranice (Mt 5, 44).

Takýmto spôsobom by sa dali konfrontovať mnohé novozmluvné biblické postavy (Ján, Pavel...) alebo aj niektoré znaky prvotného zboru (Skutky apoštolov) a dokonca aj Večera Pánova.

Za objavom, ktorý nás už 70 rokov sprevádza, si uvedomujeme konajúcu Božiu ruku, ktorá nám takýmto spôsobom dala možnosť lepšie poznať kultúrno-historické pozadie doby a kumránskymi zvitkami spresniť znenie textov Starej zmluvy a v niektorých prípadoch aj ich výklad.

Použitá literatúra:

- Segert, S. Synové svetla a synové tmy, 1970
- Gábris, K. Dejiny Novozmluvnej doby, 1994
- Gábris, K. Kristus (Mesiáš) – Ježiš, 1995
- Bič, M. Stopami dávnych veků, 1979
- Bič, M. Ze světa Starého zákona II., 1989
- Grešo, J. Poznámky k dejinám Novozmluvnej doby
- Hornánová, S. Kumránske zvitky, 2009

DVE POHLADNICE

Vedľa mňa 1 (nazaretsko-genezaretská pohľadnica)

Genezaretské jazero

Povedal im: „Doneste z rýb, čo ste teraz chytili.“ (J 21, 10) Naboso som prešiel po skale, ktorú zo všetkých strán obmýva voda Genezaretského jazera, a tam na brehu som posedel s pútnikmi a so synom... Ponorený do dávnočasu – za chrbtom budúcnosť. A tvár sa hľadala na hladine minulých dôb. Ako by som obstál pri Ňom? Tých, čo Ho nechápali, občas chápem. Nevidel som Ho chodiť tam, po tom „mori“. Ale hľadal som! Nie zúfalo, ale pokojne, veď On vie, že vy viete. A predsa. Zmierení i potešení tým, že je to práve tak. Veď sám neviem, či by som nebol práve ja tým bohatým mládencom a či by som vládal ísť s Nikodémom k Pilátovi...

V tej chvíli som tam bol – okrem Neho – v sebe sám. Tabgha.

Do Nazaretu sme prišli v prvý deň našej cesty po Izraeli. Bolo asi desať hodín. Mesto ako z Biblie: „Mesto, ktoré leží na vrchu, nemôže byť skryté.“ (Mt 5, 14) Presne tak. Vidno ho už z diaľky. V našej časti Európy stavíme obydľia v dolinách. Tade tečú rieky, vedú cesty. A tam zasa sú údolia buď strmočizné úzke rokliny, alebo žehnané bezpečotom rúk práce, radosti, spevu i trápenia. Tanec vďačnosti, údolia hojnosti. Za jeden rok dve úrody.

Najstaršie mesto na svete, Jericho, je tiež v tejto zemi. Mestský život v ňom pulzuje už približne 10 000 rokov. Isto tadeto kráčali

Nazaret

potomkovia maličkej Lusi, turkanského chlapca, dievčatka Selam, dotkli sa ho Gilgamešove mýty, otec Abrahám so svojim jediným Bohom tam hľadal zaslúbenú zem. Ale stála tam aj Sodoma, nespútaná svojvôľa, prešli Chetiti, Ramzes. A Kéfas, Saul, Zachariáš a deti ich detných detí. Zvlášť okolo hory Tábor svojimi hrvnami jedinečne prispeli k „mlietku a medu“ tejto krajiny. A On!...

Tu rastie mesto tam, kde nič iné nemôže: „a viedli Ho až na okraj vrchu, na ktorom bolo vybudované ich mesto, aby Ho zostrčili.“ (L 4, 29) Kto chce, zrakom môže nájsť tú skalú.

S nohami v Genezaretskom jazere bolo chvíľu počuť len ticho, keď na to do malej kaplnky, čo som mal za chrbtom, vstúpil svieži hlas súčasnosti vo vánku, ktorý sa v tom tichu zmenil na blížneho. Skupinka mladých. Ja som však v nej videl len dievčatá, ktoré v šatkách na hlavách priniesli ten vánok a ticho ho prebudili. Nepatrí sa tu tak, ale aj keď mám svoj názor na túto časť sveta a dosť pevný, hoci za neomylného sa nepokladám, ten názor sa mi v tom momente trochu rozklepal, rozlomil, a vôbec to nebolelo. Prišli tam dievčatá z Nazaretu. V pase štát Izrael, národnosť arabská a viera kresťanská. To pohýbalo mojím názorom na túto časť sveta. Hlavou mi blysko, koho hľadajú?, keď sa tak pozerajú, tak veselo si niečo vravia... Krátka otázka „Where are you from?“ im dala znať, že hoci nejdem po vode – aj keď z vody, že vôbec nie som Ten...

A ja som v tej chvíli (s láskavým postrčením minulosti) mal možnosť nazrieť aspoň na okamih do budúcnosti. Tam, pri tom kostolíku, čo má vo vnútri skalú, na ktorej Pán Ježiš po vzkriesení pripravil rybu učeníkom, aj Petrovi – s umytými nohami. Otvorenými očami, srdcom som hľadel na život, ako kráča vedľa mňa – Pánovými cestami.

Genezaretské jazero má plochu približne 165 km² a tvar hrušky 23 km dlhjej a 15 km širokej. Teda asi ako Turčianska kotlina. A hlboké je do 45 m. Je to zásobáreň pitnej vody pre tretinu osemmiliónového Izraela. Z neho vedie kanál pre závlahy až do Negevskej púšte, čo je viac než 200 km. Je napájané riekou Jordán, ktorá z neho na dolnom konci vyteká, no už do veľkej miery o vodu ochudobnená. A tiež mnohými vyvieračkami z dna jazera. Bez Jordánu a Genezaretského jazera by Izrael nemohol existovať.

Nazaret je „hlavné“ a najväčšie mesto izraelských Arabov, vzdialené asi 25 km od Genezaretského jazera. Má okolo 75 000 obyvateľov, z toho je asi 40 % arabských kresťanov a 60 % arabských moslimov. Každá z týchto komunit má svojho primátora. Je to pekné, čisté a upravené mesto. Ako všetky v Izraeli. Bazilika Zvestovania je najväčšou novodobou kresťanskou stavbou na Blízkom východe.

Vedľa mňa 2 (jeruzalemská pohľadnica)

Stála tam dosť dlho. Nevieam, kedy prišla, ale keď sme odchádzali, ešte stále tam bola. Takmer nehybná. Ako myšlienka, čo sa opäť vrátila na to isté miesto a nechce sa jej odísť. Indiferentná. Ako výčitka, ktorá už nevládze vyčítať. Ako takrečeno imanentné, enigmatické ja.

Mesto, kde už pred 5 000 rokmi človek vzal do ruky skalú, aby si postavil dom, kde je o každom dome napísané tisíce strán, nazvali Rušalimum. Kráľ Dávid ho vyzdvihol nad ostatné. Skalnaté mesto sa stalo Jerušalajaminom – Jeruzalemom. Zvlášť v jeho centre je málo miesta pre stromy.

Medzi mnohými pamätihodnými miestami možno navštíviť jedno z najvýznamnejších: malé námestíčko so schodmi skláňajúcimi sa ku vchodu do Chrámu Božieho hrobu. Sediac na nich, čakajúc, kým trochu zredne masa ľudí, ktoré zostupovali do „hrobu“, stála tam vedľa mňa. Čierna šatka, čierne šaty.

Neponáhľal som sa. Davy priam neznášam. Vedome robím úkrok bokom. Aby som vstúpujúcim azda nezavadzal. A možno prežil viac než psychické vypätie s „klapkami“. Niekedy sa mi však stane, že veci prejdú okolo mňa a ja ich nestihnem ani len pohľadiť... Tu, pred vchodom, to bolo inak.

Ako to povedať, aby som sám sebe rozumel? Byzantský priestor: množstvo kadidiel. A vnemov, až sa to nedá všetko opísať. Nemožno to všetko aj fyzicky necítiť, nenaražiť – nechtiať do veriaceho pútnika z Bangladéša, Etiópie, Ruska, Európy, Ameriky...

Môj pohľad sa zastaví v najnižšej časti Chrámu Božieho hrobu (a možno sú pod ňou ešte nižšie). Vidím priestor pre malú kaplnku. V jej strope sú tri hranaté otvory – stopy po krížoch?

Pozriem na hlavnú loď (katolikon). Kňaz s prisluhujúcimi nesie slávnostne liturgickú knihu. Všetci oblečení v čistých, akoby práve z krajčírskych dielne prinesených kňazských rúchach. Aj keď je tam hádam tisíc ľudí, na omšu sa miesto musí nájsť!

Na kamennej doske pri vchode do hrobu hlasno lamentovala žena. Kľačali tam aj iní, pohľadzali a bozkávali kamennú platňu, na ktorú podľa legendy položili telo Pána Ježiša, aby Ho pomazali. A zas iní kňazi z inej z východných cirkví kráčali predo mnou v čiernych kamžiacich a vysokých, špeciálnych čiernych klobúkoch na hlavách...

A ona tam stála. Tam, kde som ju zanechal, kde zastal čas. Tmavé okuliare na očiach. Premkynala ma čoraz väčšia neistota, keďže som nevedel, či mi hľadí na päty a či do srdca... Návštevníci Chrámu Božieho hrobu hovoria, že tam chodí – vždy zahalená v čiernom – každý deň. Vtom o 11.45 h zaznel v bazilike prekrásny koncert zvonov.

Na inom mieste Jeruzalema – za hradbami starého mesta – však žena v čiernom nebola. Je tam malé parkovisko pre taxíky. Nad ním, za oplotením, oddelená oáza. Záhrada s veľkými starými stromami. K čomu ju prirovnať? Možno je veľká ako futbalové ihrisko. V meste preplnenom domami, akým je Jeruzalem, je to veľký kus pokoja. Kolmá kamenná stena s kamenným návrším v jej severnej časti pripomína lebku. V masive tejto steny, kúsok bokom, je vytesaný hrob, do ktorého sa dá vojsť. Na úpätí skaly je vodiaci žliabok pre veľký (v priemere asi 2, 5 – 3 m) kamenný disk. Ním sa hrob zatvára a otvára. Opäť a opäť.

„A v prvý deň po sobote veľmi včasráno prišli k hrobu, keď slnko vyšlo, a hovorili si: Kto nám otvorí kameň od otvoru hrobu?“ (Mk 16, 2). Vidí sa mi, že slnko tam neprestajne svieti. Ako v ten deň, keď sme tam boli.

Sprievodcom po Svätej zemi nám bol pán senior Ján Jančo. Pri hrobe si obliekol luterák. Stíchol. Aj my. Len vtácky, azda drozdy, a naše srdcia vďačnou radosťou spievali. Prijali sme rozhršenie a sposed'. Telo a krv Pána. A On bol tam s nami. Čo bolo vedľa mňa, tiež bolo. Ale čo vstúpilo dovnútra, to zostalo!

Chrám Božieho hrobu – kresťanský kostol nad miestom pravdepodobného hrobu Pána Ježiša. Roku 325 Helena (neskôr svätá), matka cisára Konštantína Veľkého, tu podľa legendy našla pozostatky hrobu a kríža Pána Ježiša. V rokoch 327 – 339 Konštantín Veľký na tomto mieste postavil chrám. Z neho sa zachovala len rotunda vo vnútri komplexu (Anastasis) po ničivom vpáde Peržanov roku 614. Krížiaci baziliku nanovo postavili. Sultán Saladin (r. 1187) po ovládnutí Jeruzalema chrám rozdelil medzi rozhádané a súperiace kresťanské cirkvi, z ktorých každá si nárokovala výhradné právo na celý chrám. Dnes sú vlastníčkmi chrámu pravoslávni, rímski katolíci a arménski kresťania. Spolu s nimi i ďalšie cirkvi.

Záhradný hrob /Garden Tomb/ - niekde sa uvádza rok 1867, inde 1883 ako rok objavy tohto hrobu, ktorý identifikoval anglický dôstojník neďaleko Damašskej brány. Na severnom okraji záhrady je veľký kamený svah pripomínajúci lebku. Trochu bokom v stene vytesaný hrob. Domnienky, že v hrobe bol pochovaný Ježiš Kristus, nie sú dokázané.

MIRO ZACHAR

Príhovor pri príležitosti 195. výročia narodenia Jána Kalinčiaka (10. august 2017)

Suspírium:

Doufej v Pána od noci do rána,

tak zas vstáva,

věda, že bez jeho vôle,

jak na nebi tak zde dítle

nic se neděje;

i v zlý čas nespadneť z hlavy ani vlas,

jakž k nám zní pravdy Jeho hlas.

Nech sa to zapíše pre budúce pokolenia a novostvorený ľud chváliť bude Hospodina.

Ž 102, 19

Buď meno tvoje pochválené až naveky, amen! Týmto slovami, týmto chválospevom v roku 1846 privítala matka Terézia, rod. Ruttkayová, svojho syna Jána Kalinčiaka na evanjelickej fare v Hornom Záturčí pri Martine potom, čo listom od Ľudovíta Štúra mu bolo oznámené jeho vyvolenie za profesora a rektora na modranskom gymnáziu. Tu, na mieste mladých, politikou, kortešačkami (známymi z jeho diela Reštavrácia) a túžbou po moci nepoznačených duší, začína rozvíjať svoj nielen národnobuditeľský, ale aj morálno-náboženský profil Slováka v praxi. Do srdca nastávajúcej generácie môže tak vstepovať hodnoty, ktoré ako mládenec získaval od svojho otca-farára pri jeho službe po celom okolí Turca (Dražkovce, Záborie, Horné Jaseno, Lipovec, Vrútky).

Bázeň pred Bohom, pokánie, poznanie Boha, cit pre spoločenstvo cirkvi, pre spravodlivosť a tradíciu viery musia byť zákla-

dom každej premeny, zmeny či stratégie. Bez týchto hodnôt sa každá, i dobre mienená vec môže zvrhnúť na tragédiu. Ak sa zmeny, ktorými v ťažkých dobách národnobuditeľských zápasov (1848) mal slovenský ľud prejsť a nájsť svoju identitu, mali uskutočniť, tak musel stáť najmä na týchto hodnotách. Atmosférou nášho žalmu povedané, ak mal Izrael znovu uzrieť zašlú slávu Siona, musel ju hľadať u Hospodina (Ž 102, 12 – 14). A tieto Božie víťazstvá sa majú stať dedičstvom aj pre nastávajúce generácie. Máme ich opatrovať, odovzdávať, vstepovať, rozvíjať a transformovať do zrozumiteľnej podoby, aby to tí po nás dobre pochopili aj sa k tomu s láskou priznali.

Životné dielo Jána Kalinčiaka, najmä jeho zápas za slobodu ducha, je výraznou časťou obrovskej mozaiky Božích dobrodenní, ktoré sme ako národ pod Tatrami smeli a smieme prežívať. Vďaka Bohu za jeho vieru, zápas a tvorbu. Amen.

Modlitba:

Drahý náš Bože, s vďačnosťou spomíname na Tvojho služobníka, ktorého si obdaril múdrosťou, schopnosťami, ale aj túžbou prinášať atmosféru nebeského kráľovstva priamo do diania nášho národa. Do nejstej doby, do ťažkostí a strádania aj týmto „nefarárskym“, nie celkom cirkevným spôsobom mohlo prísť Tvoje evanjelium. Je to krásny príklad aj pre nás, aby sme ho nasledovali, najmä v dobe, v ktorej je potrebné prehovoriť k človeku cirkevne od cudzenému a stratenému. Daj, aby sme našimi predkami objavené hodnoty viery zachovali budúcemu pokoleniu, svojim deťom, vnúčatám, aby aj im mohol vyrásť nový Sion, nový Jeruzalem a nová nádej, keď to budú potrebovať. Amen.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR V MARTINE, KONSENIOR TUS

DVE BÁSNE JANKA KALINČIAKA

BOJOVNÍK

Koníček môj hrdý, vraný,
preberaj len nožičkami,
kým zájdem za tú horu,
spoza hory do tábora.

Bubny hučia, trúby vrešia,
dajže, Bože, dajže šťastia;
ocel skáče od oceli,
rúbajú sa chlapci smelí.

Rúbajú sa šablíčkami,
strielajú sa guľôčkami,
gulky, šable nasledujú,
chlapcom hlávky odfrkujú.

Hudba zvučí, hrmia delá,
váľajú sa mŕtve telá.
Krv sa valí potokami,
kone hrabú nožičkami.

Koníček môj bystrý, vraný,
už som celý dorúbaný,
hlavička ma páli, bolí,
rozťatá je na dve poly.
Dvadsať ráz je dorúbaná,
päťdesiat ráz rozstrieľaná.

Koníček môj smutný, vraný,
choďže v moje rodné strany,
choď povedať mojim zlatým,
že sa viacej nenavrátim.

Povedz smutnej matke mojej,
aby v žiali, v biede svojej
za moju dušu úbohú
modlila sa Pánu Bohu.

Koníček môj smutný, vraný,
čo neideš v naše strany?
Smutno ti ma opúšťati,
nemá ma kto zahrabati?

Nebojže sa, keď sa zbudia,
zahrabú ma dobrí ľudia,
vetrik príde, pozavieva,
zaplače, pieseň zaspieva.

Žiale raňajšej rosičky
vylejú na hrob slzičky,
dajú lampy skvostné, pánske
malé mušky svätójánske.

NA SILVESTRA

V posledných chvíľach roku
človek chodí v pamiatok chrám;
i mne sa blyští slza v oku,
že sedím doma sám a sám.

Tam vonka vietor dúcha
a hviždia snehu oblaky;
však duša moja na to hluchá,
bo inde opiera zraky.

Predo mnou život celý
jak báječný pás sa ťahá;
mojich priateľov tam cit vrelý –
tam zas lásky márna snaha.

Ona taká horúca
bola ako slnca žiara,
však nádeja moja vrúca
zmizla ako noci para.

V poslednej chvíli roku
i ja idem v pamiatok chrám;
zabľští sa mi slza v oku,
že sedím doma sám a sám.

Daniel Rapant bol posledných takmer štyridsať rokov svojho života (1948 – 1987) v období tzv. ľudovej demokracie a tzv. reálneho socializmu „persona non grata“, s ktorou už aj len občasné stretávanie pokladali verní synovia rodnej strany a v strachu pred nimi aj iní za neprímerané a odsúdeniahodné. Takmer dve generácie historikov nášho najväčšieho historika nepoznali, hoci žil v tom istom meste, kde študovali históriu. Univerzitní učitelia ho pred poslucháčmi buď vôbec nespomínali, a ak, tak len negatívne.

RICHARD MARSINA

Daniel Rapant

Od narodenia
zakladateľa modernej slovenskej historiografie
uplynulo v tomto roku 120 rokov.

Daniel Rapant sa narodil v Holíči na rozhraní niekdajšieho „Suchého rádku“ a Betlehema 17. 4. 1897. Pamätná tabuľa na evanjelickej fare v Holíči zvestuje, že na prízemí tejto budovy bola v rokoch 1846 – 1904 evanjelická ľudová škola, ktorá významne – zásluhou učiteľov Jána Jaromíra Boora a Pavla Groebľa – prispela k všeobecnému vzdelaniu a životnej orientácii zakladateľa modernej historickej slovenskej vedy. Daniel Rapant túto školu navštevoval v rokoch 1903 – 1908. Na štúdiách pokračoval ako privatista na gymnáziu v Skalici, kde zmaturoval v roku 1917.

V rokoch 1915 – 1918 (šťasti počas gymnaziálnych štúdií) bol dobrovoľníkom na frontoch 1. svetovej vojny. Po návrate chcel študovať techniku v Prahe, ale napokon sa rozhodol pre históriu a slavistiku na FiF UK v Prahe, ako aj pre archívárstvo, ktoré študoval na Vysokej škole archívnej v Prahe. Počas pražských štúdií sa zaslúžil o obnovu slovenského študentského spolku Detvan. V rokoch 1922 – 1923 študoval na Sorbone v Paríži. Po štúdiu v roku 1924 nastúpil ako

župný archívár v Bratislave, od roku 1928 bol prednostom Krajinského archívu v Bratislave. V marci 1928 sa habilitoval na FiF UK v Bratislave za mimoriadneho profesora česko-slovenských dejín, od 1. apríla 1939 sa stal riadnym profesorom. Od roku 1940 žil utiahnuto od oficiálneho kultúrneho a verejného života a venoval sa najmä učiteľskému povolaniu. Po druhej svetovej vojne bol rektorom UK a dekanom FiF UK, tiež predsedom Historického odboru Matice slovenskej a redaktorom Historického zborníka MS. V roku 1946 sa stal predsedom Slovenskej historickej spoločnosti. Tieto pozície zastával do roku 1948. Od roku 1950 nesmel na univerzite pre svoj negatívny postoj k marxizmu prednášať, na vrchole tvorivých síl musel odísť z fakulty. Zákaz prednášať, ktorému sa musel podrobiť, patril k zločinom komunistického režimu v oblasti vedy. Po odchode z fakulty pracoval v bratislavskej Univerzitnej knižnici až do odchodu do dôchodku v roku 1958.

Bol prvý slovenský moderný historik opierajúci sa o komplexnú heuristikú. Ťažisko jeho vedeckej práce spočíva v spracovávaní národnostnej problematiky od prvej polovice 18. storočia do memorandového roku 1861. Rozhodujúcim spôsobom však zasiahol aj do problematiky najstarších dejín Slovenska. Ako prvý vedecky vyvrátil názor o neosídlení prevažnej časti územia Slovenska pred 13. storočím. V polemike s tézami prof. Václava Chaloupeckého a prof. Alberta Pražáka zastával názor o samostatnosti slovenských dejín pred rokom 1918. Za spoločné česko-slovenské dejiny môžeme podľa neho pokladať iba dejiny českého a slovenského národa po roku 1918. Bol prvým profesorom slovenských dejín na univerzite.

Dielo Daniela Rapanta možno zhruba rozdeliť do troch skupín: 1. historicko-filozofické a metodologické práce, 2. historicko-monografické práce venované obdobiu od polovice 18. storočia do druhej polovice 19. storočia, 3. kritiky historických prác a menšie štúdie z najstarších dejín Slovákov, úvahy, životopisy a nekrológy.

Hlavným dielom Rapantovej vedecko-výskumnej činnosti je 13-zväzkové dielo Slovenské povstanie 1848 – 1849 (Dejiny a dokumenty) v celkovom rozsahu 7 150 strán, ktoré vychádzalo v rokoch 1937 – 1963 a v roku 1972.

Daniel Rapant bol historikom, ktorého meno zavážilo i na medzinárodnom fóre. Patril medzi najlepších znalcov maďarsko-slovenskej problematiky. Vo svojom historickom diele načrel do nejedného problému slovenských národných dejín. Z nich mnohé rozriešil, mnohé nastolil a k mnohým prispel zásadnými poznatkami na ich riešenie.

Pri celkovom hodnotení života a die-

la Daniela Rapanta treba spomenúť i jeho vzťah k divadlu. Už v dvadsiatych rokoch patril medzi prvých členov Družstva Slovenského národného divadla. Bol prvým slovenským divadelným kritikom, glosátorom divadelného diania a života na Slovensku vôbec.

Bol poverený celým radom významných funkcií: predseda Slovenskej historickej spoločnosti, predseda Skúšobnej komisie pre učiteľstvo na stredných školách, predseda Historického odboru Matice slovenskej, predseda medzinárodnej komisie pre menšinové otázky (za prvej a druhej ČSR), člen Učenej spoločnosti Šafárikovej (od 1939 Slovenskej učenej spoločnosti), člen Zboru pre výskum Slovenska a Podkarpatskej Rusi pri Slovenskom ústave, člen Československej národopisnej spoločnosti, člen Spolku pre štúdium národnostnej otázky, člen stavebnej komisie SU, redaktor Historického zborníka Matice slovenskej. Boli mu udelené vyznamenania: 1968 Národná cena SSR, 1969 Rad práce, 1987 Zlatá medaila SAV, Rad TGM 1. triedy 1992 In memoriam.

Zomrel 17. 4. 1988 v Bratislave. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine spolu s manželkou, vynikajúcou herečkou Hanou Meličkovou, členkou Slovenského spevokolu v Martine a Slovenského národného divadla v Bratislave, národnou umelkyňou. Mali dve dcéry – lekárku Helenu a prekladateľku Danielu.

PAVEL PROKSA,
EV. A. V. FARÁR V HOLÍČI,
NIEKDAJŠÍ MARTINSKÝ
EV. KAPLÁN,
S VYUŽITÍM RAPANTOVHO
ŽIVOTOPISU Z PERA BELA POLLU

Kňaz, senior, publicista, cirkevný historik, národný a verejný pracovník

Pred 140 rokmi sa narodil

Otto Škrovina

(* 18. 11. 1877 Brezno † 14. 5. 1939 Martin)

Základné vzdelanie Otto Škrovina získal v rokoch 1884 – 1889 na ľudovej škole v Brezne. V rokoch 1889 – 1893 pokračoval v štúdiu na gymnáziu v Rimavskej Sobote. V školskom roku 1893/94 navštevoval evanjelické lýceum v Kežmarku. Už tu sa aktivoval v študentskom národnom hnutí. Angažoval sa v tajnom slovenskom študentskom spolku Kytka. Spolu s Jánom Ostricom, Jozefom Rumanom a Dušanom Ruppeldtom boli v roku 1894 obvinení z panslavizmu a vylúčení zo všetkých škôl v Uhorsku. Vďaka Michalovi Žilinskému mohol v rokoch 1894 – 1898 doštudovať na kalvínskom kolégiu v Debrečine. V roku 1898 zmaturoval a v rokoch 1898 – 1900 študoval na prešovskej kolegiálnej teologickej akadémii. Bol aktívnym členom a funkcionárom študentských akademických spolkov a združení – Teologického združenia poslucháčov teológie, Samovzdelávacieho a svojpomocného spolku prešovských poslucháčov teológie a Vnútromisijného spolku prešovskej evanjelickej teologickej mládeže. Štúdiom v Prešove neukončil, za prejav národnej spolupatričnosti (podpísanie spoločnej fotografie po slovensky) bol v decembri 1900 ako poslucháč tretieho ročníka spolu s ďalšími teológmi kolégia – Jánom Bezekom, Pavlom Šolcom, Vladimírom Pavlom Čobrdom, Jurajom Janoškom, Jánom Porubjakom a Emilom Wanitsekem vylúčený zo

štúdia. V rokoch 1900 – 1903 v štúdiu pokračoval na Teologickej akadémii Uhorskej cirkvi ev. a. v. v Bratislave – prvej evanjelickej vysokej škole na Slovensku. V roku 1903 po ukončení školy bol v Pilišti ordinovaný.

Pôsobil v Martine v rokoch 1903 – 1908 ako kaplán, od roku 1908 ako farár, v roku 1918 sa stal seniorom Turčianskeho seniorátu. Počas jeho pôsobenia boli v Martine v 1. svetovej vojne zrekvírované a po nej nanovo inštalované vežové zvonky, postavená bola nová komfortná evanjelická fara s cirkevnou sieňou a na celom Slovensku i v zahraničí dobre známou plastikou Jána Koniarka Slovenské memorandum.

Otto Škrovina bol politicky činný v rámci Slovenskej národnej strany, zastával a propagoval myšlienku samobytnosti slovenského národa a česko-slovenskej vzájomnosti. V roku 1918 bol členom Slovenskej národnej rady i jej pokladníkom a tiež signatárom martinskej Deklarácie slovenského národa. Ešte v novembri 1918 bol uväznený maďarskými gardistami. Po roku 1918 pôsobil ako aktivista aj funkcionár Slovenskej národnej strany, podporoval politiku Martina Rázusa i koncentračné snahy Fedora Fridricha Ruppeldta v záujme Martina ako politického, hospodárskeho, kultúrneho a náboženského centra Slovenska. Verejne a spoločensky bol aktívny. Okrem aktivít na pôde Slovenskej ná-

rodnej strany bol činným funkcionárom rôznych spolkov, inštitúcií a spoločenských organizácií v Martine: člen správy Tatrabanky a Knižtlačiarkeho účastinárskeho spolku, člen Lipy, člen výboru a správy Matice slovenskej a Živeny, podpredseda a pokladník Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Podporoval rozvoj slovenského evanjelického školstva, ostro vystúpil proti jeho maďarizácii. Patril k významným organizátorom náboženského diania na Slovensku. Po roku 1918 spolupracoval nielen s Martinom Rázusom, ale aj s Jurajom Janoškom a Vladimirom Pavlom Čobrdom. Bol členom Generálneho presbyterstva Slovenskej evanjelickej cirkvi a v., jeho školským referentom, predsedom Generálnej podporovne Gustáva Adolfa pri evanjelickej cirkvi a v. na Slovensku, v rámci ktorej sa zaslúžil o výstavbu nových škôl, nemocníc, starobincov, sirotincov i osvetových zariadení, inicioval vznik Združenia (Sdruženia) evanjelickej mládeže. Vyvinul značné úsilie o preloženie evanjelickej teologickej vysokej školy z Bratislavy do Martina, kde dal postaviť faru, udržiaval kontakty osobné i písomné s predstaviteľmi cirkvi česko-bratskej. Bol aj aktivistom Československého Červeného kríža.

Publikačnej činnosti sa venoval od roku 1904. Knižne vydal náboženské poriadky, správy, učebnice a príručky. V jeho tvorbe dominovala cirkevná história. Výsledkom vedeckej práce bolo spracovanie dejín reformácie a protestantizmu v Turci od 16. storočia, ktoré vydal pod názvom *Z historie turčianskeho evanjelického seniorátu a jeho sboru* (1929). Jedným z historických písomných prameňov k regionálnym dejinám Martina je jeho monografia *Z práce, obetí a bojov za cirkev a národ 1784 - 1934* (Martin 1934). K cirkevnej spisbe patria aj práce: *Poriadok služieb Božích* (Martin 1912), *Zpráva o cirkvi ev. a v. turčiansko-sv.-martinskej na rok* (Martin 1918), *Šemantizmus cirkvi evanjelickej*

augšp. vyznania na Slovensku (Martin 1924), *Základina Antona Končeka..* (Martin 1928), *Historia Zpěvníkového výboru 1845 - 1933* (Liptovský Mikuláš 1935), *Krstná zmluva* (Martin 1937). Je autorom učebného plánu evanjelického náboženstva a v. pre ľudové školy *Rozrň učebnej látky evanjelického) a v. náboženstva pre evanjelické neevanjelické ľudové školy* (Ružomberok 1930). Písal náboženské úvahy, často moralistického zamerania, kázne, správy, komentáre, informácie týkajúce sa cirkevného života evanjelickej cirkvi na Slovensku a problematiky cirkevného školstva, ktoré publikoval v Cirkevných listoch, v Evanjelickom poslovi spod Tatier, v Stráži na Sione a v Evanjelickej mládeži, v ktorej pôsobil v rokoch 1913 - 1914 aj ako redaktor. V tomto smere venoval veľkú pozornosť publicite rôznych udalostí z cirkevných dejín. Zaujímal sa o históriu slovenského národa, študoval problematiku jednotlivých období národného obrodenia vo vzťahu k dejinám protestantov. Štúdie a príspevky s touto tematikou našli svoje miesto na stránkach Cirkevných listov i Slovenských pohľadov. Známe sú jeho štúdie: *Z turčianskych udalostí v rokoch 1848 - 49* v Slovenských pohľadoch (roč. 26, 1906, č. 10, s. 605 - 610), *Z listovej pozostalosti Hodžovej* v Cirkevných listoch (roč. 25, 1911, č. 9, s. 273 - 278), *Turčiansko-sv.-martinské gymnázium slovensko-evanjelické* v Cirkevných listoch (roč. 41, 1927, č. 17 - 24) a mnohé iné. Miesto a význam niektorých výrazných osobností slovenského národného a kultúrneho života v druhej polovici 19. storočia a začiatkom 20. storočia, ako boli napr. Svetozár Hurban-Vajanský, Elena Maróthy-Šoltésová či Jozef Škultéty, zhodnotil prostredníctvom mnohých jubilejných článkov, nekrológov, poznámok, recenzií i glos na stránkach Národného denníka, Národných novín a Slovenského denníka.

ZDENKO ĐURIŠKA

„Učte sa dobre konať.“

Iz 1, 17

Vážená smútiaca rodina!

Lúčime sa navždy so spolusestrou Marienkou Lajčiakovou, ktorá sa nám hlboko vtláčila do pamäti predovšetkým svojím celoživotným učiteľským povoláním. Zámerne hovorím o povolání, pretože učiteľstvo, tá vznešená možnosť vzdelávať človeka, akoby prichádzala k svojmu naplneniu až vtedy, keď nad človekom zvíťazí. Keď sa ho svojím spôsobom zmocní. Dnes by sme povedali: keď prestane byť pre človeka otázkou za koľko a dokedy.

Učiteľstvo je predovšetkým vecou charakteru. Veď neraz nám v pamäti zostávajú milí učiteľia nielen preto, že nás naučili čítať a písať, ale že sa nám stali vzormi. Že sme sa ako deti chceli na nich podobať. Pretože učili k vedomostiam prikladať aj lásku. Slovanami Písma: učili nás dobre konať.

O to vzácnejšie je pre nás v tejto chvíli to, že smieme na milú zosnulú sestru myslieť vo svetle Božieho slova. Pre sa totiž stalo v jej rodine tou najlepšou školou. A Pán Boh zas tým najlepším učiteľom. Určite aj preto, že mala na to tie najlepšie predpoklady. Vyrastala v liptovskej evanjelickej rodine, ktorá s cirkvou tvorila kompletný organizmus. My, tu v Martine, ešte ako mládežníci v deväťdesiatych rokoch sme si ne jeden jej liptovský príbeh s nadšením vypočuli. A Liptov aj zamilovali. Aj cez jej manžela, ktorý bol synovcom niekdajšieho farára, vzácneho služobníka, biblického mysliteľa a vzdelanca Jána Lajčiaka. V takejto atmosfére sa tam v Liptove, ale aj u nás v Turci učila konať dobré veci.

Premietať dobro do tohto sveta, za dobro bojovať a dobro konať. Dobré poslanstvo evanjelia, a to v skutočne v neľahkých časoch, naša zosnulá spolusestra Marienka statočne niesla aj ako matka, aj ako učiteľka a najmä ako milá naša sestra. Koľko dobra priniesla spolu s manželom Vladimírom v ich 55-ročnom manželskom spoložití pre vás, milá pozostalá rodina! Dnes to všetko stojí pred vami ako pamätník veľkých zápasov, prehier a víťazstiev o dobro, ktorému sa máme naučiť.

My vieme, že byť dobrým príkladom je najťažšie práve v rodine. Zvlášť dnes, keď sa všeobecne hovorí o kríze rodiny. Zo skúsenosti vieme, aké náročné, vyčerpávajúce a niekedy aj frustrujúce je v rodine byť takýmto príkladom viery a kresťanského života.

Pýtame sa často, čo robiť, aby naša rodina kráčala po dobrej ceste. Máme sa pýtať: čo by robil Ježiš Kristus na mojom, tvom mieste, ako by reagoval, čo by povedal... Každý rodič má byť najprv žiakom v Božej škole sám, aby sa naučil konať dobro tak, ako nás k tomu pozýva aj prorok Izaiáš: Učte sa dobre konať!

Tento zápas o dobro sa premietol aj v učiteľskej práci našej Marienky, keď sa z rodiny pokrvnej a najbližšej rozšíril aj na veľkú rodinu jej žiakov. Za viac ako 45 rokov svojho povolania vychovala nemalý zástup. Mnoho detí prešlo práve jej rukami, ale aj srdcom. Mnohým deťom otvorila ústa. Práve v jej prítomnosti – v jej škole či škôlke – na verejnosti prvýkrát práve prehovorili. Áno, k vedomostiam treba vždy pripojiť aj lásku a srdce. Tí, ktorí sme ju poznali, práve vďaka nej vieme, aké je to dôležité.

Dobro sme sa učili konať spolu s Marienkou tu, v našom cirkevnom zbere. Napriek jej útlej postave bola veľkou a zodpovednou organizátorkou časti zborového života. Okrem spevokolu, biblických hodín a evanjelizácií rodín, ktoré s láskou navštevovala, sa pod jej vedením začali stretávať sestry na ručných prácach. Naše výšivky sa aj jej zásluhou stali povestnými. Poznajú ich v Európe i v Amerike. Nebolo to však len o vyšívání, ale najmä

o spoločenstve viery a vzájomnej službe. V jej prípravách na tieto stretnutia sa nájdu aj také témy, akou bola potreba rozšíriť kuchynku v zborovom dome, vybúrať okienko a preniesť nádoby z fary, lebo v jej očiach bolo nedôstojné, aby sa hrnce prenášali po Memorandovom námestí. Dal by Pán Boh, aby aj naša viera mala takúto príchuť. To sú, bratia a sestry, okamihy, ktoré majú v sebe moc a príchuť večnosti. Ako veľmi potrebujeme takéto príklady. Aby sme sa my aj naše deti a vnúčatá mali od koho naučiť konať dobro. Je to ťažké, ale dá sa to. Máme predsa toho najväčšieho učiteľa – Ježiša Krista: „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom a nájdete odpočinutie svojich duší.“ Veríme, že svoje odpočinutie duše si po neľahkom zápase nájde aj naša zosnulá sestra Marienka. Amen.

Modlitba:

Pane Ježiši, biskup a pastier svojej milej cirkvi, ktorý jej dávaš na tomto svete učiteľov pre vzdelávanie! Teraz si povolal svoju služobnicu Máriu, aby vydala počet zo svojej práce. Dakujeme Ti pokorne za všetko, čo sme jej službou pre časnosť i večnosť prijali. Buď jej milostivým sudcom a pripusť ju k odpočinku svojmu. Jej milých pozostalých sa ujmi a buď im ochrancom a potešiteľom v nasledujúcich dňoch zármutku. Ty vlej nádej a časom svojím aj radosť do ich srdiec. Amen.

MILAN KUBÍK,
ZBOROVÝ FARÁR-KONSENIOR

Mária Lajčiaková
(25. 7. 1931 – 2. 10. 2017)

Zas jeden život došiel svojho cieľa,
by v rodnú zem sme telo uložili
a spočinulo po životnej púti,
ako si určil Ty, Pane Bože milý.

Vážené smútočné zhromaždenie!

Zišli sme sa dnes v tomto našom Božom chráme, aby sme sa rozlúčili a dali posledné zbohom našej spolusestre Marienke Lajčiakovej, aby sme sa jej na tejto poslednej ceste poďakovali za všetky požehnané chvíle, ktoré takmer dve desaťročia preživala s nami v spoločenstve sestier krúžku ručných prác pri Evanjelickom a. v. cirkevnom zbere v Martine.

Nebeský Otče, Ty jediný si mocný a milostivý, len v Tebe je lúč svetla a nádeje. Zahoj bolestivú ranu, prijmi k sebe našu spolusestru a pripoj ju k tým, ktorí odpočívajú v Tvojom svätom náručí.

Dotklo srdce, utíchol hlas. Osud nevráti to, čo nám už vzal, zostanú len spomienky a hlboký žiaľ. So slzou na tvári pri tvojej rakve stojíme a s láskou v srdci sa za Teba modlíme.

Češť Tvojej pamiatke!

VIERA MAREČKOVÁ

Vianoce Márie Lajčiakovej s rodičmi

MOJE MARTINSKÉ VIANOCE 2017

Prvé Vianoce, keď neprídem do Martina. Lebo tam už, oci a mami, nie ste. Stokrát denne ma to zaskočí, stokrát denne mi stisne dušu. Stále som nastavená kúpiť Vám niečo, ukázať, povedať, zavolať, počuť Vás. Tu by sa Ti, oci, páčilo, čo povieš, mami, na moje topánky...

Vyrezávané zvončeky s našimi menami, Tvoje vianočné ozdoby, oci, postriebrené šušky z borovice z chaty, jej veľké vetvy v hlinenom krčahu po starej mame na klavíri.

Bohoslužby v martinskom kostole, spievala si na oboch, mami, my, oci, sme sedeli v prítmí, strážili kapustnicu, čakali na zvyšok rodiny, počúvali platne. Chopinov klavírny F-moll, povedala som, nech mi ho hrajú na rozlúčke. Hrali ho na Tvojej. Modrý pletený svetřík s krížikovou výšivkou od Teba, mami, tri zväzky Zikmund & Hanzelka v Afrike, namiesto plyšákov, samozrejme, Ty oci, plstené zelené papuče s kvietkami, pyžamo, červené lyžiarske palčičky. Mój prvý vianočný nákup, šúpolienky pre Vás z Úľuvu za 5 korún. Vzrušenie, keď mi ich teta balila do papiera, a potom, kde ich schovám.

Všetky vône a farby, mačie oči, kopy snehu, plnú špajzu, stôl, keď nás bolo veľa, Vašu lásku si pamätám.

Vaša dcéra Oľga Lajčiaková

Ale hľadajte najprv kráľovstvo Božie

15. nedeľa po Sv. Trojici – 24. 9. 2017

*Preto vám hovorím: Nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť alebo piť, ani o telo, čím sa budete odievať. Či život nie je viac ako pokrm a telo viac než odev? Pozrite vtákov nebeských: ani nesejú, ani nežnú, ani nezhrmažďujú do stodôl, a váš Otec nebeský ich živí. Či vy nie ste omnoho viac ako oni? A tým, že ste ustarostení, kto z vás môže predĺžiť svoj vek čo oľ len o lakeť? A o odev prečo ste ustarostení? Pozorujte poľné ľalie, ako rastú, nenamáňajú sa a nepradú; hovorím vám: Ani Šalamún v celej svojej sláve neobliekal sa tak ako jedna z nich. Keď teda poľnú trávu, ktorá dnes je a zajtra ju do pece hodia, Boh tak zaodievá, či nie skôr vás, ľudia malej viery? Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: Čo budeme jesť? alebo: Čo budeme piť? alebo: Čím sa budeme odievať? Lebo všetko toto pohania hľadajú. Veď váš Otec nebeský vie, že to všetko potrebujete. Ale hľadajte najprv kráľovstvo Božie a Jeho spravodlivosť a všetko toto bude vám pridané. Nebuďte teda ustarostení o zajtrajší deň, lebo zajtrajší deň postará sa o seba.
Dost má deň svojho trápenia.*

MT 6, 25 – 34

Milí bratia a sestry,

Pán Ježiš päťkrát v tomto texte hovorí ľuďom, ktorí ho počúvali – a dnes aj nám: *Nebuďte ustarostení!* Alebo: *Prečo sa trápíte?* Možno si niektorí poviete – to je dosť divná výzva, zvláštna otázka.

Prečože sme to ustarostení, prečo sa trápime? Veď si predsa stačí zapnúť rádio či pozrieť správy – a čo tam vidíme? Vojny, terorizmus, kriminalitu, už takmer každodenne obrovské prírodné katastrofy po celom svete, ekonomické ťažkosti... Keď sa pozrieme na cirkev či cirkvi, vidíme všeličo, počujeme o nepokojoch, hádkach, rozbrojoch, zvláštnych postupoch a prístupoch; hovoríme o nezájme ľudí o duchovný život, o neviere, ľahostajnosti, nezaangažovanosti... V osobnom živote prežívame rôzne tragédie; prijímame správy o ochoreniach; vyrovnávame sa s blízkymi chorými aj ich odchodmi do večnosti; snažíme sa pomôcť tým, ktorí to potrebujú; zápasíme o vzťahy – či už partnerské alebo v rodine. Mnohí ľudia sa topia v dlhoch, nemajú prácu, zamestnanie, bývanie. Iní zase musia čeliť šikane v práci či v škole.. Je toho tak veľa... Každý z nás by mohol porozprávať, akú má príčinu pre trápenie a sta-

rosti... Lebo asi by sme veľmi ťažko hľadali človeka, ktorý sa ničím netrápi...

Môžeme sa teda pýtať, ako máme rozumieť tým slovám Pána Ježiša: *Nebuďte ustarostení?* To sa naozaj nemáme o nič starať? Žiada od nás snáď, aby sme sa nezaoberali tým, čo bude? Presvedčia nás, aby sme žili bezstarostne – zo dňa na deň?

Pán Ježiš až päťkrát v tejto časti evanjelia používa slovo *ustarostení* a ilustruje to pôsobivými obrazmi a porovnaniami s prírodou [ako sme to počuli v evanjeliu spred oltára].

Venuje sa tu téme, ktorú musíme my ľudia riešiť každý deň. Lebo ako je zrejmé, starosti patria k nášmu každodennému životu. A vyplývajú najmä z našej neistoty, zo strachu z budúcnosti... Chceme byť pripravení – pokiaľ sa dá – myslieť na veci vopred, pripraviť sa, poistiť sa. Chceme sa postarať. To predsa patrí k zodpovednému prístupu k životu.

Pán Ježiš tu však má na mysli niečo iné. Upozorňuje nás, že za mnohými našimi starosťami, ktoré náš život zneprijemňujú, sťažujú, komplikujú či dokonca likvidujú, býva často úzkosť. A práve tá potom spôsobuje trýznivú utrápenosť, zamyslenosť a stra-

chovanie. Keď sme ustráchaní, máme sklon k starostiam i vtedy, keď sa v podstate ani o nič strachovať nemusíme. Obavy úplne naplnia naše srdcia a my sa v nich zamotáme. Naše myšlienky krúžia okolo situácií a vecí, ktoré sa nikdy nestanú. Mnohé naše starosti sú vytvorené nami samými. Niet divu, že nás potom môžu znepokojovať otázky: Zavrel som dvere? Dosiahol som dosť? Ako som zapôsobil? Čo si o mne pomyslia ostatní?

Takéto obavy a pochybnosti sa potom veľmi ľahko premietnu aj do nášho duchovného života. Obávame sa, či sme Pána Boha nesklamali, či sme pre Neho urobili dosť, či sme niečo nezanedbali, či sme Mu vyznali všetku našu vinu, či sme Ho nesklamali našimi postojmi, vierou, skutkami...

V mnohých prípadoch sa potom ľudia zmietajú v rôznych strachoch, ktoré ani nemajú skutočnú príčinu, v zlom strachu, ktorý vedie k frustrácii a ťažobe, čo oberá o spánok a životnú radosť. To sa stane, keď ku starostiam, k obavám prilneme celým našim srdcom a na nič iné nezostane miesto.

Niet potom divu, že sa starosťami niekedy dostáva na povrch presvedčenie: *Za všetko nesiem zodpovednosť sám. A pretože som na všetko sám alebo sama, musím byť v maximálnom strehu, kdekoľvek som – v rodine, na pracovisku, v zbere.*

Ďalším dôvodom našich starostí a trápení je nedôvera. Kolkokrát sme si povedali: *Vidím, že na iných sa nedá spoľahnúť, nikomu nemôžem veriť. Musím sa spoľahnúť len sám/sama na seba, lebo mi nikto nepomôže. Takže opäť platí – pomôž si sám. Rob, čo vieš!* Myslíme si, že sme nechani napospas seba samých. Veľmi ľahko si môžeme začať namýšľať, že bez nášho vkladu, pričinenia, behania, vybavovania by nič nešlo, nič nefungovalo, nič by sa nepohlo, všetko by ostalo stáť.

Dokonaná cesta k nepokoju, zmätkom a štvaniu sa, však? A produkuje si ich celkom sami. Trápenie, obavy, strachy, sta-

rosti, zahľadenie sa len na seba samého – vďaka, alebo kvôli nim sa mení ten normálny, potrebný pohľad do budúcnosti na strach z toho, čo príde. Prestávame dôverovať Pánu Bohu, iným ľuďom. Veríme len sebe. A zrazu zistíme, že sme v akomsi začarovanom kruhu, z ktorého sa nevieme dostať. Náš život sa točí od starosti ku starosti. Chýba nám radosť, pokoj, nádej, láska.

Pán Ježiš nám chce pomôcť prerušiť tento kruh. Chce nám ukázať ako na to. Nemusíme žiť ako hnaní, prenasledovaní povinnosťami, starosťami, obavami, trápeniami. Pán Ježiš nám dáva inú perspektívu. Takú, ktorá má budúcnosť a prináša úľavu od našej ustarostenosti. Naše starosti odporúča do Božej kompetencie. Tvrdí, že On presne vie, čo potrebujeme. Pán Boh totiž stojí nad všetkými priestorovými a časovými mierami tohto sveta. Pred Ním niet veľkých ani malých vecí. On sa s najväčšou pozornosťou stará o každý okamih nášho života. Pozná naše možnosti, schopnosti, ale aj naše hranice. A Pán Ježiš sám vie, ako to medzi nami chodí. Vie o všetkých skutočnostiach. Vie o tom, keď sme na dne, ale aj keď prežívame radostné okamihy. Pozná naše výšky aj hĺbky. Vie o našich výzvach, pred ktoré sme postavení. Vie a rozumie i tomu, že k nášmu životu patria aj úzkosti. Že sú veci, ktoré sú nad naše sily, teraz aj v budúcnosti. Vie, prečo a ako cítime zodpovednosť za iných. Vie všetko. Prichádza so svojim slovom, aby nám kládol otázky, ktorými by sme skúmali, v čom je naozaj problém. V čom sú naše starosti? Čo alebo kto sa za nimi skrýva?

Päťkrát nás Pán Ježiš Kristus v texte vyzýva: *Nebudte ustarostení!* Akoby nám hovoril: *Neberte na seba viac, ako sa dá zvládnuť. Možno niečo z toho, čím sa tak veľmi zaoberáte, do čoho sa tak priveľmi vkladáte, nemá až taký význam, ako si myslíte. A preto – nebudte ustarostení. Nie je všetko len na vás. Máte predsa za sebou Boha, ktorý má všetku moc. Váš Otec v nebi vie, čo dnes*

a zajtra potrebujete pre život. Prichádzajte k Nemu. Dôverujte Mu. Vie o tom, čo je pre váš život naozaj dôležité a neodoprie vám to.

Bratia a sestry, Pán Boh dnes predstupuje celkom blízko pred nás. Pozerá každému z nás do očí a stavia nás na stupeň, ktorý je vysoko nad všetkým pozemským so všetkými starosťami. Veľmi drahó sme boli vykúpení. Nie sme určení pre starosť, ustarostenosť, obavy, strach, úzkosť. Pán Ježiš nás vykúpil a zachránil pre život v hojnosti Božieho požehnaní a pre večnosť.

Tak ako Pán Boh dáva vtákom potravu a rastlinám odev, tak dáva všetko aj nám, svojim milovaným deťom. Veľkoryso a veľkodušno. Náš nebeský Otec požehnáva prácu našich rúk. Ale prekvapuje nás aj vecami, ktoré si nemôžeme odpracovať, ani zaslúžiť.

Pán Ježiš nehovorí: *Nestarájte sa*, ale prineste svoje starosti Bohu, dajte Mu vedieť, s čím sa trápíte. Zverte sa Mu! Dôverujte Mu! Dôverovať, veriť znamená rátať s Bohom celkom konkrétne vo všetkých životných situáciách a spoliehať sa na Neho. Vždy, za každých okolností. Hľadať Boha a Jeho kráľovstvo celým svojim srdcom a myslou. Žiť Jeho spravodlivosťou, dať sa naplniť bohatstvom Jeho milosti a lásky. Prichádzajme k Pánu Bohu – ako jednotlivci, rodiny, ako cirkev. Dajme si námahu, aby sme svoje starosti pomenovali, aby sme ich skúmali. Lebo, ako hovorí Martin Luther, starosti sa nebudú držať ani jedla ani oblečenia, ale okamžite vstúpia do nášho srdca a celé ho pohltia.

Preto nás Ježiš vedie k dôvere v Pána Boha. Jemu musíme zveriť náš život, telo, dušu. Ak budeme v živom spojení s Ním, sami prideme na to, že naše starosti sú často nadbytočné, nevhodné, bláznivé, ba až hlúpe.

Kto bude v čase starostí a trápenia hľadať Božie kráľovstvo, kto sa odváži žiť v dôvere v Pána Boha, prijme do duše pokoj, lebo aj v tomto čase ho bude chrániť a posilňovať istota Božej priazne a ochrany.

Pán Ježiš nás všetkým aj týmto evanjeliom pozýva k životu, ktorý je natoľko preniknutý dôverou v Božiu spravodlivosť, že vie rozpoznať nervóznú a nedôverčivú ustarostenosť. Vie pochopiť, ale aj zažiť a prežiť, že má veľkého starostlivého Boha na svojej strane. A na tom záleží. Ostatné nám už naozaj bude pridané. Amen.

SLÁVKA DANIELOVÁ,
ZBOROVÁ KAPLÁNKA

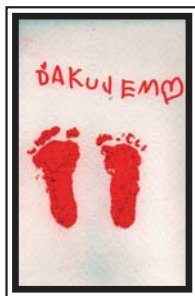
Ved' váš Otec nebeský vie, čo všetko potrebujete.

1. Nuž Bohu ďekujeme ústy i srdci svými, ktorý každodenně nám i všem dobre činí. Který od života matek našich s námi byl, i ještě podnes, drží stráž nad námi.

2. Prosme Pána toho, ať nám vždy své milosti udílí pokoje i v svědomí radosti. Ať nás ve své svaté pravdě sám zdržuje a pokut všech časných i věčných varuje.

3. Sláva, čest buď Bohu Otci i Jeho Synu, Duchu svatému též, v bytí, moci rovnému. Trojici přesvaté, jak byla vzdávána od věků navěky, buď i nyní dána.

Z P E

Najmenším veľkým bojovníkom k sviatku alebo malé nožičky sme navždy prijali do našich srdc

17. november má v kalendári osobitné postavenie a má viacero dôvodov byť dňom sviatočným. Okrem iného je dňom, ktorý je venovaný našim najmenším – predčasne narodeným deťom. Na celom svete si vtedy pripomínajú svoj sviatok – Svetový deň predčasne narodených detí. Symbolizuje ho fialová farba a fialovú farbu si v tento deň prepožičiavajú rôzne významné budovy či miesta na celom svete.

Tento sviatok je príležitosťou upozorniť na to, že predčasne narodených detí pribúda – v súčasnosti sa pred očakávaným termínom pôrodu narodí približne jedno z desiatich bábätičiek. Tie, ktoré sa na svet príliš ponáhľali, to vôbec nemajú jednoduché. Po predčasnom narodení ich čaká neistá a neľahká cesta. Hoci sú krehké a často sa zmestia do dlane, sú to veľmi usilovní bojovníci, ktorí si musia každý svoj nádech a každý nový deň vybojovať. Na to, aby to zvládli, vyžadujú tieto detičky špecializovanú starostlivosť a Neonatologická klinika v Martine je jedným zo šiestich pracovísk na Slovensku, ktoré ju poskytujú. Veľmi nás teší, že pokroky v medicíne, ale aj v technických vedách, ktorých výsledkom je stále dokonalejšie prístrojové vybavenie, nám umožňujú posúvať hranicu životaschopnosti na 23. – 24. týždeň tehotenstva. Naším cieľom však nie je predčasne narodené detičky len zachrániť, usilujeme sa o to, aby mali plnohodnotný život, bez hendikepov a obmedzení. Pri tejto príležitosti musíme myslieť aj na drobkáčkov, ktorí svoj boj o život prehrali. Napriek tomu im ďakujeme za ich úsilie a snahu i za čas, ktorý sme mohli stráviť s nimi.

Svetový deň predčasne narodených detí je zároveň príležitosťou poďakovať všetkým, ktorí malých bojovníkov po kľukatej ceste sprevádzajú, často nesú či podopierajú. V prvom rade obrovská vďaka patrí ich rodičom. Prežívajú veľmi ťažké obdobie plné obáv a strachu a napriek tomu sú pre svoje detičky nenahraditeľnou oporou a zdrojom energie. Veľké ďakujem patrí personálu neonatologických pracovísk – všetkým – lekárom, sestram, sanitárom, ošetrovateľom, upratovačkám, ktorí venujú svoj čas, vedomosti, schopnosti, úsilie, ale aj kus srdca na každodennú starostlivosť o najmenších. Ani rodičia, ani profesionáli by však svoju úlohu nezvládli bez podpory svojich rodín a svojich najbližších. Nemôžeme zabúdať ani na starších súrodencov malých bojovníkov, ktorí zložitú situáciu musia akceptovať, hoci vôbec nerozumejú, prečo sú rodičia smutní, často nie sú doma a na hranie s nimi nemajú čas. Vám všetkým v mene všetkých „bábätičiek do dlane“ zo srdca ďakujem. Dovoľte mi ešte vyjadriť najväčšie vďaky Tomu, ktorý je v nebi, nad nami všetkými, a je dokonalým režisérom našich osudov.

Benefičný koncert, ktorý bol oslavou sviatku predčasniatok, sa konal vďaka veľkej ochote a úsiliu mnohých ľudí s „veľkým srdcom“. Srdečné poďakovanie patrí účinkujúcim – členom súboru starej hudby Flautus vocis a jeho umeleckej vedúcej pani PaedDr. Otílii Moravčíkovej, Evanjelickému a. v. cirkevnému zboru v Martine a pánu farárovi Milanovi Kubikovi za možnosť zorganizovať koncert v dôstojnom prostredí Božieho chrámu. Veľká vďaka patrí vám všetkým, ktorí na najmenšie detičky myslíte. Pevne verím, že sa tie malé nožičky po špičkách vkradli do vašich srdca a zostanú tam NAVŹDY.

KATARÍNA MATAŠOVÁ

Ako možno spojiť niekoľko vecí dohromady, aby mnohí z toho mali radosť

Rád by som sa vami podelil o zážitky z dvoch podujatí, ktoré sme pripravili na Evanjelickej spojenej škole v Martine. Na začiatku našich plánov bolo vedomie, že máme šťastie a požehnanie, pretože patríme do generácie ľudí, ktorá môže oslavovať 500 rokov od začiatku Lutherovej reformácie. Vďaka Pánu Bohu, že žijeme pokojné a prajné obdobie aj v ekumenických vzťahoch a celá kresťanská cirkev sa môže posunúť dopredu, najmä k ľuďom, ktorí sú mimo cirkvi, a pozvať ich k viere.

Chceli sme, aby oslava tohto výročia bola netradičná a priblížila deťom i rodičom, čo priniesla reformácia v minulosti a aký dopad to má aj na dnešok. S našimi ochotnými a láskavými kolegami sme pripravili dve podujatia. Prvé z nich bolo mimo našej školy s názvom „Hľadanie reformačného pokladu v Necpaloch“, druhé bolo na školskom dvore a malo názov „Wittenberský jarmok“.

Hľadanie reformačného pokladu bola v skutočnosti pátracia hra, kde postavy Juraj Turzo a jeho dvorný kazateľ Eliáš Láni chceli priviesť celú skupinu detí a rodičov do Necpál, aby pri tolerančnom kostole našli poklad reformácie. Celú pátraciu hru sme začali pri artikulárnej zvonici v Duliciach, kde nás na cestu vypravdal gajdošík Jaroslav Chalupka, ktorý si s nami zaspieval a porozprával nám o zvonici, ktorú zrekonštruoval. Potom deti v skupinkách spolu s rodičmi hľadali Turzove a Lániho stopy cez lúky a cez les ponad Necpalmi. Počas putovania deti museli splniť niekoľko skupinových úloh, ktoré súviseli s obdobím Lutherovej reformácie. Za splnené úlohy získavali indicie, ktoré ich mali priviesť na presné miesto pokladu. Tým bola Turzova truhlica plná pozlátených čokoládových dukátov, pozlátených náhrdelníkov a odznakov s Lutherovou ružou. Víťazná skupina detí sa po bratsky podelila aj s ostatnými deťmi a dospelými. Skutočný poklad v Necpaloch však nebol zakopaný, ale po mnohých rokoch dôkladnej rekonštrukcie je vystavený v kostole. Je to nádherný renesančný oltár – Zrkadlo ospravedlnenia, ktorý nechal zhotoviť Juraj Turzo a dodnes svojou umeleckou hodnotou pripomína, ako nás Boh zachraňuje a ospravedľňuje z hriechov. Je to poklad obrovskej hodnoty nielen na Slovensku. Keď prídete do necpalského kostola, budete chcieť sedieť čo najbližšie pri ňom a neprestanete sa pozeráť na jeho výjav. Ďakujeme aj miestnemu pánu farárovi Belovi Húskovi a znalcovi histórie oltára pánovi Júliusovi Jarkovskému, ktorí nás privítali, oboznámili s oltárom a umožnili aj záverečné opekanie slaninky a špekáčikov na necpalskej fare.

Druhé podujatie sme pripravili pre všetkých žiakov 1. stupňa na našej škole. Bol to „Wittenberský jarmok“, ktorý mal navodiť atmosféru neskorého stredoveku, kde ľudia obchodovali s tovarom a cirkev obchodovala s Božím odpustením. Chceli sme to žiakom priblížiť, a preto predávali školské odpustky, ktorých zakúpenie „zbavovalo žiaka povinností a viny za akýkoľvek jeden prehrešok a nedokonalosť v predmetoch matematika, slovenčina alebo angličtina a zaručoval pohodlný a blažený školský život“. Mladší žiaci chodili po stanovistiach, ktoré im pripravili ich starší spolužiaci z 8. ročníka. Žiaci súťažili vo dvojiciach a za výhru

nad súperom získali farebný kameňok – gulden. Za 7 farebných kameňokov si mohli zakúpiť hračku, sladkosť alebo odpustok na jarmoku. Niektorí mali veľký záujem o zakúpenie školského odpustku, ale odpustkové obchody narušil Martin Luther, ktorého kvalifikovane zahral Tomáš Gulán. Naozaj pozoruhodne ostro vystúpil proti nekalým praktikám. Žiaci zažili sklamanie a hnev, keď počuli o nesprávnosti školských odpustkov, strhla sa aj malá rebélia, keď niektorí pobúrení žiaci ukradli Tetzlovým mníchom pokladničku s farebnými guldenmi. Nakoniec žiaci dobrovoľne spálili odpustky a sľúbili študovať a konať v pravde počas svojho štúdia.

Najkrajšie bolo, že tieto podujatia potešili a obohatili nielen deti, ale aj nás dospelých. Malí žiaci s odhodlaním súťažili, starší žiaci boli vynikajúci animátori, ktorí priniesli veľa radosti, a my dospeláci sme strávili pekný čas so svojimi deťmi. Mnohí sme spoznali, čo znamená zážitkové učenie, nahliadli do histórie, okolo ktorej často chodíme, ale veľmi nerozumieme jej dôsledkom pre dnešok.

Chcem sa poďakovať kolegom Katke Froľovej, Adke a Jurajovi Borcovanovcom, Pavlovi Bartošovi a Tomášovi Gulánovi, ktorí boli ochotní pomáhať a bez ich pomoci by sa tieto podujatia nedali pripraviť. Ak máte zaujímavé námety, ktoré by mohli byť námetom pre podobné vzdelávacie aktivity, prosím, povedzte alebo napíšte mi o nich. Veľmi rád pripravím takéto podujatia, ktoré potešia deti s dospelými. Dnes je len málo spoločenských podujatí, ktoré spájajú deti aj dospelých v zábavných a náučných činnostiach. Toto je možnosť, ako sa viera a cirkev môže priblížiť ľuďom aj mimo kresťanského spoločenstva.

LUBOŠ FROLO

Keď to Ježiš počul, utiahol sa loďou na pusté miesto do samoty. Ako sa zástupy dopočuli o tom, nasledovali Ho z miest pešo. Keď vystúpil (z lode) a uzrel veľký zástup, zľutoval sa nad ním a uzdravoval ich nemocných. Podvečer prišli k Nemu učeníci a povedali: Kraj je pustý a čas už pokročil; rozpusti teda zástupy, nech si idú do dedín nakúpiť pokrm. Ježiš im však odpovedal: Netreba im odchádzať, vy im dajte jesť. A oni Mu povedali: Máme tu len päť chlebov a dve ryby. Odpovedal: Prineste mi ich sem! Potom kázal zástupom sadnúť si do trávy, vzal tých päť chlebov a obe ryby, pozdvihol oči k nebu, dobrorečil, lámal a dával učeníkom chleby a učeníci zástupom. I jedli všetci, nasýtiti sa a ešte aj zvyškov nazbierali dvanásť plných košov. Tých však, čo jedli, bolo asi päťtisíc mužov okrem žien a detí.

MT 14, 13 - 17

Jedlo je súčasťou každého dňa nášho života. Preto sme 27. októbra 2017 na stretnutí mládeže hovorili o chuti, zmysloch a jedle v spojení s Božím slovom. Pán farár Kubík nám rozprával na tému „Pokrm“. Počas výkladu citoval pána farára Jána Bohdana Hroboňa, ktorý povedal, že po Božom slove je najdôležitejšie jedlo. Rozprávali sme sa aj o tom, ako Pán Ježiš robil zázraky práve cez jedlo: či to už bola Posledná večera alebo svadba v Káne Galilejskej. Niektorí z nás si mali možnosť vyskúšať aj hru, počas ktorej mali obmedzené niektoré zo zmyslov a museli uhádnuť, aké jedlo ochutnávajú. Nakoniec sme zažili niečo nezvyčajné, keď sme si spolu mohli pochutnať na dvanástich rôznych pizzách.

MÁRIA ŠIMOVÁ

Vyhodnotenie projektu Nenápadní hrdinovia 2017

Juraj Budai
Ondrej Uličný
Natália Volnová

Dňa 16. novembra 2017 v predvečer Dňa boja za slobodu a demokraciu sa v priestoroch DKC Veritas v Košiciach uskutočnila slávnostná študentská konferencia projektu Nenápadní hrdinovia v zápase s komunizmom. Študenti nášho gymnázia Ondrej Uličný, Juraj Budai a Natália Volnová prezentovali na konferencii svoju prácu o nenápadnom hrdinovi Vladimírovi Pavlovi Čobrdovi, generálnom biskupovi ECAV, väzňovi svedomia v čase Slovenského štátu i komunistického Československa. S prácou v konečnom hodnotení projektu skončili v cennom striebornom pásme.

Nad celým podujatím prevzal duchovnú záštitu najstarší bývalý politický väzeň odsúdený komunistickým režimom v Československu, páter Akvinas Gabura, dominikán. Deviaty ročník projektu Nenápadní hrdinovia sa konal s mottom „Obetovali to najvzácnejšie“ v roku 30. výročia od vraždy kňaza Štefana Poláka v Borovciach. V priebehu roka odzneli prednášky, študenti

a učitelia mali možnosť diskutovať s historikmi, pracovať v archívoch, viesť a nahrávať rozhovory s nenápadnými hrdinami.

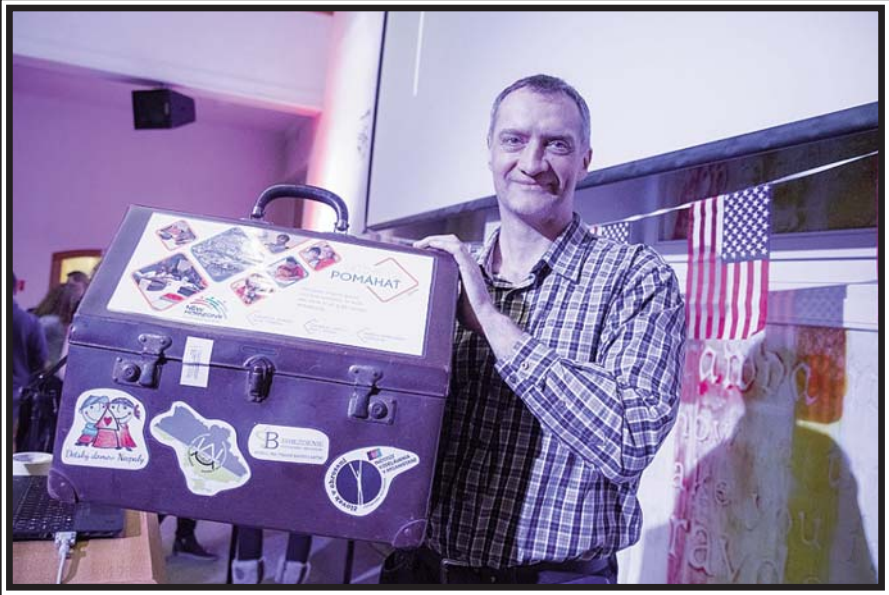
Konferenciu organizovalo občianske združenie Nenápadní hrdinovia v spolupráci s Konfederáciou politických väzňov Slovenska, Ústavom pamäti národa, Múzeom zločinov a obetí komunizmu, Nadáciou Konráda Adenauera, Vysokou školou zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety.

Touto cestou sa chcem ešte raz poďakovať študentom za ich čas, obetavosť, vzornú reprezentáciu Evanjelickej spojenej školy a kus poctivej práce, ktorú venovali tomuto projektu. Naša vďaka patrí aj nášmu dlhoročnému podporovateľovi a patrónovi našej školy Milošovi Kovačkovi, ktorý našim študentom každoročne ochotne pomáha svojimi cennými radami a skúsenosťami.

DUŠAN HAŠKO,
KOORDINÁTOR PROJEKTU NENÁPADNÍ
HRDINOVIA

Martinskí evanjelici pomôžu ľuďom zasiahnutým hurikánom Irma

„Ochutnajte Ameriku“ bol názov podujatia Evanjelickej spojenej školy v Martine, ktoré sa konalo na americký Deň vďakyvzdania, 23. 11. 2017. Rodičia, študenti aj široká verejnosť si mohli vypočuť príbehy amerických lektorov pôsobiacich na škole a študentov, ktorí v rámci štúdia na našom Evanjelickom gymnáziu strávili v Spojených štátoch amerických určitý čas v hosťovských rodinách z partnerských cirkevných zborov, s ktorými škola dlhodobo spolupracuje.

Tomáš Gulán, ktorý je koordinátorom programu pobytov študentov v USA, povedal: „Sú to dlhoročné priateľstvá s ľuďmi, ktorých osobne poznáme a ku ktorým posielame našich študentov. Aj preto vieme, že o nich bude dobre postarané. Vďaka podpore amerických partnerov naši študenti ušetria na ubytovaní, strave a jediná položka, za ktorú si žiaci sami platia, je letenka.“ Pobyt trvá vždy minimálne jeden mesiac a žiaci bývajú v rodinách, v ktorých si môžu nájsť kamarátov v podobnom veku. Každoročne Evanjelická spojená škola vyšle do Ameriky okolo 15 svojich študentov. Tí v Amerike často okrem iného zisťujú, ako veľmi je angličtina dôležitá, a preto sa mnohí chcú v nej naďalej zlepšovať aj doma. Kritériom vycestovania je angličtina na komunikačnej úrovni a žiaci tiež absolvujú motivačný pohovor.

Súčasťou podujatia bolo okrem ochutnávky tradičných amerických jedál aj predstavenie projektu Centra kresťanského vzdelávania s názvom „Učíme sa pomáhať“. Tentokrát chcú martinskí evanjelici zmierniť následky nedávnej katastrofy spôsobenej hurikánom Irma. Podľa slov riaditeľa Centra kresťanského vzdelávania Bohdana Hroboňa, je toto gesto dobrým signálom pre našich dlhoročných amerických partnerov, že pomocnú ruku, ktorá bola podaná nám, vieme a chceme podať ďalej.

Symbole adventu 2017

Pozerajúc cez mrazom pomaľované okná na jemne padajúce kryštáliky snehových vločiek, ktoré svojim matom zjemnili ostré kontúry neskorej jesene, zachytili sme pocity postupne a nenápadne sa vkrádajúceho adventného obdobia. S dychtivou nedočkávosťou sme hľadali, tak ako už každoročne, dalo by sa povedať tradične, plagátik dýchajúci vôňou sušených pomarančov, čerstvého ihličia a drevka škorice, pozývajúci na veselé rodinné adventné stretnutie pri zhotovovaní symbolov adventu – adventných vencov.

Ich tohtoročná výroba, organizovaná Detskou besiedkou Evanjelického cirkevného zboru v Martine, pripadla na sobotu 2. decembra 2017. Už pred pol treťou hodinou

popoludní sa v aule Biblickej školy v Martine začali schádzať ochotné sestry a bratia, ktorí celé toto podujatie pod vedením koordinátorky, našej milej kapláanky Slávky Danielovej, pre ostatných prichystali. Čoskoro sa aula zaplnila množstvom šikovných rúk rôznych generácií a na stoloch pri veselom virvare vznikala plejáda pestrofarebných symbolov adventu, ktoré budú zdobiť mnohé naše domácnosti. Poslední vytrvalci sa do svojich domovov rozchádzali v skorých večerných hodinách. Táto vydatená akcia nás znova o kúsok priblížila nadchádzajúcemu vznešenému obdobiu – k Vianociam.

MILOŠ LISÝ

Prijmi, Otče náš

MILOŠ KOVAČKA

Prijmi, Otče náš, ktorý si v nebesiach, našu sviatočnú modlitbu.
Prijmi naše prosby o Tvoj dar najvzácnejší:
prosíme o Tvoju milosť, v ktorej sa rodí Božie dieťa,
o Tvoju lásku, v ktorej sa združuje Boží ľud,
prosíme o nebeský lúč svetla nezastretého pozemskými svármí,
o čisté srdce pripravené prijať Ducha priameho,
prosíme o silu zabráňovať zlu a brániť dobro,
stavať hrádze proti krivdám.
Vynaučuj nás, Otče náš, odvahe otvárať dvere
pravde, právu a spravodlivosti.
Daj, aby sme mohli nachádzať studnice milosrdenstva.
Aby sme mohli rásť pri čistých vodách,
aby sme dozrievali ako dobré semä pre dobré činy,
aby sme mohli obdarovať naše spoločenstvo, národ náš,
obce a mestá naše, rodiny naše, drahé deti naše
impulzom jedinečným: živým Tvojím slovom.
Kde ono prenikne, tam sa zrodí svetlo,
tam neznalí budú obdarení múdrosťou,
tam zhynie klam, tam zbledne závišť,
tam sa v kajúcej slze roztopí ľadovec,
ktorý zmrazil v hriešnych časoch naše srdcia.
Ó, Hospodine, daj nový život rozsievať,
daj, aby mohlo opäť dozrievať naše konanie,
daj, aby sme mohli vydať úrodu viery,
ktorú si naše deti budú v dobrom pamätať:
zbuduj v nás, Otče, svoj chrám, pevný, nezdolný.

TEXT MODLITBY ODZNEL V 90. ROKOCH
NA ROZHLASOVÝCH SLUŽBÁCH BOŽÍCH Z MARTINA
KAZAL JÁN BOHDAN HROBŇ

Prajem vám...

JANKA MARIŇÁKOVÁ-VERČIMÁKOVÁ

Viac ako šťastie vám prajem,
 aby ste sa naučili robiť druhých ľudí šťastnými.
 Viac ako pokoj vám prajem,
 aby ste sa stali tvorcami pokoja vo vašom okolí.
 Viac ako dlhý život vám prajem život zmysluplný.
 Viac ako bohatstvo vám prajem,
 aby ste si uvedomili svoju duchovnú chudobu pre Bohom.
 Viac ako zdravie vám prajem,
 aby ste aj v chorobe našli zmysel.
 Viac ako dostatok a hojnosť vám prajem,
 aby ste boli hladní a smädní po spravodlivosti.
 Viac ako slávu a moc vám prajem
 srdce citlivé pri pohľade na biedu a chudobu.
 Viac ako najlepšie vzdelanie vám prajem životnú múdrosť.
 Viac ako pohodlie a pokoj vám prajem
 neustály zápas o víťazstvo pravdy.
 Viac ako more známych vám prajem
 jedného skutočného priateľa.
 Viac ako múdrosť vám prajem,
 aby ste sa stali bláznami pre Krista,
 aby aj vám vyšlo slnko spásy
 a aby ste našli uzdravenie pod Jeho krídlami.

Hospodinu podajme ruku

P. P. ŠRAMKO ST.

Hospodinu podajme ruku,
 poďme do Jeho svätyne!
 On nás volá i v novom roku,
 nuž Jeho slovo prijmime!
 Len v Bohu je radosť večná,
 vznes sa k Nemu, myseľ vďačná!

Hospodinu podajme ruku,
 oddajme sa Jemu cele!
 A zvolajme: „I v novom roku
 pomáhaj nám v dobrom diele
 a na ďalšie putovanie
 vylej svoje požehnanie.“

UDALOSTI V NÁŠOM CIRKEVNOM ZBORE V OKTÓBRI AŽ DECEMBRI 2017

- ❑ 500. výročie Lutherovej reformácie v našom cirkevnom zbere sme oslavovali 28. – 31. októbra 2017. Tešili sme sa bohatej účasti našich cirkevníkov na všetkých akciách a ďakujeme za Božie požehnanie. Program je na plagátiku na strane 17.
- ❑ 5. novembra sme si na službách Božích pripomenuli Pamiatku zosnulých v Martine a 1. novembra v Dražkovciach a Diakovej.
- ❑ Martinské kresťanské cirkvi v spolupráci s mestom Martin spomínali pri 75. výročí na deportácie židov z Martina. Kajúcna tryzna sa uskutočnila 5. novembra v Dome smútku v Martine a modlitba Kadiš na židovskom cintoríne.
- ❑ 12. novembra o 17.00 hod. bol v našom kostole koncert k Svetovému dňu predčasne narodených detí. Organizovala ho Neonatologická klinika Univerzitetnej nemocnice v Martine. Účinkoval súbor starej hudby FLAUTUS VOCIS.
- ❑ 26. novembra sme mali počas hlavných služieb Božích zborový konvent. Odsúhlasili sme na ňom predaj malého pozemku parcely E 3479, zapísaný na liste vlastníctva 7385.
- ❑ 30. novembra v rámci biblickej hodiny nám poslúžil brat Bohdan Hroboň prednáškou na tému Luther a Žalmy.
- ❑ 2. decembra už tradične deti so svojimi rodičmi zhotovovali adventné venčeky. Organizovala ho zborová kaplánka Slávka Danielová so spolupracovníkmi. Zišlo sa okolo 150 detí a rodičov, čo nás veľmi potešilo.
- ❑ 5. decembra sa konal v našom kostole Vianočný koncert – slovenské ľudové koledy, vianočné piesne a pastorále. Účinkovala Ľudová hudba SLUK-u.
- ❑ 6. decembra sa sestry z krúžku ručných prác stretli na vianočnom posedení v penzióne MartiNN, kde poďakovali Pánu Bohu za opateru a požehnanie.
- ❑ Adventné večierne sme začali od stredy 6. decembra v Dražkovciach. V rámci adventnej večierne 7. decembra v Martine sme si vypočuli zaujímavú prednášku M. Kovačku na tému Bardejovský katechizmus. Večer bol obohatený hudobným programom.
- ❑ 13. decembra navštívili žiaci EŠŠ naše sestry z krúžku ručných prác s utešeným vianočným pásmom.
- ❑ 16. decembra boli ekumenické služby Božie v Dražkovciach a Diakovej. V programe poslúžili hrou na trúbku bratia z nášho cirkevného zboru. Po skončení účastníci strávili čas pri spoločných rozhovoroch a pohostení.
- ❑ Adventný koncert nášho zborového spevokolu sa uskutočnil v nedeľu 17. decembra. Ďakujeme všetkým členom spevokolu a dirigentke Janke Bosákovej za požehnaný podvečer.
- ❑ 20. decembra sa konala v Domove sociálnych služieb na Ľadovni ekumenická pobožnosť. Veriacich pozdravil brat Tomáš Lieskovský z rím.-katolíckej cirkvi a náš brat farár Milan Kubík. Členovia jednotlivých cirkvi a DSS si pripravili krásny vianočný program.

PRIPRAVILA
KATARÍNA PLŽOVA

SLUŽBY BOŽIE CIRKEVNÉHO ZBORU ECAV NA SLOVENSKU V MARTINE
POČAS VIANOČNÝCH A NOVOROČNÝCH SVIATKOV

IV. ADVENTNÁ NEDELA A ŠTEDRÝ VEČER – 24. 12. 2017

10.00
Adventné služby Božie s Večerou Pánovou
15.30
Štedrovečerné služby Božie
17.00
Štedrovečerné služby Božie

I. SLÁVNOSŤ VIANOČNÁ – 25. 12. 2017 – PONDELOK

8.30
Slávnostné služby Božie
10.00
Slávnostné služby Božie
8.30
Služby Božie na Bystričke

2. SLÁVNOSŤ VIANOČNÁ – 26. 12. 2017 – UTOROK

10.00
Slávnostné služby Božie, v rámci SB Večera Pánova

SILVESTER – 31. 12. 2017 – NEDELA

10.00
Služby Božie
16.00
Služby Božie

NOVÝ ROK – 1. 1. 2018 – PONDELOK

10.00 Slávnostné služby Božie s Večerou Pánovou

ZJAVENIE KRISTA PÁNA MUDRCOM – 6. 1. 2018 – SOBOTA

10.00
Služby Božie

PRIPRAVILA KATARÍNA PLŽOVÁ

1.

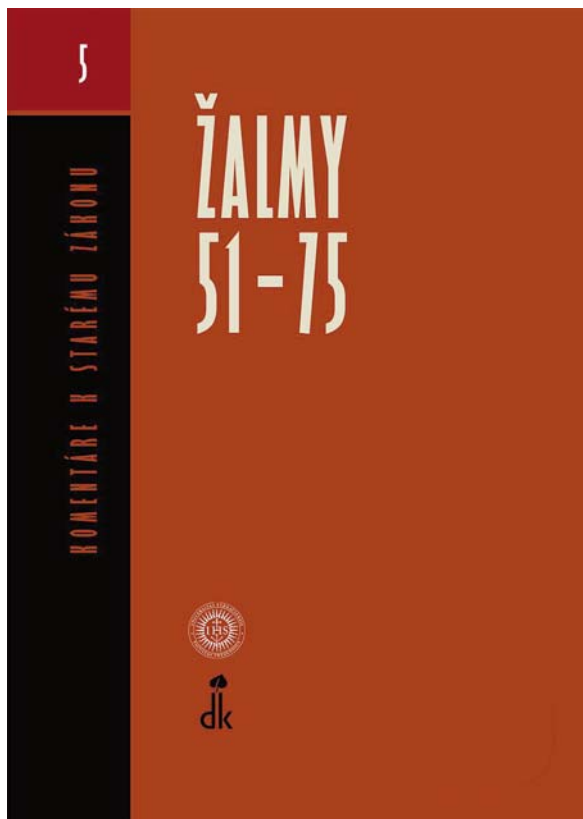
Sláva buď Tobě, Bože náš,
I svaté děkování;
Žes' nakrmil, napojil nás,
Toť z Tvého požehnání;
Rač chlebem slova svého
Sytiti z nás každého,
Dej též v nebeském království
Jísti chléb blahoslavenství.

2.

Otče náš, jenž jsi v nebesích,
Posvětíš se jméno Tvé,
Kralujž Ty sám v našich srdcích,
Buď vůle Tvá i v nás zde;
Chléb vezdejší dej nám sám,
Odpusť naše viny nám,
Neuvod' nás v pokušení,
Zbav zlého, přiveď k spasení.

Z P 768

Editor:
Bohdan Hroboň

Autori:
*Marcela Andoková,
Peter Dubovský,
Benedikt Hajas,
Lucia Hidvéghyová,
Bohdan Hroboň,
Agnesa Adriana
Jenčíková,
Peter Juhás,
Adrián Kacian,
Róbert Lapko,
Mykhaylyna
Klusková,
Libor Marek,
Milan Sova,
Blážej Štrba,
Martin Štrbák,
Jozef Tiňo,
Anton Tyrol,
Miroslav Varšo,
Pavel Vilhan*

Recenzenti:
*Jozef Jančovič,
Miloš Lichner*

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Milan Kubík, Peter Ďurík, Miloš Kovačka,
Katarína Pížová, Alžbeta Stančevová-Kátlovská
Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176